

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و بیست و نهم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۵/۳۱ مشتمل بر بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۱: قانون مجازات اسلامی مشتمل است بر ...

بررسی: نظر یکی از اعضاء این بود که اطلاق مجازات بر بعضی از اقسام دیات (مانند دیه قتل خطائی) خلاف شرع بوده و افتراء علی‌الله می‌باشد.

لکن نظر اکثر اعضاء این بود که منظور از مجازات معنای اعم یعنی جزاء عمل (انچه به دنبال عمل می‌آید) می‌باشد و یا اینکه حیثیت غالب در عبارت ترجیح داده شده است.

ماده ۲: جرم، فعل یا ترک فعلی است ...

بررسی: با توجه به اینکه برای تمام مواردی که شرعاً جرم می‌باشد، در قانون مجازات قرار داده نشده است حصر مذکور در ذیل این ماده خلاف شرع دانسته شد. (اتفاق آراء، ۸ رأی)

ماده ۵: هر شخص ایرانی یا غیرایرانی در خارج ...

بررسی: اطلاق ماده مذکور خلاف شرع دانسته شد زیرا اطلاق شامل فرضی که محاکمه شرعی در خارج از کشور و در یک کشور شیعی یا توسط یک مجتهد مسلم انجام شود نیز می‌شود و حال آن که تجدید محاکمه در این صورت مشروعیت ندارد. (۶ رأی از ۸ رأی)
توضیح این که بقیه اعضاء نیز در واقع مخالف نبودند و چه بسا مخالفت ایشان به جهت عدم تحقق چنین فرضی بود.

ماده ۷، بند دوم: در صورتی که جرم ارتكابی ...

بررسی: اطلاق بند مذکور خلاف شرع دانسته شد زیرا وجهی برای مشروط نمودن محاکمه و مجازات در ایران به عدم تبرئه و یا عدم اجراء مجازات در مورد متهم نمی‌باشد و تبرئه شدن و یا مجازات در کشور خارجی که قضاء اسلامی ندارد نمی‌تواند مانع اجراء قضاء اسلامی در ایران گردد و لذا مشروط نمودن خلاف شرع می‌باشد. (اتفاق آراء، ۸ رأی)

ماده ۸، بند اول: متهم در جرایم موجب تعزیر ...

بررسی: اشکالات مذکور در بند دوم ماده ۷ در این بند نیز جاری است. (اتفاق آراء)

ماده ۸، بند دوم: رفتار ارتكابی در جرایم ...

جمهوری اسلامی ایران
مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

بیست و یکم

شماره:
تاریخ:
پیوست:

بررسی: وجهی برای مقید نمودن رفتار ارتكابی به اینکه بر اساس قانون محل وقوع مستلزم تعزیر باشد، نمی باشد و لذا اطلاق تقیید مذکور خلاف شرع دانسته شد. (اتفاق آراء، ۸ رأی)

همچنین اصل ماده ۸، دلالت بر نفی جواز قضاء در مواردی که هر دو طرف منازعه خارجی باشند می نماید و لذا اطلاق ماده مذکور خلاف شرع می باشد. (۴ رأی از ۸ رأی)

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که ماده مذکور مفهوم ندارد یعنی نفی حق قضاء نمی نماید بلکه تنها متعرض این مورد نمی شود و در واقع قانون نقص دارد.

ماده ۹: به جرایمی که به موجب قانون خاص ...

بررسی: نظر دو نفر از اعضاء این بود که مستفاد از این ماده، حصر مکان جرم و قضاء در ایران می باشد و لذا خلاف شرع می باشد لکن اکثر اعضاء این استفاده نمودن و مفهوم گیری را قبول نداشتند و منکر مفهوم بودند.

ماده ۱۰: مجازات و اقدام تأمینی ...

بررسی: خلاف شرع دانسته شد زیرا چه بسا موردی بتوان پیدا نمود که شرعاً جرم بوده ولی در قانون برای آن مجازاتی قرار داده نشده باشد.

توضیح این که اشکال مذکور از جهت جرم های شرعی می باشد که در قانون جرم دانسته نشده است و مراد از این اشکال این نیست که ما مواردی را که بعداً بر اساس قانون جرم دانسته می شود نسبت به گذشته سرایت دهیم تا گفته شود این مسئله خلاف اصل ۱۶۹ قانون اساسی می باشد.

توضیح این که در این جلسه تا ابتدای ماده ۱۰ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و سی‌ام مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۶/۷ مشتمل بر بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که در کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس تصویب شده است.

ماده ۱۰: مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی ... لکن چنانچه پس از وقوع جرم قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات ...

بررسی: اکثر اعضاء حاضر تخفیف یا عدم اجرای مجازات در فرض مذکور را خلاف شرع نمی‌دانستند لکن یکی از اعضاء آن را خلاف شرع می‌دانست.

توجیه نظر این عضو محترم اینکه: قانون جدید مبنی بر تخفیف مجازات یا عدم اجرای مجازات نسبت به جرم‌های انجام شده بعد از تصویب قانون مؤثر می‌باشد اما وجهی برای تأثیر آن نسبت به جرم‌های قبل از زمان تصویب نیست و به بیان دیگر شخص قبلاً مرتکب جرم شده است و عدم مجازات وی تعطیل حکم و مجازات می‌باشد و خلاف شرع است.

لکن جواب اکثر اعضاء این بود که اگر قانون جدید اختصاص به مرتکبین بعد از زمان تصویب آن داشت تخفیف یا عدم اجرای مجازات موجب تعطیل حکم و مجازات می‌گردید لکن قانون جدید می‌گوید آن حکم و مجازات سابق بر داشته شده است و وجهی برای اجرای آن و عمل کردن به آن نیست - هر چند شخص مرتکب آن شده باشد ولی حکم قطعی در مورد او صادر نشده باشد - و در واقع جمع بین قانون سابق و قانون جدید آن است که قانون اول موقت جعل شده بوده است و بعد از جعل قانون دوم: وجهی برای عمل نمودن بر اساس قانون اول نمی‌باشد.

ان‌قلت: ارتکاب جرم، مخالفت با قانون بوده و قهراً خلاف شرع بوده و حرام می‌باشد و وجهی برای رفع حکم شرعی نمی‌باشد.

قلت: حکم سابق هر چند شرعی بوده است لکن شرعی بودن آن در واقع اثر مجعول بوده و به اعتبار جعل قانون‌گذار و لزوم تبعیت از قانون رنگ شرعی به خود گرفته است و وقتی اصل اثر به جهت جعل قانون باشد با تغییر قانون اثر مذکور نیز منتفی و برداشته می‌شود.

ماده ۱۳: حکم به مجازات یا اقدام تأمینی ...

بررسی: جبران خسارت ناشی از اشتباه و خطا شخص مجری - در فرض عدم عمد و عدم تقصیر - از بیت‌المال خلاف قواعد اولیه بوده و وجهی برای آن نیست. (اتفاق آراء)

توضیح اینکه آن چه از ادله بدست می‌آید تنها جبران شدن خطای قاضی از بیت‌المال می‌باشد و از ادله جبران خسارت ناشی از خطای مجری حکم استفاده نمی‌شود و قهراً شخص مجری ضامن می‌باشد.

و به این قاعده حضرت امام خمینی (ره) در بحث حدّ سرقت کتاب تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۴۱، م ۶، چاپ انتشارات وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم) و آیت‌الله خوئی (ره) در تکمله منهاج‌الصالحین ص ۳۱۰ اشاره دارند.

امام خمینی (ره) در مقام بیان حکم اشتباه شخص مجری حدّ می‌فرماید: «ولو قطع الیسری لاشتباه فی الحکم اوالموضوع فعلیه الدیه»

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره: ۸۸/ف/۱۹۷
 تاریخ: ۱۳۸۸/۶/۱۷
 صلوات
 پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و سی و یکم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۶/۱۴ مشتمل بر بررسی ادامه لایحه مجازات اسلامی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود.

ماده ۱۵: حد مجازاتی است که موجب، نوع، میزان و کیفیت اجرای آن ...

بررسی: أخذ قید «کیفیت اجرای آن» در تعریف حد باعث این می‌شود که بعضی از حدود شرعی - مانند سرقت و قیادت که کیفیت اجرای آن مشخص نشده است - از تعریف خارج شود و به عبارت دیگر تعریف جامع افراد نباشد و لذا تعریف مذکور خلاف شرع دانسته شد. (۷ رأی از ۸ رأی)

زیرا مثلاً حکم اجتماع حدود اینگونه حدود را شامل نمی‌شود با اینکه شرعاً باید شامل آن‌ها باشد.

توضیح اینکه در این جلسه تا ماده ۱۸ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
 رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

جمهوری اسلامی ایران
مجمع شورتی فقهی شورای نگهبان

بیست و نهم

۸۸/ف/۱۹۹

شماره: ۱۳۸۸/۶/۲۴

صلوات

تاریخ:

پیت:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و سی و دوم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۶/۲۱ مشتمل بر بررسی ادامه لایحه مجازات اسلامی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود.

ماده ۱۹: مجازات‌های تعزیری مقرر برای ...

بررسی: اطلاق ترتیب درجه‌ها صحیح نبوده و با توجه به لزوم رعایت شرائط مجرم در وضع مجازات بر او خلاف شرع می‌باشد. توضیح اینکه مثلاً اگر مصادره را از جهت معنوی در نظر بگیریم (مالک محترم ندانستن شخص) چه بسا باید مجازات مصادره درجه اول حساب شود و اگر از جهت کمیّت مقدار در نظر گرفته شود موارد آن از جهت مقدار مورد مصادره مختلف می‌شود. همچنین عمل نمودن به مرحله ضعیف‌تر در مقام تخفیف مجازات مستلزم مجازات بیشتر در بعضی موارد می‌شود مانند تخفیف مجازات از درجه اول به درجه دوم و مصادره جمیع اموال. و مثلاً انتشار حکم قطعی در رسانه‌ها (مجازات درجه ششم) نسبت به بعضی از افراد چه بسا شدیدتر از مجازات‌های در نظر گرفته شده در درجات پنجم یا چهارم یا ... می‌باشد.

ماده ۱۹، تبصره ۵: مصادره اشیاء و اموالی که ...

بررسی: مناسب است ماده ۲۱۳ مورد اشاره در این تبصره تبدیل به ماده ۲۱۴ شود و ظاهراً اشتباه شده است.

ماده ۲۰: مجازات‌های مقرر در مورد اشخاص حقوقی به شرح است.

بررسی: مناسب است لفظ «این» قبل از لفظ «شرح» اضافه شود.

ماده ۲۰، بند ۶ و ۷: ۶ جزای نقدی، ۷ مصادره اموال.

بررسی: اطلاق مجازات نقدی و مصادره اموال از جهت شمول آن‌ها نسبت به صاحبان سهامی که دخالت مباحثی در ارتکاب خلاف نداشته‌اند و وکالتی در این اعمال خلاف نیز نداشته‌اند خلاف شرع دانسته شد. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۲۰ بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع شورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و سی و سوم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۶/۲۸ مشتمل بر بررسی ادامه لایحه مجازات اسلامی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود.

ماده ۲۱: میزان جزای نقدی قابل اعمال ...

بررسی: اشکال مذکور در ماده ۲۰، در این ماده نیز جاری بوده و اطلاق آن نسبت به صاحبان سهامی که دخیل در خلاف نبوده و وکالت در اعمال آن نیز نداده‌اند خلاف شرع دانسته شد زیرا موجب اضرار مالی به کسانی می‌شود که خود دخالتی در این خلاف نداشته‌اند.

ماده ۲۲: انحلال شخص حقوقی زمانی اعمال ...

بررسی: ظاهر این است که منظور از انحلال شخص حقوقی در صدر، انحلال آن در فرضی است که هدف شخص حقوقی از ابتداء خلاف هدف مشروع اعلام شده و ثبت شده بوده و در واقع شرکت را بر اساس هدف غیرمشروع ایجاد نماید و بر اساس این استظهار، اطلاق صدر خلاف شرع دانسته شد زیرا شامل شخصی نیز می‌شود که هدف وی ارتکاب جرم و عمل غیرمشروع می‌باشد ولی هنوز مرتکب آن نشده است و مجازات نمودن چنین شخصی وجهی ندارد و خلاف شرع می‌باشد. همچنین مناسب است این فرض نیز به ذیل ماده اضافه شود و آن فرضی است که: «شخص حقوقی با انحراف از هدف مشروع نخستین، در بعضی اوقات فعالیت خود را در جهت ارتکاب جرم تغییر می‌دهد.» و حکم و مجازات آن این است که به قاضی اجازه داده شود که بتواند شخص حقوقی را منحل نماید.

ماده ۲۳: دادگاه می‌تواند در مورد افرادی که ...

بررسی: اطلاق ماده مذکور خلاف شرع دانسته شد.

توضیح اینکه هر چند ممکن است از اشکال در بعضی موارد - مانند حد زنا - «به اینکه اطلاق ادله ثبوت حد زنا اقتضای این مسئله را دارد که فقط باید ۱۰۰ ضربه شلاق زده شود و مجازات تکمیلی دیگر وجهی ندارد.» اینگونه جواب داده شود که مجازات تکمیلی به خاطر اصل عمل زنا نمی‌باشد بلکه مجازات تکمیلی بخاطر تبعات این عمل که از شخص خاصی که دارای مقام خاصی می‌باشد صادر شده است و چه بسا در بعضی موارد باعث آبروریزی برای نظام جمهوری اسلامی می‌گردد.

لکن اطلاق این ماده شامل فردی نیز می‌گردد که عمل وی هیچ‌گونه تبعاتی نداشته و وجهی برای مجازات تکمیلی وی نمی‌باشد و بر اساس ادله شرعی تنها باید مجازات حدی نسبت به او اجرا گردد.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۲۳ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و سی و پنجم مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۷/۱۱ مشتمل بر بررسی ادامه لایحه مجازات اسلامی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود.

ماده ۲۴: چنانچه محکوم طی مدت اجرای ...

بررسی: ۱- تقیید نمودن افزایش مجازات به پیشنهاد قاضی اجرای حکم خلاف شرع دانسته شد. (۶ رأی از ۱۰ رأی) توضیح اینکه در صورت تحقق عمل مستوجب مجازات از ناحیه مجرم، وی باید مجازات شود و وجهی برای مقید نمودن رسیدگی قاضی و حکم به مجازات به پیشنهاد قاضی اجرای حکم نیست.

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که چه بسا بتوان ادعا نمود که قاضی دادگاه صادر کننده حکم در فرضی حق قضاوت دارد (قاضی می‌باشد) که قاضی اجرای حکم پیشنهاد نماید والا اصلاً حق قضاوت و حکم به افزایش مجازات را ندارد. البته ممکن است از این شبهه جواب داده شود که قاضی مذکور بطور مطلق قاضی می‌باشد و یکی از وظایف او حکم جهت افزایش مجازات می‌باشد و در فرض استحقاق چنین حقی باید این حکم را صادر کند و مقید به پیشنهاد قاضی دیگری نیست.

۲- اطلاق تبدیل بقیه مدت محکومیت به حبس یا جزای نقدی درجه ۷ یا ۸ خلاف شرع دانسته شد زیرا در بعضی موارد مستلزم تبدیل به مجازات آخف می‌گردد و چنین تبدیلی خلاف شرع است (۵ رأی از ۱۰ رأی)

توضیح اینکه اگر شخصی مثلاً محکوم به سه سال تبعید در مناطق محروم گردید و در مرحله دوم یکسال مدت مجازات افزایش یافت تبدیل مجازات وی -در صورت تکرار عدم رعایت مفاد حکم- به حبس درجه ۸ (تا ۳ ماه زندان) یا جزای نقدی درجه ۸ (تا ۱۰ میلیون ریال) نه تنها باعث تشدید مجازات وی نمی‌گردد بلکه باعث تخفیف مجازات وی می‌گردد و لذا این اطلاق خلاف شرع دانسته شد.

در مقابل نظر بعضی از اعضا این بود که ماده مذکور چنین اطلاقی ندارد و شامل مواردیکه تبدیل مجازات مستلزم تخفیف مجازات شود نمی‌گردد و با توجه به افزایش ۱/۳ (یک سوم) مجازات در مرحله اول، قاعدتاً تبدیل مجازات در مرحله دوم نیز باید با افزایش مجازات همراه باشد اما روشن است که این بیان جلو اطلاق را نمی‌گیرد.

۳- لغو یا کاهش مدت زمان مجازات (عفو) از وظایف و اختیارات مقام معظم رهبری بوده و تنها توسط ایشان انجام می‌شود و لذا ذیل ماده مذکور خلاف بند ۱۱ اصل ۱۱۰ قانون اساسی دانسته شد (۵ رأی از ۱۰ رأی)

در مقابل نظر بعضی از اعضا این بود که منظور از اقدام نسبت به لغو یا کاهش مدت زمان مجازات، اقدام دادگاه از مجاری قانونی یعنی قراردادن وی در لیست افرادی که استحقاق عفو رهبری را دارند می‌باشد.

ماده ۲۵: محکومیت قطعی کیفری در جرایم عمدی ... از حقوق اجتماعی به عنوان مجازات تبعی محروم می‌کند....

بررسی: اگر منظور از مجازات تبعی همان مجازات اصطلاحی می‌باشد، مجلس حق جعل مجازات را ندارد بلکه جعل مجازات از وظایف و اختیارات قضات می‌باشد و اگر منظور از مجازات، جعل محرومیت می‌باشد عبارت باید اصلاح شود (۹ رأی از ۱۰ رأی)

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۲۵: تبصره ۱: در غیر موارد فوق، مراتب ...

بررسی: اطلاق عدم انعکاس مراتب محکومیت در پیشینه کیفری نسبت به مواردیکه انعکاس آن لازم است - مانند اعلام سوابق به شورای محترم نگهبان - خلاف شرع دانسته شد.

ماده ۲۶: بند ۱: داوطلب شدن در انتخابات ریاست جمهوری ...

بررسی: ۱- اطلاق بند مذکور در مورد داوطلبین ریاست جمهوری نسبت به مواردیکه شورای محترم نگهبان شخص مذکور را واجد تمام شرایط مذکور در اصل ۱۱۵ قانون اساسی (از جمله حسن سابقه) می‌داند خلاف اصل ۱۱۵ قانون اساسی دانسته شد (۴ رأی از ۹ رأی)

۲- بر اساس اصل ۱۰۸ قانون اساسی تعیین شرایط اعضای مجلس خبرگان بعهدده خود اعضای خبرگان بوده و مجلس شورای اسلامی چنین صلاحیتی ندارد لذا بند مذکور خلاف اصل ۱۰۸ قانون اساسی دانسته شد (اتفاق آراء)

توضیح اینکه در این جلسه تا بند ۱ ماده ۲۶ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

جمهوری اسلامی ایران
مجمع شورتی فقهی شورای نگهبان

بیست و یکم

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و سی و ششم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۷/۱۸ مشتمل بر بررسی ادامه لایحه مجازات اسلامی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود.

ماده ۲۶، بند ۲: عضویت در شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام یا ...

بررسی: با توجه به اصول ۹۱، ۱۱۰ و ۱۱۲ قانون اساسی (انتخاب شش نفر از فقهای شورای نگهبان و اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام توسط مقام رهبری) بند مذکور خلاف اصل ۵۷ قانون اساسی و ولایت مطلقه ولی امر و مقام معظم رهبری دانسته شد. (اتفاق آراء)

ماده ۲۶، بند ۳: تصدی ریاست قوه قضائیه ...

بررسی: با توجه به اصول ۱۱۰ و ۱۵۷ قانون اساسی (تعیین رئیس قوه قضائیه توسط مقام معظم رهبری) خلاف اصل ۵۷ قانون اساسی و ولایت مطلقه رهبری دانسته شد. (اتفاق آراء)

ماده ۲۶، بند ۴: عضویت در انجمن‌ها، شوراها، احزاب و ...

بررسی: ۱- با توجه به بند ۵، اصل ۱۷۷ قانون اساسی (انتخاب ده نفر از اعضای شورای بازنگری توسط مقام معظم رهبری) و اصل ۱۷۶ قانون اساسی (انتخاب دو نماینده از طرف مقام رهبری در شورای عالی امنیت ملی) بند مذکور خلاف اصل ۵۷ قانون اساسی و ولایت مطلقه رهبری دانسته شد. (اتفاق آراء)

۲- با توجه به بعضی از اصول قانون اساسی از جمله اصل ۱۷۷ قانون اساسی که بعضی از اعضای شوراها را مذکور در این اصول از اعضا مجمع و شوراهائی می‌باشند که توسط مقام معظم رهبری تعیین می‌شوند و اجرای بند ۴ ماده ۲۶ قانون مذکور نسبت به ایشان مستلزم عدم عضویت افراد مذکور در این شوراها و عدم اجرای این اصول از قانون اساسی گردیده و قهراً مخالف این اصول می‌باشد. (۶ رأی از ۸ رأی)

توضیح اینکه بر اساس اصل ۱۷۵ قانون اساسی بعضی از اعضا تشکیل دهنده شورای بازنگری قانون اساسی فقهاء شورای نگهبان و اعضا ثابت مجمع تشخیص مصلحت و رئیس قوه قضائیه و ده نفر به انتخاب مقام معظم رهبری می‌باشد و مقام معظم رهبری در انتخاب فقهاء شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام و رئیس قوه قضائیه بر اساس قانون اساسی عمل می‌نماید و قرار دادن شرایط خاص برای اعضای شورای بازنگری قانون اساسی چه بسا در بعضی موارد منجر به عدم امکان عضویت بعضی از اعضای شورای نگهبان یا مجمع تشخیص مصلحت نظام در شورای بازنگری قانون اساسی و در نتیجه منجر به عدم اجرای اصل ۱۷۵ و مخالفت با این اصل می‌گردد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۲۶، بند ۶: اشتغال به عنوان مدیرمسئول یا سردبیر رسانه‌های گروهی ...

بررسی: اطلاق آن نسبت به رسانه‌های گروهی که تعیین مدیرمسئول آن توسط مقام معظم رهبری نصب می‌شود خلاف اصل ۵۷ قانون اساسی دانسته شد. (اتفاق آراء)

ماده ۲۶، بند ۷: استخدام و یا اشتغال در کلیه ...

بررسی: با توجه به اصل ۱۱۰ قانون اساسی، قرار دادن شرایط خاص برای ریاست صداوسیما، فرماندهان عالی نیروهای مسلح و سایر نهادهای تحت نظر رهبری - از جمله شورای عالی انقلاب فرهنگی - موجب محدودیت اختیارات مقام معظم رهبری گردیده و خلاف اصل ۵۷ دانسته شد. (اتفاق آراء)

ماده ۲۶، بند ۹: انتخاب شدن به سمت قیم، امین ...

بررسی: ۱- اطلاق آن نسبت به موقوفاتی که متصدیان آن مستقیماً توسط مقام معظم رهبری تعیین می‌شوند خلاف اصل ۵۷ قانون اساسی دانسته شد. (اتفاق آراء)

۲- اطلاق آن نسبت به موقوفاتی که متولی خاص شرعی - که دارای شرایط شرعی متولی وقف می‌باشند - دارند خلاف شرع دانسته شد. (اتفاق آراء)

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان بند ۱۱ ماده ۲۶ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و سی و نهم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۸/۹ مشتمل بر بررسی ادامه لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود.

ماده ۲۶، بند ۱۲، تبصره ۲: هر کس به عنوان مجازات تبعی ...

بررسی: مبنیاً بر ایرادات مذکور در بند ۱ و ۲ و ۳ این ماده، آن ایرادات سابق در این بند نیز جاری است.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۳۵ (ابتدای فصل چهارم) بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و چهل و سوم مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۹/۷ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی به تصویب نهایی برسد.

فصل دوم: موانع مسؤولیت کیفری، ماده ۱۴۵: افراد نابالغ دارای ...

بررسی: ۱- با توجه به روایات متعدده داله بر کیفر نمودن غیربالغ (از جمله باب ۲۸، حدّ سرقه از وسائل الشیعه) و نظرات علماء مختلف (از جمله شیخ طوسی «ره» در نهاییه، و امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله چاپ انتشارات وابسته به جامعه مدرسین ج ۲ ص ۴۳۴، بند اول، مسئله ۱، القول فی السارق و همچنین مسئله ۴، حدّ لواط ص ۴۲۳ و مسئله ۱، القول فی القاذف و المقذوف ص ۴۳۷ و آیت‌الله خوئی «ره» در مبانی تکمله منهاج الصالحین، الثالث عشر: السرقه، ج ۱/۲۷۹ چاپ اول و لواط مسئله ۱۸۳ ص ۲۳۳) خلاف شرع دانسته شد. (اتفاق آراء)

۲- ماده مذکور مناقض بعضی از مواد همین لایحه از جمله ماده ۹۴ آن که محکومیت کیفری برای افراد نابالغ فرض نموده است می‌باشد. (اتفاق آراء)

ماده ۱۴۶: سن بلوغ به ترتیب در دختران و پسران ...

بررسی: بلوغ هر چند از نظر سنّ تعریف شده است اما معیارهای دیگر بیان نشده است و برداشت از آن نفی معیارهای دیگر بلوغ می‌باشد و لذا خلاف شرع دانسته شد. (اتفاق آراء)

ماده ۱۴۷: در مورد افراد نابالغ بالاتر از هفت سال ...

بررسی: ایرادات وارده در فصل دهم، مواد ۸۷ تا ۹۴، همچنین ایراد اول مذکور در ماده ۱۴۵ در این ماده نیز جاری است.

ماده ۱۴۸: هر گاه مرتکب در زمان ارتکاب جرم ...

بررسی: ۱- تعریف مذکور در مورد مجنون مانع اغیار نمی‌باشد و لذا تعریف صحیح نیست زیرا چه بسا کسی با استفاده از مواد مخصوصی دچار اختلال روانی گشته و فاقد اراده و یا قوه تمیز گردد و مع ذلک مجنون نباشد.

۲- اطلاق ماده مذکور از جهت شمول نسبت به فرد مورد اشاره در ایراد اول این ماده و حکم نمودن به مجنون بودن وی چون مستلزم اجرای احکام و آثار مترتبه بر مجنون (مانند تحمل دیه عمد او و ...) در مورد او می‌گردد خلاف شرع دانسته شد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۱۴۹: هر گاه مرتکب جرم در حین ارتکاب ...

بررسی: با توجه به اینکه ماده مذکور جهت اقدامات تأمینی و جلوگیری از اعمال احتمالی که در اثر جنون مجنون از او صادر شده و موجب اختلال نظام و امنیت عمومی جامعه می‌گردد پایه‌گذاری شده است و در این مسئله فرقی بین حدّ و تعزیر نیست لذا اختصاص دادن شق دوم صدر این ماده (یا در جرائم موجب تعزیر پس از حدوث جرم ...) به تعزیر وجهی نداشته و عدم اعمال اقدامات تأمینی مذکور در مورد حدّ، موجب وقوع اختلال نظام و نظم اجتماعی جامعه می‌گردد و لذا خلاف شرع دانسته شد.

ماده ۱۴۹، تبصره ۱: هر گاه مرتکب یکی از جرائم

بررسی: مستفاد از اختصاص دادن عدم سقوط حدّ به مورد حدّ، سقوط تعزیر در مورد مذکور می‌باشد و با توجه به اینکه اصل ماده، تنها مسئله اقدامات تأمینی را مطرح نموده و مفاد تبصره که حدّ ساقط نمی‌شود و مفهوم آن سقوط تعزیر می‌باشد و در نتیجه مستفاد از ماده و تبصره ۱ آن است که در مورد امور مستلزم تعزیر، فقط اقدامات تأمینی اعمال شده و دیگر تعزیری در بین نیست و لذا خلاف شرع دانسته شد.
توضیح اینکه در این جلسه تا تبصره ۱ این ماده بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:

تاریخ:

پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و چهل و چهارم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۲ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود و به تصویب نهایی برسد.

ماده ۱۴۹، تبصره ۱: هر گاه مرتکب یکی از جرائم موجب حدّ

بررسی: اطلاق تأخیر انداختن تعقیب و محاکمه تا زمان افاقه - در حقوق الله - از جهت شمول نسبت به مواردی که موازین قضاء تمام شده باشد یا جرم قابل اثبات باشد - مانند موردی که خود قاضی وقوع جرم را مشاهده نموده باشد و یا اینکه خود مجرم اقرار نموده و بعد از آن جنون حادث شده و یا اینکه بیته علیه او اقامه شده و اعتراضی نیز نداشته و بعد از آن جنون حادث شده است - خلاف شرع دانسته شد. (۷ رأی از ۸ رأی)

ماده ۱۴۹، تبصره ۲: قوه قضائیه موظف است

بررسی: مناسب است اصل لایحه دولت ملاحظه شود که اگر وظیفه محوله در اصل لایحه تقدیمی دولت نباشد، تحقق آن مستلزم هزینه اضافی بر دولت و خلاف اصل ۷۵ می باشد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و چهل و پنجم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۴ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود و به تصویب نهایی برسد.

ماده ۱۵۰: هر گاه کسی بر اثر اکراه غیرقابل تحمل ...

بررسی: اعضاء مجمع نسبت به ماده ۱۵۰ دو نوع استظهار داشتند:

الف) صدر ماده (عدم مجازات مکروه بالفتح) شامل جرائم موجب حد و قصاص و جرائم موجب تعزیر می‌گردد و در نتیجه دو مطلب مذکور در ادامه ماده، در مقام بیان امور مرتبط به مکروه (بالکسر) می‌باشد.

ب) صدر ماده تنها متعرض عدم مجازات مکروه (بالفتح) در مورد جرائم موجب تعزیر می‌باشد و در ادامه مجازات شخص مکروه (بالکسر) در جرائم موجب تعزیر بیان می‌شود و ذیل ماده امور مرتبط به مکروه و مکروه را در جرائم موجب حد و قصاص بیان می‌کند. لازم به ذکر است که در قانون مجازات سابق اکراه به جرائم تعزیری در ماده ۵۲ و اکراه بر جرائم موجب حد و قصاص در ماده ۲۱۱ آمده و با تفکیک انجام شده ابهامی در استظهار از آن‌ها وجود ندارد.

اما در ماده ۱۵۰ فعلی: ۱- بر اساس استظهار اول، اطلاق عدم مجازات مکروه (بالفتح) خلاف شرع دانسته شد.

توضیح اینکه عدم مجازات مکروه شامل عدم مجازات وی در مورد اکراه بر قتل نفس نیز می‌گردد و لذا خلاف شرع و خلاف نظر علماء از جمله حضرت امام خمینی (ره) (تحریر الوسیله، چاپ مؤسسه نشر آثار امام خمینی «ره»، ج ۲، ص ۴۸۹، مسئله ۳۴ کتاب القصاص و ج ۲، ص ۱۸۴، مسئله ۶۹ کتاب العضب) می‌باشد.

همچنین اطلاق مذکور شامل عدم مجازات نسبت به بعضی از جرم‌های موجب تعزیر از جمله اکراه بر هدم کعبه یا قبور پیامبر (ص) و ائمه (ع) و ... نیز گردیده که مخالف نظر حضرت امام خمینی (ره) (مکاسب محرمة، چاپ مؤسسه نشر آثار امام خمینی «ره»، ج ۲، ص ۲۲۰) و حضرت آیت الله خوئی «ره» (مصباح الفقاهه، ج ۱، ص ۴۴۵) می‌باشد.

بر اساس استظهار دوم نیز اشکال مرتبط به جرم‌های موجب تعزیر، به اطلاق مذکور وارد می‌باشد.

(تصویر صفحات مکاسب محرمة حضرت امام «ره» و مصباح الفقاهه مرحوم آیت الله خوئی ضمیمه است)

۲- بر فرض مقید شدن اطلاق ادله تکالیف نبود اکراه، وجهی برای مقید نمودن اکراه به قید «غیرقابل تحمل» نمی‌باشد زیرا بر اساس بعضی از ادله، مجرد اکراه مجوز ارتکاب و مستلزم عدم مجازات می‌باشد و بنابراین تقیید مذکور خلاف شرع دانسته شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

و قد تحصل من جميع ما ذكرناه شمول أدلة الإكراه لمطلق المحرمات سواء كانت متعلقة لحق الناس أم لا.

مستثنيات إطلاق أدلة الإكراه

ثم إن هاهنا موارد يمكن القول باستثنائها من تلك الكلية قد ذكرناها في رسالة التقيّة «٤٤»، و نذكر بعضها هاهنا:

المكاسب المحرمة (للإمام الخميني)، ج ٢، ص: ٢٢١

استثناء ما يؤدي إلى الفساد في الدين

منها: بعض المحرمات التي في ارتكاز المشرعة من العظائم و المهمّات جدّاً، كمحو كتاب الله الكريم - و العياد بالله - بجميع نسخه، و تأويله بما يخالف الدين أو المذهب بحيث يوجب ضلالة الناس، و الردّ على الدين أو المذهب بنحو يوجب الإضلال، و هدم الكعبة المعظمة و محو آثارها، و كذا قبر النبي صلى الله عليه و آله و سلم و الأئمة - عليهم السلام - كذلك، إلى غير ذلك. فإنّ الظاهر أنّ الأدلة منصرفة عن أمثال ذلك سيّما بعضها، و إنّما شرعت التقيّة لبقاء المذهب الحقّ، و لولاها لصارت تلك الأقلية المحققة في معرض الزوال و الاضمحلال و الهضم في الأكثرية الباطلة، و تجويزها لمحو المذهب و الدين خلاف غرض الشارع الأقدس، بل لعلّ بعض حقوق الناس كالأعراض الكثيرة المهمة في ارتكاز المشرعة كذلك.

ففي تلك المقامات لا بدّ من ملاحظة أقوى المقتضيين و أهمّ المناطين.

و تشهد لما ذكرناه موثقة مسعدة بن صدقة عن أبي عبد الله - عليه السلام - و فيها: «و تفسير ما يتقى مثل أن يكون قوم سوء ظاهر حكمهم و فعلهم على غير حكم الحقّ و فعله، فكلّ شيء يعمل المؤمن بينهم لمكان التقيّة ممّا لا يؤدي إلى الفساد في الدين فإنّه جائز». «١» بل يشكل تحكيم الأدلة فيما إذا كان المكره بالفتح من الشخصيات للبارزة الدينية في نظر الخلق، بحيث يكون ارتكابه لبعض القبائح موجبا لهتك حرمة المذهب و وهن عقائد أهله.

المكاسب المحرمة (للإمام الخميني)، ج ٢، ص: ٢٢٢

استثناء ما يؤدي إلى الدم

و منها: الدم، فقد نفى ابن إدريس الخلاف بين الأصحاب في نفي التقيّد في قتل النفوس «١»، و كذا العلامة في كتاب المنتهى في باب الأمر بالمعروف «٢» و في الرياض: الإجماع على استثناء إنفاذ أمر الجائر في قتل المسلم «٣»، و كذا ادعاء الأردبيلي «٤»، و بقسميه في الجواهر «٥»، و ادعاء في المستند «٦»، و هو ظاهر شيخنا الأنصاري «٧»، و هو مقبول عن جماعة «٨».

مصباح الفقاهة (المكاسب)، ج ١، ص: ٤٤٤

[تنبيهات المسألة]

حكم الإضرار بالناس مع الإكراه

قوله و ينبغي التنبيه على أمور: الأول.

و تحقيق المقام يقع في ثلاث نواحي، الناحية الأولى: أن يتوجه الضرر ابتداءً إلى أحد من غير أن يكون لفعل الآخر مدخل فيه، كتوجه

السييل إلى داره أو بستانه، وكتوجه الظلمة أو السراق إلى نهب أمواله أو هتك إعراضه، ولا شبهة في أن هذا القسم من الضرر لا يجوز دفعه بالإضرار بغيره تمسكا بأدلة نفي الإكراه والضرر والحرَج، بداهة أنها مسوقة للامتنان على جنس الأمة، وبيدهي أن دفع الضرر المتوجه إلى أحد بالإضرار بغيره خلاف الامتنان على الأمة، فلا يكون مشمولاً للأدلة المذكورة.

على أنه لو جاز لأحد أن يدفع الضرر عن نفسه ولو بالإضرار بالغير لجاز للآخر ذلك أيضاً، لشمول الأدلة لهما معاً، فيقع التعارض في مضمونها، وح فالتمسك بها لدفع الضرر عن أحد الطرفين بالإضرار بالآخر ترجيح بال مرجح، و عليه فلا بد من رفع اليد عن إطلاقها في مورد الاجتماع، ويرجع فيه إلى أدلة حرمة التصرف في أموال الناس و اعراضهم وشؤونهم.

مصباح الفقاهة (المكاسب)، ج ١، ص: ٤٤٥

نعم إذا كان الضرر المتوجه إلى الشخص مما يجب دفعه على كل أحد، كقتل النفس المحترمة وما يشبهه، و أمكن دفعه بالإضرار بالغير كان المقام حينئذ من صفريات باب التزاحم فيرجع إلى قواعده.

الناحية الثانية: أن يتوجه الضرر ابتداءً إلى الغير على عكس الصورة السابقة، وقد ظهر حكم ذلك من الناحية الأولى كما هو واضح. الناحية الثالثة: أن يتوجه الضرر إلى الغير ابتداءً، وإلى المكره على تقدير مخالفته لما أمر به الجائر، و كان الضرر الذي توعدده المكره (بالكسر) أمراً مباحاً في نفسه، كما إذا أكرهه الظالم على نهب مال غيره و جلبه إليه، وإلا فيحمل أموال نفسه إليه، و في هذه الصورة لا بد للمكره من تحمل الضرر بترك النهب، و من الواضح أن دفع المكره أمواله للجائر مباح في نفسه حتى في غير حال الإكراه، و نهب أموال الناس و جلبه إلى الجائر حرام في نفسه، و لا يجوز رفع اليد عن المباح بالإقدام على الحرام. و قد استدلل المصنف (ره) على عدم وجوب تحمل الضرر بوجوده الأول: أن دليل نفي الإكراه يعم جميع المحرمات حتى الإضرار بالغير ما لم يجر إلى إراقة الدم. الثاني:

أن تحمل الضرر حرج عظيم، و هو مرفوع في الشريعة المقدسة. و جواب الوجهين يتضح مما قدمناه في الجهة الأولى.

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و چهل و ششم مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۹/۲۱ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی که قرار است در آینده در مجلس شورای اسلامی مطرح شود و به تصویب نهایی برسد.

ماده ۱۵۱: هر کس هنگام بروز خطر شدید فعلی یا قریب‌الوقوع ...

بررسی: ۱- اطلاق عدم مجازات مرتکب جرم از جهت شمول نسبت به اتلاف مال دیگری در مقام حفظ مال خود خلاف شرع دانسته شد. (اتفاق آراء، ۱۰ رأی)

توضیح اینکه گاهی شخص مرتکب جرم، برای حفظ مال خود کاری انجام می‌دهد که موجب از بین رفتن مال دیگری می‌شود و یا موجب از بین رفتن آبروی دیگری می‌شود و عدم مجازات وی - خصوصاً در فرضی که مال شخص مرتکب در مقابل مال دیگری و آبروی دیگری قابل اعتنا نباشد - خلاف شرع می‌باشد.

در این زمینه مناسب است به فرمایشات حضرت آیت‌الله خوئی «ره» در مصباح‌الفقاهه (ج ۱ ص ۴۴۴) مراجعه شود.

۲- اطلاق عدم مجازات مرتکب جرم از جهت شمول نسبت به قتل نفس محترمه جهت حفظ نفس خود محل اشکال می‌باشد. (اتفاق آراء، ۱۰ رأی)

توضیح اینکه گاهی اوقات شخص جهت حفظ نفس خود، مرتکب قتل چندین نفر می‌شود و وجود نفس شخص مرتکب از وجود نفوس سایرین مهم‌تر نمی‌باشد که در این فرض عدم مجازات مرتکب جرم دارای اشکال می‌باشد.

۳- اطلاق عدم مجازات مرتکب جرم از جهت شمول نسبت به قتل نفس محترمه جهت حفظ نفس محترمه دیگری خلاف شرع دانسته شد. (اتفاق آراء)

توضیح اینکه گاهی اوقات شخص جهت حفظ نفس محترمه‌ای مرتکب عملی می‌شود که موجب قتل نفس محترمه دیگری می‌گردد و نفس محترمه دوم نسبت به نفس محترمه اول مهم‌تر می‌باشد و لذا عدم مجازات وی خلاف شرع می‌باشد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و چهل و هفتم مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۹/۲۸ مشتمل

بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی (از ماده ۲۳۳)

ماده ۲۳۳: لواط عبارت است از ...

بررسی: مقید نمودن تعریف لواط به دخول «به اندازه ختنه‌گاه» خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (نشر آثار امام خمینی «ره» ج ۲، ص ۴۴۵، الفصل الثانی: فی اللواط و ...، مسئله ۱) و فرمایش حضرت آیت‌الله خوئی «ره» در تکمله‌المنهاج (مسئله ۱۸۰) می‌باشد.

ماده ۲۳۴: حد لواط برای فاعل در صورت عنف ...

بررسی: بر اساس فتوای حضرت امام خمینی «ره» حد فاعل قتل می‌باشد و فرقی بین محصن و غیرمحصن و مسلم و کافر نمی‌باشد. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۴۶، مسئله ۴ از مسائل حد لواط) و بنابر فرمایش ایشان، وجهی برای تبصره ۱ نمی‌باشد. البته مرحوم آیت‌الله خوئی «ره» در غیرمحصن هر چند حد قتل را به مشهور نسبت داده‌اند اما قول به عدم القتل را اختیار نموده‌اند.

ماده ۲۳۴، تبصره ۲: احصان عبارت است از آن که ...

بررسی: اختصاص صدق احصان به خصوص همسر مخالف فرمایشات امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۳۴، مسئله ۹، الرابع) و فرمایش آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکمله‌المنهاج الصالحین، ص ۲۰۱، مسئله ۱۵۸) می‌باشد. توضیح اینکه ایشان در صدق احصان و طی ملک یمین را نیز کافی می‌دانند.

مسئله ۲۳۵: تفخیز عبارت است از ...

بررسی: تعریف تفخیز مخالف تعریف امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۴۶، مسئله ۶ از مسائل حد لواط) می‌باشد - زیرا ایشان تفخیز را در مقابل قرار دادن اندام تناسلی بین‌الالیتین قرار داده است - البته از نظر حد و حکم، فرقی بین موارد نیست.

ماده ۲۳۵، تبصره: دخول کم‌تر از ختنه‌گاه ...

بررسی: همان‌گونه که در ماده ۲۳۳ گذشت بر اساس اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» و آیت‌الله خوئی «ره» دخول کم‌تر از ختنه‌گاه نیز حکم لواط را دارد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

تحرير الوسيلة، ج ۲، ص: ۴۶۹

الفصل الثاني في اللواط والسحق والقيادة

مادد (۲۳۷) مسألة ۱ اللواط وطه الذکران من الأدمي بإيقاب وغيره

، و هو لا يثبت إلا بإقرار الفاعل أو المفعول أربع مرات، أو شهادة أربعة رجال بالمعاينة مع جامعيتهم لشرائط القبول.

مباني تکملة المتهاج، ج ۴۱، ص: ۸

(مسألة ۱۸۰): المراد باللواط: وطه الذکران، و يثبت بشهادة أربعة رجال و بالإقرار أربع مرات، و لا يثبت بأقل من ذلك (۱). و يعتبر في

المقرر: العقل، و الاختيار، و الحرّية.

مادد (۲۳۴) مسألة ۴ لو وطأ فأوقب ثبت عليه القتل و على المفعول إذا كان كل منهما بالغاً عاقلاً مختاراً

، و يستوي فيه المسلم و الكافر و المحصن و غيره.

مباني تکملة المتهاج، ج ۴۱، ص: ۲۸۰

(مسألة ۱۸۱): يقتل اللاتط المحصن. و لا فرق في ذلك بين الحرّ و العبد و المسلم و الكافر (۲). و هل يقتل غير المحصن؟ المشهور أنه

يقتل، و فيه إشكال، و الأظهر عدم القتل و لكنّه يجلد (۳).

تحرير الوسيلة، ج ۲، ص: ۴۵۷

(۲۳۴)

تصرف مادد مسألة ۹ يتحقق الإحصان الذي يجب معه الرجم باستجماع أمور:

الرايع - أن يكون الوطء في فرج مملوك له بالعقد الدائم الصحيح أو ملك اليمين،

فلا يتحقق الإحصان بوطء الزنا و لا الشبهة، و كذا لا يتحقق بالمتعة، فلو كان عنده متعة يروح و يغدر عليها لم يكن محصناً.

مباني تکملة المتهاج، ج ۴۱، ص: ۲۴۵

(مسألة ۱۵۸): يعتبر في إحصان الرجل أمران: (الأول): الحرّية، فلا رجم على العبد

(الثاني): أن تكون له زوجة دائمة قد دخل بها أو أمة كذلك (۱) و هو متمكّن من وطنها متى شاء

تحرير الوسيلة، ج ۲، ص: ۴۷۰

مادد (۲۳۵) مسألة ۶ إذا لم يكن الإتيان إيقاباً كالنفضيد أو بين الأيتين فحده مائة جلدة

تحرير الوسيلة، ج ۲، ص: ۴۷۰

مادد (۲۳۷) مسألة ۷ المجتمعان تحت إزار واحد يعززان إذا كانا مجردين و لم يكن بينهما رحم

و لا تقتضي ذلك ضرورة، و التعزير بنظر الحاكم، و الأحوط في المقام الحد إلا سوطاً، و كذا يعزر من قبّل غلاماً بشهوة، بل أو رجلاً أو

امراً صغيرة أو كبيرة.

مباني تکملة المتهاج، ج ۴۱، ص: ۲۹۱

(مسألة ۱۹۱): إذا وجد رجلان تحت لحاف واحد مجردين من دون أن يكون بينهما حاجز فالمشهور بين المتأخرين أنهما يعززان من

ثلاثين سوطاً إلى تسعة و تسعين سوطاً (٤).

والأظهر أن يجلد كل واحد منهما تسعة و تسعين سوطاً (١)، وكذلك الحال في امرأتين وجدتا مجردتين تحت لحاف واحد (٢)

تحرير الوسيلة، ج ٢، ص: ٤٧١

مسألة ١١ الأجنبيتان إذا وجدتا تحت إزار واحد مجردتين عزرت كل واحدة دون الحد

، والأحوط مائة إلا سوطاً.

مسألة ١٢ إن تكرر الفعل منهما و التعزير مرتين أقيم عليهما الحد

، ولو عادتا بعد الحد فالأحوط التعزير مرتين و الحد في الثالثة، و قيل تقتلان، و قيل تقتلان في التاسعة أو الثانية عشر، و الأشبه ما تقدم.

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و چهل و هشتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۹/۲۹

مشمول بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۳۷: هر گاه دو یا چند مرد ...

بررسی: ۱- قید «از روی شهوت» مخالف اطلاق فرمایشات امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۴۶، مسئله ۷ از مسائل حدّ

لواط و سحاق و قیاده) و آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکمله منهج الصالحین مسئله ۱۹۱) و اطلاق روایات می‌باشد.

۲- حضرت امام خمینی «ره» در مورد موضوع تعزیر قید «لم یکن بینهما رحم» را نیز ذکر نموده‌اند.

همچنین حضرت آیت‌الله خوئی «ره» در مبانی تکمله منهج قید عدم وجود حاجز و مانع را نیز ذکر نموده‌اند و این قید در بعضی از

روایات نیز آمده است مگر اینکه گفته شود این قید مفروض در موضوع می‌باشد.

۳- در این ماده تعزیر به مقدار ۳۱ تا ۹۹ ضربه شلاق، تعزیر درجه ۶ دانسته شده است و بر اساس بند ۴، ماده ۳۶ این لایحه تعزیر

در جه ۶، قابل تبدیل به نوع دیگر می‌باشد لکن با توجه به اینکه این نوع تعزیراتی که مقدار آن در روایات مشخص شده است را

نمی‌توان به نوع دیگر تبدیل نمود ماده مذکور خلاف شرع می‌باشد.

۴- در مورد مقدار تعزیر نظر حضرت امام خمینی «ره» (مسئله ۷) آن است که تعزیر به نظر حاکم است و احوط آن است که ۹۹ ضربه

زده شود و نظر حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکمله منهج الصالحین، مسئله ۱۹۱) نیز آن است که اظهر زدن ۹۹ ضربه می‌باشد

و لذا ماده مذکور از این جهت مخالف نظرات ایشان می‌باشد.

۵- حکم به اجرا حدّ در مرتبه سوم و بالاتر مخالف اطلاق فتوای امام در مسئله ۷ است و مفاد مسئله ۱۲ به زنان اختصاص دارد.

ماده ۲۳۸، تبصره: حکم این ماده و ماده قبل ...

بررسی: اجرای حکم ماده قبل در مورد انسان مؤنث مخالف فرمایشات امام خمینی «ره» (مسئله ۱۱ و ۱۲ تحریرالوسیله ج ۲ ص ۴۴۷

از مسائل حدّ لواط و سحاق و قیاده) می‌باشد.

توضیح اینکه ایشان در مورد اجنبیان موضوع ماده در فرض کم‌تر از سه مرتبه، تعبیر به تعزیر «الاحوط مائه الا سوطه» نموده‌اند و

در مسأله ۱۲ نسبت به تکرار بعد از اجراء (در مرتبه سوم) فرموده‌اند که باید مرتبه چهارم و پنجم تعزیر و مرتبه ششم حدّ زده شود

و همین‌طور است تکرارهای بعدی و این نظریه با حکم به اجراء صد ضربه شلاق در همه دفعات بالاتر از مرتبه سوم - که در ماده

قبل آمده است - منافات دارد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:

تاریخ:

پیوست:

حضرت آیت الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و چهل و نهم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۹/۳۰ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۴۲: در صورت عدم وجود ادله اثبات ...

بررسی: ۱- نظر اکثر اعضاء این بود که اجازه تحقیق و بازجویی در موارد احتمال ارتکاب با عنف اکراه، آزار، ربایش یا اغفال مخالف اطلاق آیه شریفه «یا ایها الذین امنوا اجتنبوا کثیراً من الظن ان بعض الظن اثم و لا تجسسوا و لا یغتب بعضکم بعضاً...» (حجرات آیه ۱۲) و اطلاق روایات داله بر حرمت تفحص از عثرات مؤمنین و مسلمین می‌باشد.

مگر اینکه عنوان اهمّی - از جمله حفظ امنیت جامعه - در بین باشد و یا اینکه با ملاحظه مصالح ولی امر به آن امر نماید، البته اگر تحقیق و بازجویی جهت احیاء حق طرف مقابل و اثبات اصل اکراه نسبت به او یا اصل ربایش یا ... باشد نه جهت اثبات اکراه بر زنا و ... اللهم الا أن یقال که تحقیق در مورد اصل این امور نیز داخل در اطلاق حرمت تجسس و تفحص از عثرات مؤمنین و مسلمین می‌باشد که این احتمال پذیرفته نیست.

۲- ممنوعیت از تحقیق و بازجویی در غیر موارد احتمال ارتکاب با عنف، ... بر اساس نظر بعضی از اعضاء مطابق با اطلاق آیه شریفه و روایات می‌باشد.

البته نظر بعضی از اعضاء این است که آیه شریفه و روایات چنان اطلاقی ندارد که شامل شخص قاضی گردد و اصلاً وظیفه قاضی رسیدگی به تظلمات مردم می‌باشد و باید به این امور رسیدگی کند (و این بیان در مورد صدر این ماده نیز جاری می‌شود) لکن بر فرض وجود اطلاق موارد تزاحم و تربت مفسده اهم بر عدم تفحص و تحقیق و یا موارد امر حاکم اسلامی استثناء می‌باشد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:

تاریخ:

پیوست:

حضرت آیت الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاهم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۴۲: در صورت عدم وجود ادله اثبات ...

بررسی: ... ۳- اطلاق ممنوعیت تحقیق و بازجویی از جهت شمول نسبت به غیرمسلمان و شخص متجاهر به فحشاء خلاف شرع دانسته شد.

ماده ۲۴۳: قوادی عبارت است از ...

بررسی: با توجه به تفسیر لواط در ماده ۲۳۳ به خصوص ایقاب و مخالفت آن با فتوای امام خمینی «ره»، این تعریف نیز مخالف فتوای ایشان می‌باشد.

توضیح اینکه ماده ۲۲۳ لواط را مختص به ایقاب یعنی «دخول به مقدار ختنه‌گاه» نموده بود ولی تعریف امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله شامل تفخیز نیز می‌شد و بر اساس تعریف ایشان قوادی شامل به هم رساندن دو یا چند نفر جهت تفخیز نیز می‌شود و حال آن که مقتضای ماده ۲۴۳ عدم شمول نسبت به آن است.

ماده ۲۴۶: قذف عبارت است از نسبت ...

بررسی: ایراد مذکور در ماده ۲۴۳ در این ماده نیز جاری است.

ماده ۲۴۸: هرگاه کسی به فرزند مشروع ...

بررسی: نظر بعضی از اعضاء این بود که این‌گونه الفاظ ظهور در قذف ندارند و عرفاً ظهور در این مطلب دارند که: تو اعمالی انجام می‌دهی که در شأن من یا شأن پدرت نیست.

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که عنوان «فرزند مشروع» برای مقول له در ماده مذکور، باعث ظهور در قذف می‌شود.

ماده ۲۵۳: کسی که به قصد نسبت دادن ...

بررسی: ۱- مناسب است کلمات «غیر از زنا یا لواط» از سطر اول این ماده حذف شود تا دلالت عبارت بر مقصود روشن باشد.

۲- محکوم نمودن به مجازات توهین در فرض اذیت شدن به جهت انتساب، در صورتی صحیح است که هتک و ایذاء مخاطب جائز نباشد و الا مانعی ندارد و مجازات وجهی ندارد. بنابراین باید قید لازم آورده شود.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و یکم مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۲ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۵۴: هر دشنام یا نسبتی که ...

بررسی: استحقاق مجازات تعزیری در صورتی است که شخص توهین‌شونده استحقاق توهین را نداشته باشد و الا وجهی برای مجازات نمی‌باشد و در نتیجه اطلاق ماده مذکور باید تقیید زده شود تا خلاف شرع نباشد. (تحریر الوسیله، ج ۲، ۴۴۹، ذیل مسئله ۸، القول فی الموجب، حد القذف)

ماده ۲۵۵: هر گاه کسی زنا یا لواطی ...

بررسی: علی القاعده منظور از نسبت زنا یا لواط نسبت دادن عملی است که حرام نمی‌باشد و در نتیجه نسبت دادن موجب حدّ نمی‌گردد و باعث تعزیر است و علی‌هذا این عمل در صورتی استحقاق تعزیر دارد که موجب ایذاء و توهین به وی بوده و شخص نیز استحقاق توهین را نداشته باشد و الا وجهی برای تعزیر وی نیست بنابراین اطلاق این ماده خلاف شرع می‌باشد.

البته نظر بعضی از اعضاء این بود که عمل زنا یا لواط هر چند در زمان غیر بلوغ یا در حال اکراه انجام شده است الا اینکه زمان قذف و نسبت دادن، زمان بلوغ مقذوف می‌باشد و شرایط قذف موجود بوده و شخص نسبت دهنده استحقاق حدّ قذف را دارد نه استحقاق تعزیر را.

ماده ۲۵۶: نسبت دادن زنا یا لواط ...

بررسی: تفصیل مذکور در ماده در موردی که - به اعتبار عمل سابق - شخص را بالفعل متصف به زنا یا لواط نماید صحیح می‌باشد ولی اگر به او بگویند که «تو قبلاً زناکار بوده‌ای» وجهی برای حدّ زدن شخص قاذف نیست هر چند که شخص مقذوف توبه نموده باشد نعم اگر این قذف بعد از توبه شخص باشد، به خاطر ایذاء، استحقاق تعزیر را دارد.

ماده ۲۵۹: کسی که چند نفر را به یک ...

بررسی: ماده مذکور خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۴۵۱، مسئله ۶ از مسائل قذف، القول فی القاذف و المقذوف) و فرمایش حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکملة المنهاج، م ۲۰۳) می‌باشد.

حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله در سطر دوم مسئله ۶ می‌فرماید: (... ولو قذفهم بلفظ واحد بأن یقول: «هؤلاء زناه» فان افترقوا فی المطالبه فلكل واحد حدّ، وان اجتمعوا بها فلكل حدّ واحد، ...)

ماده ۲۶۰: کسی که دیگری را به یک یا چند سبب ...

بررسی: نظر حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۴۵۲، ذیل مسئله ۳ از مسائل قذف، القول فی الاحکام) آن است که در فرض تعدد مقذوف به، حدّ تکرار می‌شود بنابراین صدر این ماده مخالف فرمایش ایشان است.
ایشان می‌فرماید: «... ولو تعدد المقذوف به، بان قال: «انت زان و انت لائط» ففی تکرار الحدّ اشکال و الاقرب التکرار».

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و دوم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۳ مشتمل

بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۶۳، بند ۴: هر گاه مردی زنش را ...

بررسی: تعمیم لعان نسبت به قذف به زنا قبل از زوجیت مطابق فرمایش محقق حلی «ره» و صاحب جواهر «ره» (جواهرالکلام، ج ۳۴، ص ۸) می‌باشد و چه بسا فرمایش امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۲۲۲، کتاب اللعان، مسئله ۱ و ۲، ص ۴۲۹ (۴۵۲))، ذیل مسئله ۴، حدّ القذف، القول فی الاحکام) نیز اطلاق داشته و شامل قذف قبل از زوجیت نیز می‌گردد و در نتیجه بند مذکور مخالفت قطعی با فرمایش امام خمینی «ره» نیز ندارد.

ماده ۲۶۴: هر کس پیامبر اعظم صلی‌الله علیه و آله را دشنام ...

بررسی: مناسب است بعد از عبارت «ساب النبی بوده» عبارت «و اگر در دادگاه محاکمه و ساب‌النبی بودن وی ثابت شود به اعدام ...» اضافه شود تا موهم این نشود که شخص سامع حق کشتن او را ندارد.

ماده ۲۶۵: هر گاه متهم به سبّ ادعا نماید ...

بررسی: لازم است این مطلب در ذیل این ماده اضافه شود: «به شرطی که احتمال صادق بودن وی داده شود»

ماده ۲۶۶، تبصره: خوردن آبجو تنها زمانی ...

بررسی: با توجه به فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در اطعمه و اشربه (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۱۵۸، مسئله ۱۸) که آبجو شامل فقاع نیز می‌گردد و با توجه به اینکه ایشان در مسئله اول و دوم از مسائل حدّ‌المسکر (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۱-۴۳۰) (ص ۴۵۳) حکم به حرمت فقاع حتی در فرض عدم انکار نموده است لذا اختصاص دادن حدّ خوردن آبجو به فرض اسکار خلاف فرمایش ایشان می‌باشد و بر اساس نظر ایشان وجهی برای اختصاص دادن حدّ آبجو از نوع فقاع به فرض اسکار نمی‌باشد.

همچنین فرمایش حضرت آیت‌الله خوئی «ره» در مبانی تکمله‌المنهاج، مسئله ۲۱۷ مطابق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد.

ماده ۲۶۷: حدّ مصرف مسکر هشتاد ضربه شلاق است.

بررسی: با توجه به اینکه بر اساس فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۳۲ و ۴۵۵ مسئله ۱۰ از مسائل، حدّ المسکر، القول فی موجه و کیفیت) و فرمایش حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکمله‌المنهاج، مسئله ۲۲۱) کیفیت خاصی برای اجرای حدّ شرب مسکر برای زن و مرد آن هم در حال افاقه بیان شده است که با اطلاق «زدن شلاق» منافات دارد، لذا لازم است ماده‌ای علیحده برای کیفیت اجرای حدّ شرب مسکر تدوین شود.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۲۶۸، تبصره: اگر مصرف مسکر ...

بررسی: مجرد ظاهر شدن با حالت مستی در معابر تظاهر به عمل حرام نیست بنابراین اگر منظور از «مجازات مقرر، حدّ شرب خمر باشد خلاف فرمایش امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۴۳۲ و ۴۵۵، مسئله ۹ از مسائل حدّ المسکر، القول فی موجهه و کیفیته) می باشد و اگر منظور از مجازات، تعزیر باشد زمانی تعزیر متوجه شخص است که ثابت شود که بیرون آمدن با حالت مستی حرام می باشد، باید بررسی گردد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و سوم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۸ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۶۹: سرقت عبارت است از ربودن ...

بررسی: تذکر این مطلب مناسب است که تعریف مذکور جامع افراد نیست زیرا بر ربودن ملک غیر - ولو مال نباشد - سرقت اطلاق می‌شود بلکه بر ربودن آن چه ملک غیر نیز نمی‌باشد - مانند انسان حر - سرقت اطلاق می‌شود کما اینکه حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۶۲، مسئله ۱۳ و ۱۵ از مسائل حد السرقه، القول فی المسروق) به این اطلاق اشاره نموده است. البته اشکال شرعی به تعریف نمی‌باشد.

ماده ۲۷۰، بند سوم: سارق هتک حرز کرده باشد.

بررسی: مستفاد از کلام حضرت امام خمینی «ره» آن است که هتک حرز انفرادی و اشتراکی هر کدام موجب حد می‌گردند. ایشان در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۵۸، مسئله ۱، شرط پنجم از شرائط وجوب حد سرقه، القول فی السارق) می‌فرماید: «الخامس: ان یکون السارق هاتکاً للحرز منفرداً أو مشارکاً...»

کما اینکه در قانون مجازات اسلامی سابق (ماده ۱۹۸، شرط هشتم) نیز به مسئله اشتراک تصریح شده است و چون ظاهر عبارت مذکور در ماده هتک حرز بصورت استقلالی و انفرادی است از این رو باید به نحوی که در تحریرالوسیله است اصلاح شود.

ماده ۲۷۰، بند ۴: سارق مال را از حرز خارج کند.

بررسی: حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله ج ۲، ص ۴۵۸، شرط ششم از شرائط وجوب حد سرقه، القول فی السارق) می‌فرماید: «السادس: ان ینخرج المتاع من الحرز بنفسه او بمشارکه غیره» و به همان بیانی که در بند ۳ گذشت می‌باید این بند نیز مثل تحریرالوسیله اصلاح گردد.

ماده ۲۷۰، بند ۸: مال مسروق از اموال دولتی یا عمومی ...

بررسی: حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۷۴، مسئله ۶۷ از مسائل کتاب الوقف و ج ۲، ص ۴۶۲ مسئله ۱۵ از مسائل حد السرقه، القول فی المسروق) وقف خاص را نیز مانند وقف عام دانسته که مالکی ندارند و در نتیجه ربودن آن موجب حد سرقت نمی‌گردد، بنابراین وجهی برای قید «عام» در «وقف عام» و قید «عامه» در «وقف بر جهات عامه» نمی‌باشد و باید مانند تحریرالوسیله اصلاح گردد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و چهارم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۹
مشمول بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۷۰، بند ۱۱: صاحب مال قبل از اثبات سرقت ...

بررسی: مستفاد از کلام حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۶۶، مسئله ۳ از مسائل القول فی اللواحق، حدالسرقه) آن است که
اگر عفو و بخشش قبل از بردن شکایت سرقت به نزد حاکم باشد حد ساقط می‌شود و اگر نزد حاکم شکایت نماید حد ساقط نمی‌شود چه عفو و
بخشش قبل از اثبات سرقت باشد و چه بعد از اثبات باشد.

ایشان می‌فرماید: «... ولو عفا عنه قبل الرفع سقط الحدّ ... ولو رفعه الیه لم یسقط الحدّ»

بنابراین بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» ملاک در عفو، بخشش قبل از رفع الی الحاکم است نه بخشش قبل از اثبات سرقت. و از این جهت
بند مزبور خلاف شرع است.

همچنین فرمایش حضرت آیت الله خوئی «ره» موافق با فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد (مبانی تکمله المنهاج، مسئله ۲۵۱)

ماده ۲۷۰، بند ۱۲: مال مسروق قبل از ...

بررسی: قید «قبل از اثبات سرقت» مخالف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۶۶، مسئله ۴، از مسائل حد سرقه،
القول فی اللواحق) می‌باشد.

ایشان می‌فرماید: «لو اخرج السارق المال من حرزه ثم اعاده الیه: فان وقع تحت ید المالك - ولو فی جمله امواله - لم یقطع.»

بنابراین مجرد اعاده مال و قرار گرفتن آن در اختیار مالک موجب سقوط حد می‌شود و از این جهت بند ۱۲ خلاف شرع است.

ماده ۲۷۰، بند ۱۳: مال مسروق قبل از اثبات جرم ...

بررسی: مطلب مذکور در این بند هر چند در معاملات معاوضی مطابق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد لکن در مورد هبه، هبه قبل از
رفع الی الحاکم موجب سقوط حد می‌شود نه بخشش و هبه قبل از اثبات جرم.

ایشان در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۶۶، مسئله ۳ از مسائل حدالسرقه، القول فی اللواحق) می‌فرماید: «ولو عفا عنه قبل الرفع سقط الحدّ و کذا لو و
هبه المال قبل الرفع» از این رو بند ۱۳ نیز خلاف شرع است.

در این مسئله رجوع به وسائل الشیعه، ج ۳، باب ۱۷ از ابواب مقدمات الحدود مناسب است.

ماده ۲۷۰، بند ۱۴: مال مسروق از اموال سرقت شده ...

بررسی: مستفاد از این ماده آن است که ملاک در تحقق سرقت موجب حد آن است که مال از حرز صاحب مال ربوده شود و این مطلب با اطلاق
فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در بعضی از مسائل حد سرقه، القول فی المسروق مانند مسئله ۷ منافات دارد ایشان در مسئله ۷ می‌فرماید:
«بشترط فی المسروق ان یکون فی حرز ...» از این جهت بند ۱۴ نیز خلاف شرع است.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۲۷۱: حرز عبارت است از

بررسی: تعریف مذکور با توجه به فرمایش حضرت امام خمینی «ره» جامع افراد و مانع اُغیار نمی‌باشد مستفاد از کلام ایشان (تحریر الوسيله، ج ۲، ص ۴۶۱: مسئله ۷ و بعد از آن، از مسائل حدّ السرقة، القول فی المسروق) آن است که ملاک در حرز، جانی است که عرفاً جایگاه نگهداری شیء باشد.

در عبارت خود ایشان می‌فرماید: «یشترط فی المسروق أن یکون فی حرز ککونه فی مکان مقفل او مغلق او کان مدفوناً او أخفاه المالک عن الانظار تحت فرش او جوف کتاب او نحو ذلك ممّا بعد محرّز ...» و در دفن و دو مورد اخفاء - که اخیراً ذکر شده است - مسروق تنها از دید دیگران محفوظ است نه آن که از دستبرد محفوظ باشد، از این جهت عبارت ماده خلاف شرع است.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و پنجم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱۰
مشمتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۷۳: هتک حرز عبارت است از نقض ...

بررسی: تعریف جامع افراد نیست و یا لااقل ابهام دارد.

توضیح اینکه بر اساس مسئله ۷ و ۱۰ تحریرالوسیله (از مسائل حدّ سرقه، القول فی المسروق) اخفاء نمودن مالک شی مسروق را زیر فرش یا
لابه لای کتاب یا گذاشتن در جیب زیر لباس از مصادیق تحقق حرز حساب شده است و بعید است که عنوان «وامثال آن» بیان کننده چنین
مصادیقی باشد و علی الظاهر در مقام بیان مثلثیت از جهت باز کردن یا شکستن قفل می باشد بنابراین عنوان مذکور شامل مصادیق مذکور در
کلمات حضرت امام خمینی «ره» نمی باشد و یا لااقل از جهت شمول ابهام دارد.

البته ممکن است وجهی برای شمول نسبت به اینگونه مصادیق بیان شود و آن اینکه مقوم حرز بودن آن است که شی در جایی باشد که در دید
سارق نباشد و با توجه به اینکه نقض حرز کل شی بحسبه می باشد نقض حرز منزل بالا رفتن از دیوار آن می باشد و پیدا کردن و یا شکستن قفل
منزل و یا باز کردن قفل آن می باشد و نقض حرز پول مخفی شده در لابه لای کتاب بررسی کتاب و برداشتن پول از لابلای آن می باشد و بنابراین
مراد از «امثال آن» موارد مختلف مبین نقض حرز می باشد، اما ادعاء ظهور عبارت در این معنی روشن نیست.

ماده ۲۷۸، تبصره: سرقت پدر یا جد پدری ...

بررسی: از فرمایش امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۳۰۸، مسئله ۱۴ از مسائل القول فی نفقه الاقارب، کتاب النکاح) این مطلب
استفاده می شود که برداشتن از اموال فرزند جرم می باشد.

ایشان می فرماید: «... فان كان له مال أمكن للمنفق عليه أن يقتص منه مقدارها جاز للزوجه ذلک دون غيرها الا باذن الحاكم»
پس برداشتن و ربودن اموال زوج توسط پدر یا جد او جائز نبوده و جرم می باشد و مفاد تبصره خلاف شرع است.

ماده ۲۸۰، تبصره ۱: هر گاه سارق فاقد عضو ...

بررسی: اطلاق تبصره مذکور نسبت به بند (ب) ماده ۲۸۰، خلاف فتوای امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۶۴، مسئله ۴، القول فی الحدّ،
حدّ السرقة) می باشد و ایشان در مورد قطع پا می فرماید: «لو لم یکن للسارق یسار قطعت یمناه علی المشهور و فی روایه صحیحه لاتقطع والعمل
علی المشهور»

البته مستفاد از کلام حضرت آیت الله خوئی «ره» (مبانی تکمله المنهاج مسئله ۲۴۴ حدّ القطع) آن است که در فرض نداشتن پای چپ، حدّ نسبت
به پای دیگرش اجرا نمی شود.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۲۸۰، تبصره ۲: در مورد بند «ج» و سایر حبس‌های

بررسی: ولی امر هر چند می‌تواند در صورت مصلحت از مجازات‌هایی مانند حبس عفو نماید لکن نمی‌تواند مجازات حبسی را که از حدود الهی و احکام شرعی می‌باشد به مجازات تعزیری تبدیل نماید.

تذکر: در خاتمه تذکر این مطلب لازم است که بر اساس فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۴۶۶، مسئله سوم از مسائل القول فی اللواحق، حدّ سرقت) از شرائط اجرای حدّ، طلب اجراء حدّ از قاضی و حاکم توسط مسروق منه می‌باشد که در مواد گذشته به آن اشاره نشده است لذا لازم است ماده‌ای اضافه شود تا بیان کند که اجرای حدّ مشروط به طلب مسروق منه می‌باشد و الا اطلاق مواد مزبور خلاف شرع خواهد بود.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و ششم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱۲ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۲۸۱: محاربه عبارت است از کشیدن سلاح ...

بررسی: ۱- تعریف مذکور نسبت به تعریف حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۶۷ مسئله ۱، حدّ المحارب) اخصّ می‌باشد. (۸ رأی از ۹ رأی)

توضیح اینکه در تعریف حضرت امام «ره» نسبت به محارب آمده است: «المحارب: هو کل من جردّ سلاحه او جهّزه لاخافه الناس و اراده الافساد فی الارض ...»

پس مستفاد از فرمایش ایشان این است که تجرید سلاح یا تجهیز سلاح هر کدام علیحده محقق عنوان محاربه می‌باشند ولی آنچه در ماده ۲۸۱ آمده است تنها مصداق تجرید سلاح می‌باشد و مصداق دیگر یعنی تجهیز سلاح بیان نشده است و از این جهت خلاف شرع است.

۲- با توجه به ذیل فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در این مسئله (نعم لو کان ضعيفاً لكن لا بعداً لا يتحقق من اخافته خوف بل يتحقق في بعض الاحيان و الاشخاص فالظاهر كونه داخلاً فيه) مناسب است ذیل این ماده (سطر آخر) به گونه‌ای اصلاح شود که منافات با فرمایش آن بزرگوار نداشته باشد.

ماده ۲۸۵: انتخاب هریک از این امور ...

بررسی: قید «با رعایت تناسب» که از آن نوعی الزام استفاده می‌شود مخالف با فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۶۸، مسئله ۵، از مسائل حدّ المحارب) می‌باشد و باید مانند تحریر الوسیله اصلاح گردد.

ماده ۲۸۷: در نفی بلد محارب باید تحت ...

بررسی: مستفاد از این ماده آن است که شخص محارب نباید با دیگران ارتباط و معاشرت داشته باشد ولی آنچه از بعضی روایات (باب ۴ از ابواب حدّ المحارب، ج ۱ و ۲) و فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۴۶۹، مسئله ۱۰، از مسائل حدّ المحارب) استفاده می‌شود آن است که والی به مردم آن شهر بنویسد که آنان با او مواکله و معاشره و مبیعه و مناکحه و مشاوره نداشته باشند. و این مطلب از فرمایش حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکمله‌المنهاج، مسئله ۲۶۷) نیز استفاده می‌شود. بناء علیه باید ماده مزبور مطابق فرمایش آن بزرگواران اصلاح گردد.

ماده ۲۸۹: گروهی که بر مبنای نظریه سیاسی ...

بررسی: تقیید به «مبنای نظریه سیاسی» وجهی ندارد بلکه ملاک قیام مسلحانه در برابر اساس نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد ولو اینکه به خاطر نظریه سیاسی نباشد و روشن است که حکم قیام مسلحانه یکی از ۴ حدّ محارب است.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

شماره:
تاریخ:
پیوست:حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و هفتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱۹ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۵۰: دیه مقدر، مال معینی است که در شرع مقدس ...

بررسی: تذکر این مطلب مناسب است که طبق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» دیه در مورد شخص حرّ می‌باشد ایشان می‌فرماید: «هی المال الواجب بالجنایه علی الحرّ فی النفس او مادونها...» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۲۵ ابتدای کتاب الدیات) و بسیار بجاست به نحوی این قید در تعریف گنجانده شود.

ماده ۴۵۱: ارش، دیه غیر مقدر است که ...

بررسی: ۱- مستفاد از مجموع مسئله ۴ تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۶۴، المقصد الثانی فی الجنایه علی المنافع، الثامن: فی ذهاب الصوت) و مسأله ۹ تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۶۷، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، هنا مسائل ... مسئله ۹) آن است که در ارش ابتدا شخص حرّ را مملوک فرض نموده و تفاوت قیمت بین شخص صحیح و شخص معیب و محنی علیه را حساب نموده و نسبت تفاوت بین آن دو را به کل قیمت شخص مملوک صحیح حساب کرده و به همین نسبت را از دیه نفس حر بعنوان ارش أخذ می‌نمائیم بنابراین تعریف مذکور در این ماده برای ارش مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله می‌باشد.

۲- تعریف ارش در ماده مذکور شامل مواردی که جنایت موجب نقص عضو در محنی علیه نمی‌شود - مانند قطع انگشت زائد - نیز می‌گردد و حال آن که مستفاد از ذیل مسأله ۴ و مسأله ۹ متقدم آن است که در این گونه حکومت قاضی به تصالح یا تعزیر برطرف کننده نزاع می‌باشد.

ماده ۴۵۲: در جنایت شبه عمد، خطای محض و ...

بررسی: اگر مراد از عدم امکان در عبارت «... جایز یا ممکن نیست» عدم امکان استیفاء بالتساوی در خارج می‌باشد مقابله میان جائز و ممکن صحیح نمی‌باشد زیرا بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲ / ۵۱۴، مسئله ۹ از مسائل القسم الثانی: فی قصاص ما دون النفس) عدم امکان استیفاء قسمی از اقسام عدم جواز می‌باشد نه اینکه در مقابل آن باشد.

و اگر مراد از عدم امکان، عدم امکان تکوینی قصاص می‌باشد اطلاق حکم به پرداخت دیه مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۱۲ و ۵۱۱، مسئله ۲۵ و ۲۱ از مسائل القول فی کیفیه الاستیفاء) است. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۴۵۵ بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و هشتم مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۲۶ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۵۶: هر گاه هزینه‌های متعارف معالجه مجنی علیه ...

بررسی: گرفتن خسارت مازاد بر دیه، خلاف اطلاق ادله و فرمایش امام خمینی «ره» بوده و در نتیجه خلاف شرع یا دارای اشکال می‌باشد. (۷ رأی از ۸ رأی)

توضیح اینکه در روایات در مورد جنایات وارده بر اعضاء تنها صحبت از دیه شده است و کلامی از أخذ مازاد نشده است و کأن اطلاق ادله، نافی ضرر نسبت به خسارت مازاد می‌باشد و اطلاق کلام حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۸۷، کتاب القصاص، القول فی الموجب، مسئله ۲۳) اقتضاء عدم أخذ خسارت مازاد را دارد ایشان در این مسئله می‌فرمایند: «... و فی الجرح قصاص ان کان ممآ یو جبه و الّآ فارش الجنایه ...»

ماده ۴۵۸: قتل عمد موجب دیه به شرح مقرر در باب قصاص ...

بررسی: مناسب است شرح مقرر در باب قصاص ملاحظه شود که به بعضی از اشکالات آن در ماده بعدی اشاره می‌شود.

ماده ۴۵۹: در جنایت بر اعضاء و منافع، اعم از عمدی و غیرعمدی ...

بررسی: ۱- بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۸، المقصد الثانی فی الجنایه علی المنافع) ذیل دیه بسیاری از منافع از جمله سمع و بصر و شم و ذوق اثبات جنایت بر آن بواسطه قسامه ذکر شده است ولی در انتفاع عقل اثبات بواسطه قسامه ذکر نشده است و ظاهر عبارت ایشان (مسئله ۴، فی العقل، المقصد الثانی فی الجنایه علی المنافع) آن است که قسامه را کافی نمی‌داند بنابراین عموم منافع نسبت به «عقل» خلاف فرمایش ایشان می‌باشد.

۲- اثبات جنایت مورد ادعا بوسیله قسامه توسط مجنی علیه در این ماده یا توسط مدعی قتل در ماده سابق در فرضی مطابق با فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۰۴، مسئله ۹، المقصد الثانی فی کیفیه القسامه، کتاب القصاص) می‌باشد که اقامه کننده قسامه، کافر، جهت اثبات دعوی خود علیه مسلم نباشد و الا قسامه وی مورد قبول نیست و لذا اطلاق این دو ماده خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» و حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکمله المنهاج، مسئله ۱۱۷) می‌باشد. و باید طبق تحریرالوسیله اصلاح شده این قید هم شرط رجوع به قسامه قرار گیرد.

۳- عدم ثبوت حق قصاص توسط اقامه قسامه هر چند موافق با فرمایش حضرت آیت الله خوئی «ره» (مبانی تکمله المنهاج، ذیل مسئله ۱۱۶) می باشد لکن نظر سه نفر از اعضاء مجمع این بود که این مسئله مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۰۳، مسئله ۷، المقصد الثانی فی کیفیه القسامه، کتاب القصاص) می باشد.

توضیح اینکه ایشان در مسئله ۷ می فرمایند: «تثبت القسامه فی الاعضاء مع اللوث ...» و اطلاق ثبوت قسامه در اعضاء اقتضاء این مسئله را دارد که با قسامه جنایت عمدی ثابت شده و قهراً حسب مورد قصاص یا دیه نیز ثابت می شود.

لکن بعضی دیگر از اعضاء (۴ نفر) در این استظهار متوقف بودند و نظر بعضی از ایشان این بود که مسئله ۷ تحریر تنها در مقام بیان ثبوت دیه بوده و در مقام بیان قصاص اعضاء نیست و شاهد آن، آن است که در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۵۰۴، مسئله ۱، المقصد الثالث فی احکامها، القسامه، کتاب القصاص) متعرض قصاص اعضاء نشده است و اعضای دیگر می گفتند اگر عبارت مسأله ۷ اطلاق نداشته باشد هیچ راهی برای اثبات دیه بواسطه اقامه قسامه بر تحقق جنایت عمدی قطع اعضاء نخواهیم داشت.

توضیح اینکه در این جلسه تا ابتدای تبصره های این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و پنجاه و نهم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۳ مشتمل بر ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۵۹، تبصره ۱: در مورد هر یک از بندهای فوق در صورت ...

بررسی: نظر بعضی از اعضاء این بود که اگر منظور از «می‌تواند به همان اندازه قسم را تکرار کند» این باشد که تخییر بین قسامه و بین گذشتن از دعوی باشد اشکال ندارد ولی اگر منظور این باشد که تخییر بین قسامه خود یا قسامه دیگران می‌باشد اشکال دارد.

ماده ۴۶۰: در صورتی که مدعی به ترتیب فوق‌الذکر ...

بررسی: اطلاق ماده مذکور خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۰۳، مسئله ۶، المقصد الثانی: فی کمیة القسامه، کتاب القصاص) می‌باشد زیرا ایشان قسامه مدعی علیه را - در فرض عدم حلف مدعی یا طایفه مشروط به رد قسم از ناحیه مدعی به مدعی علیه نموده‌اند و در خصوص این صورت اثر شرعی مترتب بر آن دانسته‌اند بنابراین باید مانند تحریر الوسیله اصلاح گردد.

ماده ۴۶۱: مقررات سوگند در قسامه همانند ...

بررسی: توضیح این مطلب مناسب است که مقررات مورد اشاره در باب قصاص نیز مطرح نشده است بلکه در آن جا هم به باب سوگند در فصل چهارم حواله داده شده است.

ماده ۴۶۲: هر گاه در اثر جنایت واقع شده ...

بررسی: ماده مذکور هر چند در مورد سمع و بصر و شتم و ذوق مطابق با فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۵۸، المقصد الثانی: فی الجنایه علی المنافع، کتاب الدیات) می‌باشد لکن در مورد عقل مخالف فرمایش ایشان بوده و در سایر موارد نیز ایشان متعرض مفاد این ماده نمی‌باشند.

ماده ۴۶۳: در اختلاف میان مرتکب و مجنی علیه ...

بررسی: ماده مذکور در مورد «بصر» مطابق با فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۳، ص ۵۶۱، م ۵، الجنایه علی المنافع، کتاب الدیات) می‌باشد لکن در مورد سایر موارد ایشان متعرض این مطلب نشده‌اند. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۴۶۵ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۰ مشتمل بر

ادامه بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۶۶: دیه خطای محض در صورتی که ...

بررسی: بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۳۹۸، مسئله ۷، القول فی الجواب بالانکار، کتاب القضاء) نکول مرتکب از سوگند، مثبت جنایت نمی‌باشد و لذا ماده مذکور از این جهت خلاف فرمایش ایشان است.

ماده ۴۶۶، تبصره: هر گاه پس از ...

بررسی: تبصره مذکور در تحریرالوسیله حضرت امام خمینی «ره» یافت نشد.

ماده ۴۶۷: در موارد ثبوت اصل جنایت با شهادت، علم قاضی ...

بررسی: هر چند صدر ماده مذکور مطابق مسأله ۷ تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۷۱، الثانی من اللواحق فی العاقله، کتاب الدیات، اللواحق) و ذیل آن مطابق مسأله ۷ تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۳۹۸، القول فی الجواب بالانکار کتاب القضاء) است لکن بر اساس همین مسأله لفظ «با قسم مدعی» در ذیل باید مقید به «قسم مدعی بعد از ردّ قسم به وی از ناحیه عاقل، یا حاکم» گردد و گرنه خلاف فتوای آن بزرگوار خواهد بود.

ماده ۴۶۹: عاقله مکلف به پرداخت دیه خطای محض ...

بررسی: عموم سایر خسارات نسبت به هزینه‌های درمان زاید بر مقدار دیه خلاف شرع و خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۸۷، مسئله ۲۳، القول فی الموجب کتاب القصاص) می‌باشد و قبلاً در ماده ۴۵۶ گذشت.

ماده ۴۷۳: در صورتی که مرتکب، دارای عاقله ...

بررسی: پرداخت دیه در فرض مذکور توسط شخص مرتکب هر چند مطابق فرمایش حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی تکمله المنهاج، مسئله ۴۲۰) می‌باشد لکن مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۵۷۳ الثانی من اللواحق، الامر الثانی، مسئله ۷) است و باید مطابق تحریر اصلاح گردد و نیز با پیش‌نویس قبلی مغایر است.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و یکم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۳ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۷۴: هرگاه فرد ایرانی ...

بررسی: ۱- حکم مذکور در ماده بر طبق فتوای حضرت امام «ره» اختصاص به اهل ذمه دارد (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۷۱ مسئله ۱۰، الثانی من اللواحق فی العاقله، کتاب الدیات) و ظاهراً اهل ذمه بودن نیاز به قرار جزیه داشته و قهراً افراد مذکور در ماده اهل ذمه نمی‌باشند و چه بسا معاهد می‌باشند.

۲- بر فرض اطلاق اهل ذمه به آنان، اطلاق ذیل ماده مذکور (پرداخت از بیت‌المال در فرض عدم قدرت پرداخت) خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲ ص ۵۷۱، مسئله ۱۰، الثانی من اللواحق فی العاقله، کتاب الدیات) می‌باشد و ایشان پرداخت از بیت‌المال را مشروط به اداء جزیه به توسط ایشان به حکومت می‌دانند.

ماده ۴۷۵: در جنایات تسبیبی، مسئول پرداخت دیه ...

بررسی: ماده مذکور خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۵۳۸، مسئله ۱۰، المبحث الثانی فی الاسباب، موجبات الضمان / کتاب الدیات) می‌باشد زیرا ایشان در جنایت بر آنفس تصریح نموده‌اند که: «و مع الخطأ المحض فعلی العاقله»

ماده ۴۷۷: هر گاه مأموری ...

بررسی: اطلاق ماده مذکور خلاف روایات معتبره در وسائل الشیعه (ج ۲۹، باب ۲۴ از ابواب قصاص النفس) و فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۴۵۷، کتاب الحدود، حدّ المسکر، القول فی احکامه و بعض اللواحق مسئله ۵) می‌باشد زیرا در صورتی که حدّ و تعزیر موجب قتل گردد و در اجرای آن از حدود متعارف تجاوز نگردد دیه‌ای در بین نمی‌باشد نه اینکه دیه بر عهده بیت‌المال باشد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۴۷۸: در قتل عمد و شبه عمد ...

بررسی: بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۵۷۳، کتاب الدیات، الثانی من اللواحق فی العاقله، الامر الثانی، مسئله ۸) در قتل عمد و شبه عمد فرض فرار و عدم قدرت بر گرفتن وی و عدم وجود مالی برای وی به افراد نزدیک به وی «الاقرب فالاقرب» مراجعه می شود نه از عاقله.

همچنین بر اساس نظر ایشان (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۵۱۲، کتاب القصاص، القول فی کیفیه الاستیفاء، مسئله ۲۵) اگر قاتل هلاک شود قصاص و دیه ساقط می شود.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و دوم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۷ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۷۹: در جنایات مادون قتل، در صورت عمد و شبه عمد ...

بررسی: در تحریرالوسیله در مورد پرداخت از بیت‌المال در فرض خطای محض مطلبی یافت نشد و در مستندات دیات نیز اکثر علماء تعدّی از مورد روایت (قتل) به مادون قتل را ممنوع و یا مشکل می‌دانند.

ماده ۴۸۱: در موارد علم اجمالی به ارتکاب جنایت ...

بررسی: در تحریرالوسیله حکم ماده و تبصره آن یافت نشد لکن خلاف نظر مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» بوده و مناسب است که بر اساس نظر مقام معظم رهبری «دام‌ظله‌العالی» در مستندات دیات ج ۲، ص ۵۲۳ اصلاح شود چنانچه متن قبلی ماده مذکور و تبصره آن مطابق با نظر معظم‌له می‌باشد.

ماده ۴۸۲: هر گاه همه یا برخی از ...

بررسی: ۱- مجرد امتناع از ایتان سوگند در غیر لوث، موجب ثبوت دیه بر امتناع‌کننده - در باب قضاء به غیر قسامه - نمی‌گردد.
۲- مناسب است مراد از علم اجمالی در مواد مذکور مشخص گردد و تصریح شود که آیا منظور علم اجمالی قاضی است یا شخص دیگری؟

ماده ۴۸۳: هر گاه کسی در اثر رفتار ...

بررسی: همانگونه که در ماده ۴۸۱ گذشت مناسب است این ماده نیز بر اساس نظر مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» در مستندات دیات (ج ۲، ص ۵۲۳ سطور آخر) اصلاح شود.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۴۸۶ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

جمهوری اسلامی ایران
مجمع شورتی فقهی شورای نگهبان

بیت‌الله

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و سوم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۸ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۸۸: در موارد وقوع قتل و عدم شناسائی قاتل ...

بررسی: اطلاق عدم تحقق لوث علیه شخص یا اشخاص معین و حکم به پرداخت از بیت‌المال در این صورت شامل فرضی که مقتولی در قریه‌ای یافت شود و عداوت و دشمنی بین مقتول و اهل قریه باشد نیز می‌گردد و حال آن‌که حضرت امام خمینی «ره» در قریه در فرض ثبوت عداوت حکم به ثبوت لوث نموده‌اند. (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۰۱، کتاب القصاص، القسامه، مقصد اول، فی اللوٹ، مسئله ۲) و با توجه به فرمایش آن بزرگوار باید این ماده اصلاح شود.

ماده ۴۸۹: هر گاه محکوم به قصاص عضو یا ...

بررسی: اطلاق حکم به قصاص یا دیه حسب مورد- در فرض غیر عمد (قتل یا صدمه مستند به تقصیر) خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۵۰۹، کتاب القصاص، القول فی کیفیه الاستیفاء، مسئله ۱۳ و ص ۵۱۵، کتاب القصاص، قصاص مادون النفس، مسئله ۱۲) می‌باشد و ایشان در فرض غیر عمد حکم به دیه یا ارش نموده‌اند.

و ثانیاً در صورتی که تعدی در اجراء حد و تعزیر انجام نشده باشد و در عین حال موجب قتل یا صدمه دیگری گردد به حسب نظر مبارک حضرت امام (تحریر الوسیله ۵ ذیل مبحث حد المسکر، م ۵) اصلاً دیه‌ای ندارد و در مورد اجراء قصاص عضو نیز اگر سرایت قصاص صحیح صدمه‌ای زائد را به دنبال داشته باشد قصاص کننده ضامن نیست (م ۱۳ کیفیه الاستیفاء، تحریر الوسیله) و عموم ذیل این ماده مخالف فتوای آن بزرگوار است و باید اصلاح گردد.

ماده ۴۹۰: هر گاه پس از اجرای حکم قصاص ...

بررسی: ۱- اطلاق حکم به پرداخت دیه از بیت‌المال از جهت شمول نسبت به فرض ثبوت تقصیر قاضی، خلاف شرع می‌باشد.
۲- با توجه به اینکه مفروض ماده در جائی است که حکم صادره از طرف قاضی صحیح نباشد مطرح کردن «مجری» و تقصیر وی وجهی ندارد زیرا محل بحث، تقصیر ناشی از صدور حکم است نه تقصیر ناشی از اجرای حکم.

لازم به ذکر است که در اصل ماده تنظیمی توسط قوه قضائیه نیز ذکر از تقصیر مجری در میان نیست. (به مجموعه تنظیم شده، ص ۵۷۸ مراجعه شود.)

شماره:

تاریخ:

پیوست:

۳- در صورت وجوب پرداخت دیه توسط قاضی، لازم است تمام مقدار دیه طبق مقررات مذکور در فصل پنجم توسط او به اولیاء مقتول یا خود وی پرداخت شود و چون پرداخت دیه ابتداً از بیت‌المال مشروع نیست فلذا بازگشت به بیت‌المال که در ذیل ذکر شده است صحیح نیست.

۴- حکم به اینکه در فرض تعدد یا تقصیر قاضی، دیه به عهده قاضی می‌باشد مشکل است زیرا ممکن است قاضی حکم آمر به قتل را داشته باشد- که ضمان ندارد- و ممکن است حکم شاهد عمدی به خلاف را داشته باشد- که ضمان دارد- توضیح اینکه در این جلسه تا پایان همین ماده به شرح فوق بحث شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و چهارم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۹

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۹۱: اگر شخصی به قتل برسد و ...

بررسی: مناسب است ماده مذکور مقید به این قید شود که نسبت به کسی لوئی در بین نباشد، و الا با اقامه قسامه قاتل مشخص خواهد شد که اینک حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۰۱، کتاب القصاص، الثالث: القسامه، المقصد الاول فی اللوث، مسئله ۴) به این مسئله اشاره نموده‌اند.

تتمه‌ای نسبت به ماده ۴۹۲: «مهلت پرداخت دیه از زمان ...»

بررسی: قید قمری بودن سال در بین روایات و فتاوی یافت نشد و اصله البرائه اقتضاء عدم لزوم اعطاء ظرف یک‌سال قمری را می‌نماید مگر اینکه بگوئیم که با توجه به زمان صدور روایات، قدر متیقن از سال، سال قمری می‌باشد که قطعاً محل ایراد است.

ماده ۴۹۲، تبصره: هر گاه پرداخت‌کننده ...

بررسی: لزوم قبول نمودن دیه قبل از مهلت مقرر هر چند در تحریرالوسیله حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۲۷، کتاب الدیات، مقادیر الدیات، مسئله ۷) تنها نسبت به عمد می‌باشد لکن بعید نیست این حکم نسبت به شبه عمد و خطای محض با الغاء خصوصیت جاری شود.

ماده ۴۹۳: در جنایت خطای محض، پرداخت‌کننده ...

بررسی: تقسیم نمودن مقدار دیه بر اساس سال‌های مهلت داده شده هر چند در تحریرالوسیله حضرت امام خمینی «ره» (ج ۲، ص ۵۲۹ کتاب الدیات، مقادیر الدیات، مسئله ۱۹) تنها نسبت به خطای محض ذکر شده است لکن بعید نیست این حکم نسبت به شبه عمد نیز با الغاء خصوصیت جاری گردد.

ماده ۴۹۴: در صورتی که پرداخت‌کننده بخواهد ...

شماره:

تاریخ:

پیوست:

بررسی: باتوجه به اینکه در دیات اعضاء دیه هر عضوی با مقدار دیه کامل تعیین شده است و با توجه به ماده ۵۵۳ که بر اساس آن مقدار دیه کامل در ابتدای هر سال توسط رئیس قوه قضائیه تعیین و اعلام می‌گردد وجهی برای این ماده باقی نمی‌ماند.

ماده ۴۹۵: در مواردی که بین مرتکب جنایت ...

بررسی: دلیلی بر پرداخت در ظرف یک‌سال از حین تراضی یافت نگردید و وجهی برای این مطلب نیست.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده مذکور بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و پنجم مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۲۱
مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۴۹۹: هر گاه پزشک در معالجاتی ...

بررسی: ۱- آیا مراد از «خسارت» ارش و حکومت است و یا اینکه مراد از آن هزینه‌های معالجه است - که چه بسا زائد بر دیه باشد و
گذشت در ماده ۴۵۶- پس از رفع ابهام اظهارنظر خواهد شد.۲- آنچه از تحریرالوسیله امام خمینی «ره» ج ۲، ص ۵۳۲، کتاب الدیات، موجبات الضمان، المبحث الاول فی المباشرة
استفاده می‌شود آن است که در عدم ضمان شرط است که قصوری از جهت علم و عمل نداشته باشد لکن مستفاد از این ماده آن
است که مقررات آیین‌نامه‌ای - مانند پوشیدن لباس خاص و بعضی از آزمایشات غیرضروری - نیز باید مراعات شود، و این شرط
اضافه است و باید مطابق تحریرالوسیله اصلاح گردد.

ماده ۴۹۹، تبصره: ولی بیمار اعم است از ولی خاص ...

بررسی: چه بسا مستفاد از تبصره آن است که منظور از ولی سرپرست عرفی مریض می‌باشد، در حالی که فقهاء ذیل روایت سکونی
که تنها مدرک أخذ ابراء از ولی می‌باشد «ولی» را به معنای «مطالب دیه» معنا نموده‌اند و حضرت امام خمینی «ره» در
تحریرالوسیله، باب غسل میت، «ولی» را به همین معنی تفسیر نموده است همچنین ایشان در تحریرالوسیله در جاهای مختلف
دیگر از جمله در مورد قصاص مقتول (مسائل کیفیت استیفاء قصاص (مسئله ۶ و ۷، ص ۵۰۸ و همچنین در لواحق شرائط معتبره در
قصاص (فرع چهارم) همین معنا را اراده نموده‌اند.لازم به ذکر است که در اصل لایحه تقدیمی توسط قوه قضائیه نیز تفسیر ولی مطابق با تحریرالوسیله می‌باشد بنابراین می‌بایست
این مطلب بطور روشن در تفسیر مذکور مورد توجه قرار گیرد.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۴۹۹ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

شماره:
تاریخ:
پیوست:حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و ششم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۲۵ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۰۰، تبصره ۲: قطع عضو یا جراحات ...

بررسی: شمول مستثنی منه نسبت به فرض قصور خلاف شرع و خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۳۲، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الاول: فی المباشر، صدر مسئله ۴) می باشد و ظاهر آن است که تقصیر و قصور موجب ضمان می شود چه منظور تقصیر و قصور در تشخیص باشد و چه منظور تقصیر و قصور در انجام عملی بیش از مقدار عمل لازم باشد.

ماده ۵۰۱: در موارد ضروری که تحصیل ...

بررسی: ماده مذکور خلاف اطلاق صدر مسئله چهارم تحریرالوسیله امام خمینی «ره» (ج ۲، ص ۵۳۲، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الاول: فی المباشر) می باشد مگر اینکه گفته شود اطلاق مذکور مستند به معتبره سکونی (وسائل الشیعه، ج ۲۹ ص ۲۶۰، کتاب الدیات، ابواب موجبات الضمان باب ۲۴، ح ۱) می باشد و قاعده «ما علی المحسنین من سبیل» نسبت به اطلاق معتبره در مواردی که هدف صرف احسان باشد (نه آنکه مثلاً بر اساس اخذ مزد انجام گیرد) حکومت دارد و بناءً علیه اطلاقات مذکور در مواد سابق نیز تقیید زده می شود.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و هفتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۲۷

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۰۲: هر گاه شیئی که توسط انسان یا وسیله نقلیه ...

بررسی: آیا مراد از سایر خسارات ارش و حکومت است یا اینکه مراد از آن هزینه‌های پزشکی است که چه بسا شامل هزینه‌های پزشکی زائد بر دیه نیز می‌گردد و در فرض اخیر همان‌گونه که در ماده ۴۵۶ گذشت وجهی برای گرفتن مقدار زائد بر دیه نمی‌باشد و أخذ آن خلاف شرع و خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۴۸۷ (۴۶۲)، کتاب القصاص، القول فی الموجب، مسئله ۲۳) می‌باشد چون در این مسأله فرموده‌اند «و فی الحرج قصاص ان کان مما یوجبه و الا فارش الجنایه» و لذا پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۵۰۳: هر گاه کسی دیگری را بترساند ...

بررسی: حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۵۳۴ (۵۰۶)، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الاول: فی المباشر مسئله ۱۱) ضمان را منوط به زوال عقل و زوال اختیار بر اثر اخافه دانسته‌اند و لذا اطلاق فرار از ترس مذکور - ولو در فرض اختیار - خلاف فرمایش ایشان و خلاف فرمایش مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» (مستندات ج ۲ ص ۷۲۱) می‌باشد.

ماده ۵۰۵: هر گاه کسی به روی شخصی سلاح بکشد ...

بررسی: در مورد فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۵۳۳ (۵۰۶)، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الاول: فی المباشر، مسئله ۱۰) یعنی: «من صاح ببالغ غیر غافل فمات او سقط فمات، فلا دیه الا مع العلم باستناد الموت الیه، ... فلو صاح بطفل او مریض او جبان او غافل فمات، فالظاهر ثبوت الدیه الا أن یتثبت عدم الاستناد» در بین اعضاء جلسه دو استظهار وجود داشت.

۱- آیت‌الله مؤمن نظرشان این بود که ذیل مسئله یعنی «فلو صاح بطفل ...» بیان مصادیق علم به استناد موت به شخص

می‌باشد و از فرمایشات امام خمینی «ره» در صدر و ذیل لزوم احراز الاستناد استفاده می‌شود و بنابراین ذیل ماده ۵۰۵ یعنی: «... بر

شماره:

تاریخ:

پیوست:

اثر این ارعاب شخص بمیرد یا مصدوم گردد...» منافاتی با فرمایش حضرت امام خمینی «ره» نداشته و از این ماده نیز لزوم احراز الاستناد استفاده می‌گردد.

۲- سایر اعضاء حاضر نظرشان این بود که ذیل مسئله بیان مصداق علم به استناد موت به شخص نمی‌باشد بلکه بیان مطلبی دیگر می‌باشد و از فرمایشات حضرت امام خمینی «ره» در مورد موت بالغ عاقل لزوم علم به استناد موت به شخص یعنی لزوم احراز الاستناد در حکم به ضمان استفاده می‌شود و در مورد موت طفل یا مریض یا جبان یا غافل لزوم احراز عدم الاستناد در حکم به عدم ثبوت دیه استفاده می‌شود و بنابراین اطلاق ماده مذکور در مورد طفل و مانند او مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد.

ماده ۵۰۶: هر گاه کسی خود را از جای بلندی ...

بررسی: اطلاق محکومیت به قصاص یا دیه، شامل سببیت در جنایت خطائی نیز می‌گردد و بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۳۰ (۵۰۲)، کتاب الدیات، مقادیر الدیات، مسئله ۲۲) دیه قتل خطائی بر عهده عاقله می‌باشد نه قاتل و باید مطابق تحریر الوسیله اصلاح گردد.

ماده ۵۰۸: هر گاه راننده‌ای که با داشتن ...

بررسی: بر اساس نظر مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» (مستندات، ج ۲، ص ۷۴۴) ملاک در ضمان: استناد قتل به شخص می‌باشد و بنابراین اطلاق ماده مذکور مانند تبصره ۱ این ماده خلاف نظر معظم‌له می‌باشد و باید اصلاح شود.

ماده ۵۰۹: هر گاه هنگام رانندگی ...

بررسی: اشکال مذکور در ماده ۵۰۲ در مورد «سایر خسارات» در این ماده نیز جاری است و پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و هشتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۲۹ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۱۱: هر گاه شخصی در معابر و اماکن ...

بررسی: ۱- هر چند بحث، بحث دیات است لکن عبارت اطلاق داشته و شامل حالت عمد (ایجاد شی به غرض قتل یا آسیب دیگری) نیز می‌گردد و در این فرض جای قصاص است نه دیات. لذا مناسب است در ماده‌ای دیگر در ابتدای فصل ششم (ماده ۴۹۶) بیان گردد که در آن تصریح شود که منظور از این ماده و سایر مواد بعدی مرتبط با آن فرضی است که عمد و موجب قصاص نباشد، کما اینکه حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۳۲، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الاول، مسئله ۲) به این مسئله تصریح نموده‌اند.

۲- اشکال مذکور در ماده ۴۵۶ و ۵۰۲ و ... در مورد «سایر خسارات» در این ماده نیز جاری است.

ماده ۵۱۲، تبصره ۲: هر گاه کسی در ملک دیگری ...

بررسی: اشکال مذکور در ماده ۴۵۶ و ۵۱۱ و ... در مورد «سایر خسارات» مذکور در تبصره جاری است.

ماده ۵۱۳: هرگاه کسی در معابر یا اماکن عمومی ...

بررسی: حکم به عدم ضمان خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در ذیل مسئله ۱ (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۳۶، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الثانی: فی الاسباب) می‌باشد.

ماده ۵۱۴: هر گاه شخصی با انگیزه احسان ...

بررسی: ۱- تقیید حکم به عدم ضمان به «رعایت مقررات قانونی و نکات ایمنی» خلاف اطلاق ذیل فرمایش امام خمینی «ره» در مسئله ۱ (مورد اشاره در ماده ۵۱۳) می‌باشد و مجرد انگیزه مراعات نکات ایمنی برای ضامن نبودن کافی است.

۲- مفهوم ماده آن است که در فرض عدم رعایت مقررات قانونی و نکات ایمنی، شخص ضامن خسارت نیز می‌باشد و

علیهذا اشکال مذکور در ماده ۴۵۶ و ۵۱۱ و ... در مورد سایر خسارات در این ماده نیز جاری است.

ماده ۵۱۶: هر گاه شخصی در محل هایی که توقف ...

بررسی: اشکال مذکور در ماده ۴۵۶ و ۵۱۱ و ... در مورد «سایر خسارات» مذکور در این ماده نیز جاری است.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و شصت و نهم مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۱ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۱۸: هر گاه در اثر علل قهری مانند سیل و

بررسی: ۱- قرار دادن در جای نامناسب ظهور در آن دارد که نسبت به محل اول نامناسب است و بنابراین استظهار عبارت تنها فرض دوم از کلام امام خمینی «ره» در تحریر را شامل می‌شود آن جا که می‌فرمایند: «لو رفع الحجر و وضعه فی محل اخر نحو المحل الاول او أضر منه فلا اشکال فی الضمان» (ج ۲، ص ۵۳۶، کتاب الدیات، موجبات الضمان، المبحث الاول فی الاسباب، مسئله ۳) در صورتی که اگر جای دوم مثل جای اول هم باشد باز، موجب ضمان است.

مگر اینکه بگوئیم عنوان «نامناسب» در قانون اطلاق داشته و شامل محل «نامناسبی» که مانند محل اول نیز باشد می‌گردد و خلاف فتوای حضرت امام «ره» نیست.

ماده ۵۱۸، تبصره ۱: هر گاه مانع مزبور

بررسی: با توجه به اینکه ناشناس بودن شخص دخیل در حکم نمی‌باشد بیان قید «ناشناس» وجهی ندارد و می‌بایست برداشته شود.

ماده ۵۱۸، تبصره ۲: افراد یا دستگاه‌هایی که مسؤولیت

بررسی: با توجه به اینکه ملاک ضمان، استناد عمل به اشخاص است و مجرد قصور یا تقصیر در انجام وظیفه، موجب استناد عرفی حادثه و خسارت به شخص نمی‌باشد لذا وجهی برای ضمان نیست و ضامن دانستن وی خلاف موازین شرع است. درمقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که استناد عرفی در این گونه موارد محقق بوده و لذا ضامن محقق می‌باشد.

ماده ۵۱۹: هر گاه قرار دادن کالا در خارج مغازه یا توقف اتومبیل

بررسی: ۱- مستفاد از ماده مذکور آن است که در فرض وجود منع قانونی برای افعال مورد اشاره، شخص ضامن زیان‌های وارده خواهد بود ولی آن چه مسلم است آن است که در صورت وجود منع قانونی، تنها افعال مورد اشاره حرام می‌باشد و حکم به ضمان وجه شرعی ندارد.

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

۲- حکم به عدم ضمان مخالف نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۳۶، کتاب الدیات، القول فی

موجبات الضمان، المباحث الثانی: فی الاسباب، مسئله ۵) می باشد. (۴ رأی از ۷ رأی)

توضیح این که امام خمینی «ره» در مسئله ۵ می فرماید: «من الاضرار بطریق المسلمین ایقاف الدواب فیہ و القاء الأشياء للبیع و کذا ایقاف السیارات الا لصلاح الماره بمقدار یتوقف علیه رکوبهم و نقلهم.»

و در ذیل مسئله ۶ می فرماید: «ولعل الضابط فی الضمان و عدمه اذن الشارع و عدمه ... و کل ما هو غیر مأذون فیہ فقیه الضمان کالا ضرار بطریق المسلمین بأی نحو کان فلو تلف بسببه فالضمان ثابت و ان لا تخلو الکلیه فی الموضوعین من کلام و اشکال.» و ظاهر این است که قرار دادن ماشین در مقابل منزل و یا قرار دادن کالا در خارج مغازه و برخورد عابر با آن و آسیب دیدن عابر مشمول اطلاق مسئله ۵ بوده و از مصادیق اضرار به طریق مسلمین است و در نتیجه مستلزم ضمان می باشد هر چند معبر عریض و وسیع باشد. و ضامن ندانستن وی خلاف شرع است.

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که در فرض وسعت معبر، قرار دادن ماشین یا کالا در معبر امری عرفی بوده و بر اساس عادت مردم می باشد و به تبع مأذون شرعی بوده و مصداق مسئله ۵ نمی باشد.

البته ممکن است از این امر این گونه جواب داده شود که عرفی بودن و عادی شدن عمل، باعث عدم الضمان نمی گردد. با اینکه همان گونه که ذکر شد اتلاف مال و یا عضو شخص مستند بفاعل مذکور و موجب ضمان می باشد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
 رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتادم مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۸ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۲۱: اگر مالک یا کسی که عهده‌دار احداث ...

بررسی: مستفاد از مقید نمودن عدم ضمان به رعایت ضوابط فنی و به احداث در محل مجاز و به نحو مجاز آن است که در فرض عدم رعایت ضوابط فنی و یا فرض احداث به نحو غیرمجاز - ولو بخاطر نگرفتن پروانه ساختمان - ضمان ثابت است و حال آن‌که اطلاق ضمان در این فرض خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در صدر مسئله ۸ تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۳۷، کتاب‌الدیات، موجبات الضمان، المبحث الثانی فی الاسباب) می‌باشد و با حذف این دو قید اصلاح می‌شود.

ماده ۵۲۱، تبصره: اگر عمل غیرمجاز به گونه‌ای باشد ...

بررسی: گرچه ضامن ندانستن مالک در صدر تبصره صحیح می‌باشد لکن مثال مذکور در تبصره اشکال داشته و اطلاق حکم به عدم ضمان در مثال مذکور در تبصره خلاف شرع می‌باشد و مجرد بعهدہ گرفتن توسط مهندس ناظر موجب عدم استناد به مالک و نفی ضمان از مالک - ولو در فرضی که مالک متوجه عدم رعایت نکات لازم شود - نمی‌گردد.

ماده ۵۲۲: هر گاه شخص بنا یا دیواری را بر پایه ...

بررسی: ۱- مستفاد از ماده مذکور آن است که در فرض «عدم رعایت مقررات» ضمان محقق است و حال آن‌که اگر عدم رعایت مقررات دخالتي در سقوط و آسیب مذکور نداشته باشد وجهی برای حکم به ضمان نبوده و خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در صدر مسئله ۸ مورد اشاره در ماده قبل می‌باشد.

۲- عدم رعایت قید «بدون انحراف» چه بسا شامل مواردی که به استحکام لطمه نمی‌زند نیز می‌شود و لذا مناسب است کلمه «بدون انحراف» حذف شود.

ماده ۵۲۳: هر گاه دیوار یا بنایی که بر پایه ...

بررسی: مستفاد از فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در ذیل مسئله ۸ (مورد اشاره در ماده ۵۲۱) آن است که ملاک ضمان و عدم ضمان تمکن و عدم تمکن از اصلاح است و لذا در فرض عدم تمکن از اصلاح وجهی برای ضمان نمی‌باشد - ولو اینکه به نحو مقتضی افراد را آگاه

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

نماید- و به اطلاق مذکور در فرمایش حضرت امام خمینی «ره»، مقام معظم رهبری «مدظله العالی» (مستندات دیات، ج ۲، ص ۸۹۷) نیز تصریح نموده‌اند.

و علیهذا قید یا «آگاه‌سازی» در ذیل ماده (چنانچه مالک با وجود تمکن از اصلاح یا رفع یا آگاه‌سازی ...) نیز خلاف تحریر و فتوای رهبری است و باید حذف شود.

ماده ۵۲۳، تبصره: هر گاه دیوار یا بنایی ...

بررسی: اگر تبصره به لحاظ شرط آگاه‌سازی باشد با توجه به اینکه اصل شرط مذکور خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد وجهی برای تبصره نمی‌باشد و اگر تبصره به لحاظ موارد دیگر باشد مانعی ندارد و بالاخره باید اصلاح بعمل آید.

ماده ۵۲۴: هر گاه شخصی دیوار ...

بررسی: اگر «خسارت» شامل ضرر و زیان و هزینه پزشکی زاید بر دیه گردد اشکال مذکور در ماده ۴۲۶ به آن وارد است و لذا مناسب است «خسارت» به «خسارت مالی» تبدیل شود تا شامل هزینه پزشکی مزبور نگردد.

ماده ۵۲۵: هر گاه شخصی در ملک خود یا مکان مجاز دیگری ...

بررسی: اطلاق حکم به ضمان در غیر فرض صدر ماده، شامل فرع مذکور در ذیل فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در مسئله ۹ یعنی: «ولو أجاج زائداً علی مقدار حاجته ...» می‌باشد و حال آن که ایشان حکم به عدم ضمان در این فرع نموده‌اند (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۳۸، کتاب الديات، موجبات الضمان، المبحث الثانی: فی الاسباب، مسئله ۹) و باید اصلاح گردد.

ماده ۵۲۶: متصرف هر حیوانی که از احتمال حمله ...

بررسی: قید «عدم آگاهی ناشی از تقصیر او نباشد» مذکور در ذیل ماده، در فرمایش امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۳۹، کتاب الديات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الثانی فی الاسباب، مسئله ۱۳) نبوده و خلاف اطلاق فرمایش ایشان می‌باشد و باید حذف گردد.

ماده ۵۲۶، تبصره ۱ و ۲: ...

بررسی: حکم به ضمان در این دو تبصره خلاف اطلاق فرمایش امام خمینی «ره» در مسئله ۱۳ مورد اشاره در این ماده یعنی: «ولو جهل حالها او علم یقدر علی حفظها و لم یفرط فلا ضمان» می‌باشد و باید هر دو تبصره حذف گردند. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۵۲۶ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و یکم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۱۵ مشتمل

بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۲۷: هر گاه شخصی با اذن کسی ...

بررسی: اطلاق ماده مذکور شامل مواردی که حیوان یا شیء مرتبط و مصاف به مالک نباشد نیز می‌گردد و لذا خلاف روایات و فرمایش

حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۳۹، کتاب الدیات، موجبات الضمان، المبحث الثانی فی الاسباب، مسئله ۱۵) می‌باشد.

توضیح اینکه مستفاد از روایات و فرمایش ایشان آن است که صدمه و خسارت از ناحیه «کلبهم» باشد و ما هر چند برای کلب

خصوصیتی قائل نبوده و حکم را به سایر حیوانات و اشیاء نیز سرایت دهیم الا اینکه ملاک در ضامن بودن صدمه و خسارت، تحقق نسبت

بین حیوان با شیء و بین مالک می‌باشد.

همچنین نظر بعضی از اعضاء این بود که شمول فرمایش مورد اشاره از حضرت امام خمینی «ره» نسبت به «شیء» چندان محرز نیست

تذکر این نکته لازم است که لفظ «شیء» در خط سوم ماده درست نیست و باید «شیئی» نوشته شود.

ماده ۵۲۷، تبصره: در مواردی که آسیب مستند ...

بررسی: هر چند نظر اکثر اعضاء این بود که مثال مذکور در تبصره خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (مسئله ۱۵) نمی‌باشد اما نظر

دو نفر از اعضاء این بود که مثال مذکور خلاف اطلاق فرمایش امام خمینی «ره» می‌باشد و فرمایش ایشان از این گونه موارد منصرف نیست

البتة در جایی که آسیب مستند به کاری باشد که از مصدوم صادر گردیده است عبارت امام خمینی «ره» آن را شامل نشده و از آن منصرف

است.

ماده ۵۲۸: هر گاه کسی که سوار حیوان است ...

بررسی: ۱- قید «محل غیر مجاز» در کلام حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۴۰ کتاب الدیات، موجبات الضمان، المبحث

الثانی: فی الاسباب، م ۱۶) موجود نمی‌باشد و لذا شرط «غیرمجاز بودن محل» خلاف فتوای آن بزرگوار است و باید حذف گردد.

۲- همچنین مستفاد از تقیید «محل» به اینکه «غیرمجاز» باشد آن است که اگر محل، محل مجاز باشد ضمانی در کار نیست و

حال آن که فرقی بین محل مجاز و محل غیرمجاز در ثبوت ضمان نمی‌باشد و باید این قید حذف شود.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

۳- ضامن دانستن مهار کننده- مذکور در ذیل ماده- خلاف مسئله ۱۷ تحریرالوسیله مذکور در این باب می باشد زیرا حضرت امام «قدس سره» ضامن را مختص سائق و یا فائد ندانسته اند لذا باید مطابق فتوای آن بزرگوار در مسأله ۱۷ اصلاح گردد.

ماده ۵۳۰: هر گاه دو یا چند عامل ...

بررسی: ۱- حکم به ضامن بودن همه افراد در فرضی که جنایت مستند به همه افراد - اعم از مباشر و سبب- باشد خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۰، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان المبحث الثالث: فی تزاحم الموجبات، مسئله ۱) می باشد و ایشان تنها مباشر را ضامن می دانند.

۲- همچنین در فرض تفاوت در تأثیر و اقوائت مباشر، ایشان بطور کلی مباشر را ضامن دانسته اند نه اینکه مقدار ضمانت وی بالنسبه باشد.

۳- حکم به عدم ضمان مجنون و صغیر غیر ممیز مشکل بوده و خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می باشد. در رابطه با مباشری که بی اختیار مرتکب جنایت گردد و یا جاهل به واقعه باشد ان شاء الله تعالی بحث خواهد شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و دوم مجمع‌شورای فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۲ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۳۰: هر گاه دو یا چند عامل ...

بررسی: در رابطه با ماده ۵۳۰ بعضی از مطالب در جلسه گذشته مطرح شد ولی تذکر این نکته لازم است که:

آنچه حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۴۰، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الثالث: فی تراحم الموجبات مسئله ۱) در مورد تراحم مباشر ضعیف و سبب قوی و حکم به ضمان سبب قوی بعنوان مثال بیان نموده‌اند در مورد جهل به واقعه می‌باشد. بنابراین جاهل به حکم و حتی مجنون و صغیر ممیّز را نیز شامل نمی‌شود.
برای رفع همه اشکالات اگر عبارت ذیل ماده «در صورتی که مباشر در جنایت ...» تغییر داده شود و ترجمه عبارت حضرت امام خمینی «ره» در ذیل مسئله ۱ «و لو کان المباشر ضعیفاً و السبب قویاً ...» ذکر گردد همه ایرادات بر طرف خواهد شد.

ماده ۵۳۱:

بررسی: قید مساوی بودن میزان تأثیر در برخورد خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۳۴، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الاول فی المباشر، مسئله ۱۵) می‌باشد و ایشان بطور مطلق (تساوی در مقدار تأثیر و عدم تساوی) حکم به ضمان نصف دیه نموده‌اند. بنابراین می‌باید طبق فرموده حضرت امام قدس سره اصلاح گردد.

ماده ۵۳۲: هر گاه در اثر برخورد دو وسیله نقلیه ...

بررسی: ۱- اصل تقیید به «انتساب برخورد به هر دو راننده» خلاف صریح فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در مسئله ۱۵ متقدم در ماده سابق و خلاف اطلاق فرمایش ایشان در مسئله ۷ (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۳۷، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان المبحث الثانی: فی الاسباب می‌باشد و باید این قید برداشته شود.

۲- مقید نمودن حکم به فرض «مساوی یا نامعلوم بودن میزان تأثیر» خلاف صریح فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در

مسئله ۱۵ و خلاف اطلاق فرمایش ایشان در مسئله ۷ می‌باشد و باید این تقیید حذف شود.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۵۳۲، تبصره: چنانچه میزان تأثیر طرفین ...

بررسی: با توجه به اینکه اصل تقیید زدن به اختلاف در تأثیر یا تساوی در تأثیر خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می باشد لذا تبصره مذکور خلاف فرمایش ایشان می باشد و باید برداشته شود.

ماده ۵۳۷: هر گاه دو یا چند نفر ...

بررسی: ذیل ماده مذکور خلاف صریح فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۴۱، کتاب الديات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الثالث فی تزاحم الموجبات مسئله ۴) می باشد و ایشان حکم به ضمان بالسویه نموده اند ولو اینکه تأثیرگذاری مختلف باشد. و باید مطابق تحریر الوسیله اصلاح گردد.

ماده ۵۳۹: هر گاه دو یا چند نفر با انجام عمل غیرمجاز ...

بررسی: ۱- حکم اصل ماده در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۵۴۰، کتاب الديات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الثالث: فی تزاحم الموجبات، مسئله ۲) بیان شده است ولی نسبت به ذیل ماده «مگر آن که همه قصد ارتکاب ...» نظر بعضی از اعضاء این بود که استثناء مذکور در ذیل خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در ذیل مسئله ۲ می باشد لکن نظر اکثر اعضاء این بود که فرمایش امام خمینی «ره» از مورد استثناء منصرف می باشد.

۲- مناسب است لفظ «عمل غیرمجاز» مذکور در صدر این ماده و ماده ۵۴۰ تبدیل به «عمل موجب ضمان» گردد تا شامل عملی

که صرفاً از نظر قوانین خلاف بوده و موجب ضمان نمی گردد نشود.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۵۳۹ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و سوم مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۱/۱۸ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۴۰: هر گاه در مورد ماده قبل یکی از دو نفر غیرمجاز بوده

بررسی: ۱- تعبیر به «غیرمجاز» در جاهای مختلف این ماده مناسب نمی‌باشد زیرا شامل عملی که به جهت مخالفت با قوانین غیرمجاز می‌باشد - هر چند موجب ضمان شرعی نمی‌گردد - نیز می‌شود و لذا لازم است به «عمل موجب ضمان» تغییر یابد. و چه بسا بدین جهت در قانون سابق مجازات اسلامی تعبیر به «عمل عدوانی» شده است.

۲- حکم به ضمان قاصد، در فرضی که عمل یکی به قصد تحقق جنایت انجام گرفته باشد خلاف اطلاق صدر فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۴۰، کتاب الدیات: القول فی موجبات الضمان، المبحث الثالث فی تزاحم الموجبات، مسئله ۲): «لواجتمع السببان فالظاهر أن الضمان علی السابق تأثیراً» و خلاف اطلاق ذیل فرمایش ایشان در همین مسئله: «ولو كان احد هما عادیا فالضمان علیه خاصه» می‌باشد.

توضیح اینکه مستفاد از صدر مسئله آن است که فرقی بین قاصد و غیرقاصد نمی‌باشد و ضمان برای «السابق تأثیراً» می‌باشد همچنین مستفاد از ذیل مسئله ۲ تحریر آن است که در فرضی که عمل شخص عدوانی باشد ضمان بر شخص می‌باشد و مفهوم آن این است که اگر عمل عدوانی نباشد ضمان منتفی است "سواء قصد الجنایه ام لا".

۳- حکم به ضمان شخص دومی - مذکور در ذیل ماده - خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در ذیل مسئله دوم می‌باشد زیرا شامل فرضی که عمل شخص دوم عدوانی نبوده بلکه عمل شخص اول عدوانی می‌باشد نیز می‌گردد و مستفاد از ذیل مسئله دوم آن است که ضمان برای مثل شخص حافر متعدی می‌باشد چه عمل وی موجب در معرض صدمه قرار گرفتن دیگری شود و چه عمل دیگری موجب این مسئله گردد.

ماده ۵۴۲: در تعدد جنایات، اصل بر تعدد دیات ...

بررسی: ماده مذکور مطابق نظر حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری مدظله‌العالی (مستندات دیات، ج ۲، ص ۹۷۷ و ۹۷۸) می‌باشد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۵۴۳: هر گاه مجنی علیه در اثر ...

بررسی: نظر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی یافت نشد و نظر حضرت امام خمینی «ره» هر چند در مورد قصاص (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۴۹۰، کتاب القصاص، القسم الاول فی قصاص النفس، القول فی الموجب، مسئله ۴۲ و ۴۳) فی الجملة موجود می‌باشد لکن نظر ایشان در مورد دیات یافت نشد.

ماده ۵۴۴: هر گاه صدمه وارده عمدی بوده ...

بررسی: اطلاق ماده مذکور شامل فرضی که شخص جانی قصد قتل را ننموده باشد نیز می‌گردد و لکن حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله (ج ۲، ص ۴۸۶، کتاب القصاص، القسم الاول فی قصاص النفس، القول فی الموجب، مسئله ۱۵) در فرض عدم قصد جانی نسبت به قتل، حکم به عدم قتل و عدم قصاص نموده‌اند مگر آن که گفته شود که فرض «غیر قصد» فرض عمدی نمی‌باشد و شاهد این ادعا ماده ۲۹۲ این لایحه می‌باشد.

ماده ۵۴۵: هر گاه در اثر یک ضربه ...

بررسی: نظر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی در مورد فرع دوم این ماده، در مستندات دیات (ج ۳، ص ۱۰۱۳) موجود می‌باشد. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و چهارم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۱/۱۴

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۴۶: هر گاه در اثر رفتارهای متعدد ...

بررسی: ماده مذکور مطابق نظر حضرت امام خمینی «ره» (مستندات دیات، ج ۳، ص ۱۰۱۳) می‌باشد.

ماده ۵۴۷: در صورت وجود شرائط چهارگانه ذیل ...

بررسی: نظر حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری «دام‌ظله‌العالی» یافت نشد هر چند ماده مذکور مطابق نظر حضرت آیت‌الله

خوئی «ره» (مبانی تکمله منهج الصالحین، ص ۳۸۶، مسئله ۳۴۶) می‌باشد.

ماده ۵۵۰: چنانچه به سبب ایراد ضربه یا جراحت ...

بررسی: تفصیل بین فرض لازم و ملزوم و فرض عدم آن خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۵۸،

کتاب‌الدیات، المقصد الثانی: فی الجنایه علی المنافع، الاول: العقل مسئله ۲ و ص ۵۶۲ الرابع: الشم مسئله ۵) می‌باشد و مستفاد از فرمایش

ایشان عدم تداخل دیه جنایتین یعنی تعدد دیات علی الاطلاق می‌باشد.

ماده ۵۵۲: در اعضاء و منافع، مقدار ارش یک جنایت ...

بررسی: ۱- نظر بعضی از اعضاء این بود که کلام حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۶۴، کتاب‌الدیات، المقصد الثانی: فی

الجنایه علی المنافع، الثامن: فی ذهاب الصوت، مسئله ۴ و ص ۵۶۷: المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، مسئله ۹) اطلاق داشته و ممکن

است ما به التفاوت قیمت شخص صحیح و مجروح در بعضی موارد بیش از مقدار دیه مقدر برای آن عضو یا منفعت باشد.

اما نظر اکثر اعضاء این بود که ارش و مابه‌التفاوت مذکور، بیش از دیه مقدر نمی‌باشد.

۲- ذیل ماده (تعیین دیه جداگانه برای هر آسیب در فرض تحقق آسیب به سبب جنایت اول) منافات با ماده ۵۵۰ دارد.

ماده ۵۵۳: موارد دیه کامل در ابتدای هر سال ...

شماره:

تاریخ:

پیوست:

بررسی: وجهی برای تعیین در ابتدای هر سال و عدم تغییر آن در ادامه سال - با توجه به نوسان قیمت‌ها و عدم تطابق دیه واقعی با قیمت معین شده در ابتدای سال - نمی‌باشد و بنابراین ماده مذکور خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۵۲۶، کتاب الدیات، القول فی مقادیر الدیات، مسئله ۱ و مسئله ۱۳) می‌باشد.

ماده ۵۵۵: دیه خنثای ملحق به مرد ...

بررسی: مقدار دیه خنثی مشکل از تحریر الوسیله استفاده نشد و تنها مستفاد از بعضی کلمات ایشان (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۳۱، کتاب الدیات، مقادیر الدیات، مسئله ۲۷)

آن است که خنثای مشکل در دیه، به مرأه ملحق نمی‌شود.

توضیح اینکه در این جلسه تا ابتدای تبصره ماده مذکور بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

جمهوری اسلامی ایران
مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

بیست و یکم

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و پنجم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۱ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۵۳: موارد دیه کامل در ابتدای هر سال ...

بررسی: ۱- منظور از «موارد دیه کامل» معلوم نمی‌باشد، آیا مراد تعیین اعیان است یا قیمت آن‌ها؟ اگر منظور قیمت و تعیین قیمت آن‌ها توسط رئیس قوه قضائیه بعنوان کارشناس باشد قیمت‌گذاری انجام‌شده با توجه به تفاوت قیمت‌ها در مناطق مختلف کشور و نوسان قیمت‌ها در طول یک‌سال نمی‌تواند ملاک عمل قرار گیرد. و اگر منظور تعیین قیمت توسط رئیس قوه قضائیه بعنوان قانون لازم‌العمل برای قضات باشد منافات با اصل ۳۶ قانون اساسی دارد زیرا مفاد اصل ۳۶ این است که حکم به مجازات و اجرای آن تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون می‌باشد و معلوم است که بر اساس قانون، رئیس قوه قضائیه قانون‌گذار نمی‌باشد.

و اگر منظور تعیین قیمت توسط رئیس قوه قضائیه در راستای عمل به نظر مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» مبنی بر تغییر بین شتر و گاو و گوسفند و قیمت‌های آن‌ها (مذکور در جلد سوم مستندات دیات، ص ۱۰۳۶) می‌باشد قیمت‌گذاری مذکور باید در زمان‌های مختلف و مکان‌های مختلف بر اساس شرایط خاص زمانی و مکانی متعدد باشد.

۲- تعیین قیمت خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» می‌باشد زیرا بر اساس نظر ایشان، تغییر بین موارد با جانی است. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۲۷، کتاب الدیات، القول فی مقادیر الدیات، مسئله ۴ و ۵ و ۱۳) و (مستندات الدیات، ج ۳، ص ۱۰۳۶)

ماده ۵۵۵: دیه خنثای ملحق به مرد ...

بررسی: در مورد دیه خنثای مشکل آنچه از فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله بدست آمد این است که خنثای مشکل به زن ملحق نمی‌شود. (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۳۱، کتاب الدیات، القول فی مقادیر الدیات، مسئله ۲۷) بنابراین ذیل این ماده مخالف تحریرالوسیله است و باید اصلاح شود.

ماده ۵۵۵، تبصره: در کلیه جنایاتی که مجنی علیه ...

بررسی: ۱- در صورت عدم وجود این تبصره در لایحه تقدیمی توسط دولت، تبصره مذکور مستلزم تحمیل هزینه اضافی بر دولت بوده و خلاف اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

۲- استفاد از تعبیر به «جبران خسارت» آن است که در مورد غیر مرد استحقاق پرداخت مابقی دیه وجود دارد و عدم پرداخت، نوعی خسارت بوده و حال آنکه این استحقاق خلاف شرع می‌باشد و لذا مناسب است عبارت مثلاً این‌گونه اصلاح شود: «از بیت‌المال اعطاء خواهد شد»

ماده ۵۵۶: شخص متولد از زنا ...

بررسی: آنچه از فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۳۱، کتاب الديات، القول فی مقادیر الديات، مسئله ۲۹) بدست می‌آید آن است که در فرض اینکه ولدالزنا بعد از بلوغ و یا حتی بعد از رسیدن به حد تمیز اظهار اسلام نماید دیه وی دیه مسلمان می‌باشد و در مورد دیه وی قبل از اظهار اسلام و قبل از تمیز تردد وجود دارد.

بنابراین تقیید مذکور در ماده ۵۵۶ خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله می‌باشد و باید اصلاح گردد. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و ششم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۸

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۵۷: وارث دیه شخص متولد از زنا ...

بررسی: مستفاد از فقرات مختلف کلمات حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله آن است که شخص متولد از زنا که بصورت اکراه انجام یافته حکم متولد از وطی بالشبهه را نداشته بلکه احکام متولد از زنا با رضایت طرفین را دارد و طبعاً وارث دیه نخواهد بود.

ایشان در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۲۵۲- ص ۲۳۶ طبع جامعه- کتاب النکاح، القول فی اسباب التحريم، القول فی النسب، مسئله ۲ و ۳) احکام مترتب بر نسب مانند توارث را مختص به وطی حلال بالذات داشته و وطی بالشبهه را نیز به آن ملحق می‌کند و این احکام را از زانی نفی می‌کنند و در ادامه وطی مجنون و نائم را به وطی بالشبهه الحاق می‌نمایند ولی وطی بالاکراه را الحاق ننموده و قاعداً تحت احکام زنا باقی می‌ماند.

همچنین ایشان در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۴۳۳- ص ۴۱۰ طبع جامعه- کتاب الحدود، الاول: فی حد الزنا، القول فی الموجب مسئله ۲ و ۴) قائلند که عنوان زانی در مورد وطی بالشبهه صادق نمی‌باشد ولی این عنوان در مورد مکروه و مکروهه صادق است گرچه حد از آنان ساقط می‌باشد.

و با توجه به این مطالب، ایشان در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۳۵۲- ۳۳۲ طبع جامعه- کتاب الموارث، موانع الارث، الرابع: التولد من الزنا، مسئله ۱ و ۳) زنا را مانع از توارث دانسته و وطی بالشبهه را مانع نمی‌دانند و معلوم است که در مورد وطی با اکراه، زنا صادق می‌باشد و لذا حکم در ماده به ارث بردن دیه در مورد متولد از زنا، خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در مسئله ۱ فوق‌الذکر می‌باشد.

ماده ۵۵۸: دیه نفس و کم‌تر از نفس ...

بررسی: ماده مذکور خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۳۱- ص ۵۰۳ طبع جامعه- کتاب الديات، مقادير الديات، مسئله ۳۰ و ۳۱) می‌باشد و بر اساس نظر ایشان دیه ذمی کم‌تر از دیه مسلمان بوده و کافر غیر ذمی اصلاً دیه ندارد.

شماره:
تاریخ:
پیوست:

ماده ۵۵۹: هر گاه رفتار مرتکب و فوت مجنی علیه

بررسی: ۱- مستفاد از مسئله ۲۴ تحریرالوسیله (مذکور در مقادیرالدیات) آن است که لازم نیست رفتار مرتکب داخل حرم باشد بلکه اگر رفتار او (تیراندازی) خارج حرم باشد و شخص مجنی علیه در حرم مورد اصابت قرار گیرد نیز دیه تغلیظ می شود.

۲- در ذیل مسئله ۲۳ مقادیرالدیات تحریرالوسیله فرموده اند: « و لا تغلیظ فی الاطراف و لا فی قتل الاقارب » و در مورد «ولا فی قتل الاقارب» دو احتمال داده شد: الف) منظور آن است که اگر قتل اقارب در شهر الحرم یا حرم مکه واقع شود تغلیظ مذکور را ندارد و در نتیجه لازم است قتل اقارب از حکم ماده ۲۳ استثناء شود. ب) منظور آن است که قتل اقارب مانند قتل در شهر حرم و حرم مکه نمی باشد و قتل اقارب بخودی خود موجب تغلیظ نمی باشد و لذا منافات با ماده مذکور ندارد. لازم به ذکر است که در انتهای قانون سابق مجازات اسلامی (ملحقات) نیز برداشت دوم در مورد قتل اقارب انجام شده است.

۳- از نظر عرف متشرعه غروب آفتاب غیر از مغرب شرعی و اول شب می باشد لذا مناسب است غروب آفتاب به اول شب تغییر یابد.

ماده ۵۶۴: دیه زن و مرد در اعضاء و منافع

بررسی: مستفاد از ذیل مسئله ۲۷ مقادیرالدیات (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۳۱- ص ۵۰۳ طبع جامعه) آن است که در مورد خود ثلث نیز، دیه زن به نصف تقلیل می یابد همانگونه که در قانون مجازات اسلامی سابق نیز به این مطلب اشاره شده است. بنابراین باید عبارت فعلی ماده مزبور اصلاح گردد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و هفتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۲/۴ مشتمل

بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۶۶: در موارد ارش فرقی میان زن و ...

بررسی: صدر ماده مذکور هر چند موافق نظر مقام معظم رهبری می‌باشد لکن ذیل ماده یعنی حکم به عدم زیاد بودن میزان ارش جنایت وارده بر اعضاء و منافع، از اصل دیه اعضاء و منافع، خلاف اطلاق فقرات متعدد فرمایش حضرت امام خمینی (ره) در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۴۱ یا ص ۵۱۳، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، ابتدای المقصد الاول: فی دیات الاعضاء و ص ۵۶۴ یا ص ۵۳۴، کتاب الدیات، المقصد الثانی: الجنایه علی المنافع، الثامن: فی ذهاب الصوت، مسئله ۴ و ص ۵۶۷ یا ص ۵۳۷، کتاب الدیات، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، مسئله ۹) می‌باشد و ایشان در لزوم أخذ ارش فرقی بین زیاد بودن مقدار ارش و عدم زیاد بودن نمی‌گذارند. توضیح مطلب اینکه گاهی مابه‌التفاوت و ارش بیش از دیه عضو می‌باشد مانند ایجاد جراحت سوختگی به صورت کنیز زیبایی که قیمت بسیار بالای وی را که ناشی از زیبایی او می‌باشد را بسیار کم می‌نماید و ایشان در مثل این‌گونه مصادیق نیز حکم به أخذ ارش نموده‌اند.

ماده ۵۶۷: از بین بردن هر یک از اعضاء ...

بررسی: حکم این ماده در تحریرالوسیله حضرت امام خمینی (ره) به نحو کلی یافت نشد و صحیحه هشام - مذکور در ص ۱۱۶۳ مستندات دیات - دلالتی بر این قاعده دارد لکن صحیحه عبدالله بن سنان - ص ۱۱۶۷ - در مورد خصیتین مخالف صحیحه هشام است و بنابراین نمی‌توان کلیت آن را تأیید نمود مضافاً اینکه در ماده ۶۷۱ این مصوبه حکم به تنصیف دیه کامل در مورد هر یک از خصیتین نموده که این مطلب با فتوای حضرت امام خمینی (ره) در مورد خصیتین (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۵۴ یا ص ۵۲۵ کتاب الدیات القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی الخصیتان، مسئله ۱)، دیات الاعضاء، السادس عشر مخالف می‌باشد و در نتیجه استثناء مذکور در ذیل ماده ۵۶۷ (مگر اینکه در قانون ترتیب دیگری ...) خلاف نظر حضرت امام خمینی (ره) می‌باشد بعلاوه لازم است تمام این قانون ملاحظه شود تا بتوان حکم به صحت استثناء مذکور نمود.

ماده ۵۶۹: از بین بردن قسمتی از ...

بررسی: ۱- حکم این ماده در تحریرالوسیله به نحو کلی یافت نشد هر چند در بعضی موارد از جمله لسان، نخاع و ... (تحریرالوسیله، کتاب الدیات، دیات الاعضاء) حکم آن مطابق با مفاد این ماده بیان شده است.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

۲- مناسب است کل این قانون ملاحظه شود تا بتوان حکم به صحت ذیل ماده (استثناء مذکور در ذیل) نمود.

ماده ۵۶۹، تبصره ۱: در مواردی که نسبت از بین رفته ...

بررسی: نظر حضرت امام خمینی (ره) در مورد ارش و حکومت در جایی است که دیه مقدر وجود ندارد (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۱ یا ص ۵۱۳، کتاب الدیات، اول دیات الاعضاء و ص ۵۶۴ یا ص ۵۳۴، کتاب الدیات، الجنایه علی المنافع: الثامن: فی ذهاب الصوت، مسئله ۴ و ص ۵۶۷ یا ص ۵۳۷، کتاب الدیات، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، مسئله ۹) و لذا در مواردی که دیه مقدر داشته ولی تشخیص مصداق آن مشکل باشد - همان گونه که مورد ماده اینچنین است - داخل در تعریف امام خمینی (ره) در مورد ارش و حکومت نمی‌باشد و حکم به تعیین ارش در این گونه موارد خلاف نظر حضرت امام خمینی (ره) می‌باشد.

ماده ۵۶۹، تبصره ۲: هر گاه جنایت عضو ...

بررسی: حکم مذکور در تحریرالوسیله یافت نشد.

ماده ۵۷۰: دیه اعضائی که با پیوند ...

بررسی: حکم صدر ماده در تحریرالوسیله به نحو کلی یافت نشد هر چند در مورد بعضی موارد از جمله دندان، این حکم در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۴۸ یا ص ۵۲۰، کتاب الدیات، دیات الاعضاء، السابع: الاسنان، مسئله ۷) بیان شده است. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنّتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و هشتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۲/۱۱

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۷۱: در مواردی که رفتار مرتکب نه موجب ...

بررسی: حکم به خصوص تعزیر درجه هفت منافات با کلام حضرت امام خمینی(ره) دارد و مستفاد از کلام ایشان آن است که یکی از امور «امر به تصالح» یا «قیمت گذاری بر حسب مصالح» یا «تعزیر» علی التعمیر (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۶۴ یا ص ۵۳۴، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثانی: الجنایه علی المنافع، الثامن: فی ذهاب الصوت، مسئله ۴) یا علی التعمین (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۶۷ یا ص ۵۳۷ کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، هنا مسائل، مسئله ۹) می‌باشد. و این ماده دو شق امر بتصالح و قیمت‌گذاری بحسب مصالح را حذف کرده است و از این جهت خلاف فرمایش حضرت امام «قدس سره» است. البته نظر بعضی از اعضاء این بود که فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در فرض جنایت می‌باشد و صدق جنایت در مورد این ماده مشکل است.

ماده ۵۷۲: در شکستگی عضوی که دارای دیه مقدر ...

بررسی: ۱- مقدار دیه‌های مشخص شده در این ماده در فرض‌های اصلاح عضو شکسته شده به نحوی که بدون عیب و نقص باشد یا به نحوی که دارای عیب و نقص باشد خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۵۷ یا ص ۵۲۸، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، خاتمه، الفرع الثالث) می‌باشد و نظر ایشان آن است که احتیاطاً تصالح نمایند. البته اگر آن چه در مستندات دیات ص ۱۲۷۹ از مقام معظم رهبری دام‌ظله العالی نقل شده است فتوای معظم‌له باشد ماده مذکور موافق نظر مقام معظم رهبری دام‌ظله العالی می‌باشد.

۲- استثناء مذکور در ذیل ماده در صورتی قابل تصدیق است که کل قانون ملاحظه شود تا خلاف شرعی در آن نباشد.

ماده ۵۷۳، بند الف: دیه شکستن استخوان ...

بررسی: تکرار صدر ماده ۵۷۲ می‌باشد و طبعاً مطالب مذکور در ایراد اول آن ماده در اینجا نیز جاری است مضافاً اینکه استثناء مذکور در ذیل ماده سابق، در این بند نیامده است.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۵۷۳، بند ب: دیه خرد شدن استخوان هر عضو ...

بررسی: مطالب مذکور در ایراد اول ماده ۵۷۲ در این بند نیز جاری است.

ماده ۵۷۳، بند ج: دیه ترک برداشتن استخوان ...

بررسی: در تحریر یافت نشد.

ماده ۵۷۳، بند د: دیه جراحی که به استخوان نفوذ کند ...

بررسی: دیه مذکور در صدر ماده در تحریرالوسیله یافت نشد و ایراد مذکور در بند «ب» این ماده، در این بند نیز جاری است.

ماده ۵۷۴: هر گاه یک استخوان ...

بررسی: ماده مذکور مطابقت با فتوای مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» در مستندات دیات (ص ۱۲۸۶-۱۲۸۴) دارد هر چند فتوای ایشان اختصاص به شکستگی دارد.

ماده ۵۷۵: در رفتگی استخوان از مفصل ...

بررسی: مطالب مذکور در بند «ب» ماده ۵۷۳ در این ماده نیز جاری است و حضرت امام خمینی «ره» حکم به لزوم احتیاط در تصالح نموده‌اند، البته ایشان در تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۶۶ یا ص ۵۳۷، کتاب‌الذیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، مسئله ۵) و حضرت آیت‌الله خوئی «ره» در مورد شلل عضو فتوا به دیه خاص داده‌اند که چه بسا فتاوی مذکور در مورد شلل از جهت وجود صحیحه فضیل (باب ۳۹ ابواب دیات الاعضاء) می‌باشد و لذا هر دو بزرگوار در غیر شلل عضو، فتوا نداده‌اند. همانگونه که گفته شد حضرت امام «قدس سره» احتیاط واجب در تصالح فرموده‌اند.

ماده ۵۷۶: هر گاه در اثر جنایتی ...

بررسی: هر چند ماده مذکور مطابق با قواعد می‌باشد ولی نظر حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله یافت نشد و مستفاد از نظر مقام معظم رهبری دام‌ظله‌العالی (مستندات ص ۱۲۹۶ و ۱) آن است که دیه شکستگی را دارد. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفتاد و نهم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۲/۱۸ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۷۷: هر گاه صدمه بر استخوان ...

بررسی: ماده مذکور مطابق با نظر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی مذکور در مستندات دیات ص ۶-۱۲۸۵ می‌باشد.

ماده ۵۷۹: بهبود یا امکان پیوند خوردن ...

بررسی: ۱- عدم تأثیر بهبودی، در مقدار دیه منافات با صدر ماده ۵۷۲ داشته و نوعی تناقض گوئی در قانون می‌باشد همچنین اطلاق حکم به عدم تأثیر بهبودی در مقدار دیه، مخالف فتاوی حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری مدظله‌العالی (مورد اشاره در ماده ۵۷۲) می‌باشد.

۲- همچنین با ماده ۵۸۰ و برخی مواد دیگر که می‌آید نیز مناقض است.

ماده ۵۸۲: چنانچه قسمتی از موی سر ...

بررسی: مفاد این ماده با الغاء خصوصیت از تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۴۲ یا ۵۱۴، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول؛ دیات الاعضاء، الاول الشعر، مسئله ۲) استفاده می‌شود و مع ذلک اصلاح عبارت ذیل ماده، مناسب می‌باشد.

ماده ۵۸۳: کندن موی سر زن یا مرد ...

بررسی: نفی دیه یا ارش در ماده مذکور مخالف نظر حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله مبنی بر ضمان (مسئله ۴) و اعتبار ابراء (مسئله ۶) می‌باشد. (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۳۲ یا ۵۰۵، کتاب الدیات، القول فی موجبات الضمان، المبحث الاول: فی المباشرة) (مسئله ۴: ... لو اذن المریض او ولیه الحاذق فی العلم و العمل، قیل: لایضمن، و الاقوی ضمانه فی ماله ... مسئله ۶: ... و الظاهر اعتبار ابراء المریض اذا کان بالغاً عاقلاً فیما لاینتهی الی القتل)

ماده ۵۸۳، تبصره: تراشیدن یا کوتاه کردن ...

بررسی: مخالف نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۲ یا ۵۱۴، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، الاول: الشعر: مسئله ۱) می‌باشد.

توضیح اینکه نظر حضرت امام خمینی «ره» در مورد کوتاه کردن موی زن و مرد به نحوی که موی نروید دیه کامل می‌باشد - نه ارش - و در فرض رویدن موی زن ایشان حکم به مهر النساء نموده‌اند - نه تعزیر - و در مورد تراشیدن یا کندن ریش به طوری که نروید حکم به دیه

شماره:
تاریخ:
پیوست:

کامل نموده‌اند- نه ارش- و در فرض روییدن ریش حکم به ثلث دیه نموده‌اند- نه تعزیر-، بناء علیه باید تبصره مانند تحریرالوسیله اصلاح گردد.

ماده ۵۸۴، تبصره: مدت زمانی که برای رویش مو

بررسی: تبصره مذکور مخالف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد زیرا در کلام ایشان، قید «تشخیص عدم نبات الشعر أبداً» وجود دارد. (تحریرالوسیله، مصدر سابق، مسئله ۳)

ماده ۵۸۵: کندن و یا از بین بردن

بررسی: ۱- قیود «بدون رضایت شخص یا ولی او» و «بدون ضرورت تجویز کننده» در بیان حضرت امام خمینی «ره» نبوده و لذا ماده مذکور مخالف نظر ایشان می‌باشد. (مصدر سابق، مسئله ۵)

۲- اشکال مذکور در ماده ۵۸۳ در این ماده نیز جاری بوده و این ماده مخالف اطلاق مسئله ۴ و ۶ مورد اشاره در ماده ۵۸۳ می‌باشد.

ماده ۵۸۷: هر گاه با از بین بردن عضو یا

بررسی: مخالف نظر حضرت امام خمینی «ره» (مصدر مذکور در ماده ۵۸۳، مسئله ۷) می‌باشد. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتادم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۲/۲۵ مشتمل بر

ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۸۹: هر گاه موی سر مرد یا زن ...

بررسی: ظاهر ماده مذکور آن است که در صورتی که موی سر مرد یا زن یا ریش مرد - که از بین رفته است - با عیب و نقص بروید فقط ارش ثابت است لکن با توجه به فرمایشات حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله لازم است عبارت اینگونه اصلاح گردد که: هر گاه موی ... علاوه بر دیه مقدر یا ارش مذکور در مورد اصل از بین بردن مو یا ریش، برای رویش همراه با عیب و نقص نیز ارش ثابت است. توضیح اینکه حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲ ص ۵۴۲ یا ۵۱۴، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، دیات الاعضاء، الاول: الشعر، مسئله ۱) در فرض از بین بردن موی مرد و زن و ریش مرد و رویش بعد از آن فتوا به ارش در موی سر مرد، مهرالنساء در موی زن و ثلثالدیه در ریش مرد داده‌اند و این نظر در مورد اصل از بین بردن همراه با رویدن بعد از آن می‌باشد. اما خود عیب و نقص در رویدن مسئله دیگری است و بر اساس فرمایش ایشان مبنی بر اینکه هر عیبی که دیه مقدر ندارد در مورد آن ارش ثابت است لازم است ارش از این ناحیه نیز ثابت باشد. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۶۴ یا ۵۳۴، کتاب الدیات، المقصد الثانی: الجنایه علی المنافع، الثامن فی ذهاب الصوت، مسئله ۴) و بناء بر این در مفروض ماده می‌بایست هم به ارش یا دیه از بین بردن مو حکم شود و هم ارشی برای عیب و نقص موئی که روئیده است.

البته نظر بعضی از اعضاء این بود که حضرت امام خمینی «ره» در مسئله اول باب شعر تنها متعرض حکم رویدن کالاول را بیان نموده‌اند - از باب استظهار از لفظ «ان نبتا» - و در نتیجه متعرض رویدن با نقص عیب نشده‌اند و قهراً چون دیه خاصی برای آن بیان نشده است ارش در مورد آن ثابت است.

لکن نظر اکثر اعضاء این بود که لفظ «ان نبتا» اطلاق داشته و شامل رویدن همراه با عیب و نقص نیز می‌گردد اما آن بزرگوار تنها متعرض دیه یا ارشی است که بر از بین بردن مو در فرض رویدن مجدد آن، بار است شده‌اند و این اطلاق ناظر بارشی که احیاناً بر عیب در رویدن آن مترتب می‌شود نیست و در نتیجه حکم ترتب ارش بر آن از فرمایش دیگر ایشان استفاده می‌گردد.

ماده ۵۹۱، تبصره: هر گاه لکه دائمی ...

بررسی: ۱- لفظ «متیقن» لازم است حذف شود و چنین قیدی از فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۴۳ یا ص ۵۱۵، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، الثانی: العینان، مسئله ۱) استفاده نمی‌شود.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

۲- حکم به دیه کامل چشم در ذیل تبصره نیز خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» بوده و ایشان فتوا به ارش داده‌اند ایشان می‌فرمایند: «و الا (ای ان لم یکن الابصار باقیاً) سقطت بالحساب من الدیه لو أمکن التشخیص، و الا ففیه الارش» و می‌بایست تبصره بر همین اساس اصلاح شود.

ماده ۵۹۳: دیه در آوردن و یا از بین بردن هر چشمی ...

بررسی: خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (مصدر سابق، مسئله ۳) می‌باشد و مستفاد از کلام ایشان آن است که یک‌سوم دیه کامل انسان ثابت است کما اینکه در قانون سابق مجازات اسلامی نیز یک‌سوم تعیین شده است.

ماده ۵۹۴: از بین بردن هر یک از پلک‌های بالا یا پایین ...

بررسی: خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» (مصدر سابق، مسئله ۴) می‌باشد و بر اساس فرمایش ایشان و قانون سابق مجازات اسلامی دیه پلک بالا، ثلث دیه و دیه پلک پایین، نصف دیه می‌باشد.

ماده ۵۹۵: شکافتن هر یک از پلک‌های بالا ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد: البته در بحث «دیه الاضلاع» ظاهراً حضرت امام «قدس سره» روایت ظریف بن ناصح را معتبر دانسته‌اند. اما معتبر دانستن روایت در آنجا دلیل بر معتبر دانستن تمام مفاد آن نیست. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:حضرت آیت الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و یکم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۳/۱ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۵۹۶: قطع کردن یا از بین بردن ...

بررسی: حکم به ارش در فرض مذکور در ذیل (از بین رفتن تمام استخوان در دفعه دیگر) از کلام حضرت امام خمینی «ره» استفاده نمی‌شود و ایشان در این فرض در مورد أخذ ارش یا دیه تأمل نموده‌اند هر چند ایشان در مورد بعض استخوان فتوا به ارش داده‌اند (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۴ یا ص ۵۱۶، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، الثالث: الأنف مسئله ۱)

بنابراین حکم به گرفتن ارش در مورد قطع استخوان در دفعه دیگر (مذکور در ذیل ماده ۵۹۶) مطابق نظر حضرت امام خمینی «ره» نمی‌باشد.

ماده ۵۹۷: شکستن استخوان بینی در صورتی که ...

بررسی: ۱- در فرضی که بینی بدون عیب و نقص اصلاح شود حضرت امام خمینی «ره» گرفتن یک‌دهم دیه کامل را به «قول مشهور» نسبت داده‌اند و خودشان اختیاری ننموده‌اند کما اینکه حضرت آیت الله خوئی «ره» و آیت الله تبریزی «ره» و آیت الله وحید «مدظله العالی» نیز فتوا به ارش را انتخاب نموده‌اند. (تحریرالوسیله، مصدر سابق، مسئله ۲- مستندات دیات، ص ۱۴۶۰) بنابراین حکم به گرفتن یک‌دهم دیه با فتوای هیچ‌یک از این بزرگواران موافق نیست.

۲- ثبوت ارش در فرضی که بینی با عیب و نقص بهبود یابد و در فرضی که کج شدن بینی یا شکستن استخوان بینی منجر به فساد آن نشود در تحریرالوسیله یافت نشد و نمی‌توان آن را موافق فتوای حضرت امام «ره» دانست.

البته مناسب است به فرمایشات حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۷ یا ۵۲۸ خاتمه دیات الاعضاء، الثالث) مراجعه شود.

ماده ۵۹۸: از بین بردن هر یک از ...

بررسی: حکم پرده وسط در تحریرالوسیله یافت نشد و مستفاد از مسئله ۴ تحریرالوسیله (مصدر سابق) آن است که پرده وسط، منخر نمی‌باشد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۰۰: سوراخ کردن هر دو طرف بینی ...

بررسی: حکم به یک‌دهم دیه کامل در فرض بهبود مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (مصدر سابق مسئله ۵) می‌باشد و ایشان فتوای احتیاطی به یک پنجم دیه داده‌اند.

ماده ۶۰۱: دیه سوراخ کردن یک طرف بینی ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد و لذا ماده مذکور موافق نظر حضرت امام خمینی «ره» نمی‌باشد.

ماده ۶۰۲: دیه پاره کردن بینی در صورتی که سبب ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد و نمی‌توان آن را موافق فتوای امام «ره» دانست.

ماده ۶۰۳: دیه از بین بردن نوک بینی ...

بررسی: حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (مصدر سابق، مسئله ۴) تأمل نموده‌اند و نمی‌توان آن را موافق نظر مبارک حضرت امام «قدس سره» دانست.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و دوم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۳/۸ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۰۵: پاره کردن لاله گوش ...

بررسی: حکم پاره کردن نرمه یک گوش و حکم صورت بهبودی در تحریرالوسیله یافت نشد کما اینکه در قانون مجازات اسلامی سابق (ماده ۸-۳۸۷) نیز بیان نشده است و مطابق تحریرالوسیله می‌باشد. بنابر اینکه موافقت با فتوای امام «قدس سره» ملاک باشد نمی‌توان این ماده را تأیید نمود.

ماده ۶۱۰: هر گاه آسیب رساندن به گوش ...

بررسی: با توجه به اینکه آسیب رساندن به گوش، شامل مواردی که موجب ثبوت ارش نیز می‌شود می‌گردد - مانند ذیل ماده ۶۰۵ - لذا می‌بایست عبارت «هر کدام دیه جداگانه خواهد داشت» تبدیل به عبارت «هر کدام دیه یا ارش جداگانه حسب مورد خواهد داشت» گردد.

ماده ۶۱۳: جنایتی که موجب سست و فلج شدن ...

بررسی: حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۴۶ یا ص ۵۱۷: کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، الخامس: الشفتان ذیل مسئله ۳) در مورد ثلث دیه تعبیر به «علی الاحوط» نموده‌اند و فتوا نداده‌اند البته ایشان در جای دیگری از تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۶۶ یا ۵۳۷، کتاب الدیات، المقصد الثالث فی الشجاج و الجراح: هنا مسائل، مسئله ۵) به این مطلب فتوا داده‌اند. و با این اختلاف، نمی‌توان متن ماده را موافق نظر مبارک حضرت امام «قدس سره» دانست.

ماده ۶۱۴: شکافتن هر دو لب به نحوی که ...

بررسی: حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله در مورد اصل ماده، فتوا نداده‌اند بلکه مفاد آن را به «قول معروف» نسبت داده‌اند. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۶ یا ص ۵۱۷: کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، الخامس: الشفتان، مسئله ۴) و اگر ملاک تأیید موافقت مفاد ماده با فتوای حضرت امام «قدس سره» باشد نمی‌توان آن را تأیید کرد.

ماده ۶۱۵: قطع و یا از بین بردن ...

شماره:

تاریخ:

پیوست:

بررسی: بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» دیه از بین بردن قسمتی از زبان گویا بر اساس مقدار از بین رفتن قدرت تکلم به حروف می باشد نه اکثر الامرین. لذا ذیل ماده مذکور خلاف فرمایش ایشان می باشد. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۶ یا ص ۵۱۸، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، السادس: اللسان، مسئله ۲ و ۴) و نمی توان آن را تأیید کرد.

ماده ۶۱۵، تبصره ۲: شخصی که دارای لکنت زبان بوده ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد و نمی توان آن را تأیید کرد.

ماده ۶۱۶، تبصره: لال اعم از مادر زادی و ...

بررسی: ذیل تبصره در تحریرالوسیله یافت نشد و نمی توان آن را تأیید کرد.

ماده ۶۱۷: هر گاه شخصی مقداری از زبان کسی ...

بررسی: خلاف فتوای حضرت امام خمینی «ره» می باشد. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۷ یا ۵۱۸، مصدر سابق، مسئله ۶) می باشد و ایشان قائل به اکثر الامرین نمی باشند و نمی توان این ماده را تأیید کرد.

ماده ۶۱۹: هر گاه قسمتی از زبان کودکی ...

بررسی: ۱- مستفاد از صدر ماده آن است که فرض مشکوک (عدم علم به لال یا گویا بودن کودک) ملحق به موارد احتساب نسبت مساحت قطع شده می باشد لکن حضرت امام خمینی «ره» متعرض این فرض نشده اند و نمی توان صدر ماده را تأیید کرد.

۲- نظر حضرت امام خمینی «ره» در فرض معلوم شدن گویا بودن کودک، اعتنا به نسبت حروف است نه اکثر الامرین (مصدر

سابق، مسئله ۲ و ۴ و ۸) و نمی توان مفاد ماده را تأیید کرد.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و سوم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۳/۱۵ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۲۱، تبصره ۱ و ۲: هر گاه در کندن دندان زاید ...

بررسی: ۱- در تحریرالوسیله یافت نشد هر چند مفاد تبصره ۱ و تبصره ۲ مطابق قواعد می‌باشد.

۲- ظاهراً ذکر لفظ «دیه» در ذیل تبصره اول موردی ندارد. زیرا جایی که جراحت داخل دهان دیه داشته باشد نداریم.

ماده ۶۲۳: تفاوتی میان دندان‌های ...

بررسی: لفظ «فاسد شود» در تحریرالوسیله یافت نشد و تنها ایشان «سیاهی دندان» را فرض نموده است. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۸ یا ۵۱۹، کتاب الديات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء السابع: الاسنان، مسئله ۴) و سیاهی دندان اعم از این است که فاسد شود یا نشود و تقیید به فاسد شدن دندان با اطلاق فرمایش آن بزرگوار منافات دارد.

ماده ۶۲۳، تبصره: در تغییر رنگ دندان، بدون آنکه سیاه شود ...

بررسی: صدر مسئله ۴ تحریرالوسیله (مصدر سابق) در مورد رنگ‌های اصلی دندان می‌باشد و شامل رنگ‌های حاصل از صدمه نمی‌گردد بنابراین حکم به دیه کامل در موردی که تغییر رنگ لعراض باشد وجهی نداشته و خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد.

ماده ۶۲۴: ایجاد ترک یا لق کردن دندان ...

بررسی: بر اساس فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، مصدر سابق، ذیل مسئله ۴) انصداع دندان علی‌الاطلاق موجب حکومت می‌باشد لذا تفصیل مذکور در این ماده خلاف نظر ایشان است.

ماده ۶۲۶، تبصره ۱ و ۲: شکستن مقداری از قسمت ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد و نظری از مقام معظم رهبری مدظله‌العالی نیز در دست نیست و با توجه به اینکه موافقت با نظر ایشان قابل احراز نیست تبصره اول و دوم قابل تأیید نمی‌باشد.

ماده ۶۲۷: در کندن دندان شیری ارش ثابت است ...

بررسی: خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (مصدر سابق، مسئله ۶) می باشد و باید مطابق فتوای آن بزرگوار اصلاح گردد.

ماده ۶۲۷، تبصره: شکستن، معیوب کردن ...

بررسی: در تحریر الوسیله یافت نشد هر چند مطابق با قواعد می باشد.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:

تاریخ:

پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و چهارم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۳/۲۲ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۲۸: ...

بررسی: ماده ۶۲۸ عیناً در تحریرالوسیله وجود ندارد ولو ظاهراً از اطلاق مسأله ۱ و دیات الاسنان ص ۵۱۹ استفاده شود گرچه شاید با مسأله ۶ و دیات الاسنان (ص ۵۲۰) نوعی ناسازگاری دارد.

ماده ۶۲۹: ...

بررسی: ماده ۶۲۹ عیناً همان مسأله ۷ (دیات الاسنان ص ۵۲۰) می‌باشد بجز ذیل ماده (لکن اگر ...) که در تحریرالوسیله نمی‌باشد ولو طبق قواعد باشد.

ماده ۶۳۰: ...

بررسی: ماده ۶۳۰ صدرش بر خلاف نظر حضرت امام «ره» در تحریرالوسیله (ص ۵۲۰) مسأله ۱ دیه العنق می‌باشد که قائل به حکومه می‌باشند مگر منظور از صدر ماده خصوص شکستن و کج شدن باشد ولی ذیل ماده طبق مسأله ۲ دیه العنق می‌باشد.

ماده ۶۳۱: ...

بررسی: ماده ۶۳۱ خلاف نمی‌باشد و اگر از مسأله ۱ و ۲ ص ۵۲۰ استفاده نشود لااقل از اطلاق عبارت المقصد الاول ... (در ص ۵۱۳) استفاده می‌شود.

ماده ۶۳۲: ...

بررسی: ماده ۶۳۲ در صورتی که مانع فرو بردن شود از مسأله ۱ دیه العنق (ص ۵۲۰) استفاده می‌شود و در دو صورت دیگر از عبارت المقصد الاول ... (ص ۵۱۳) استفاده می‌شود.

ماده ۶۳۳: ...

بررسی: ماده ۶۳۳ طبق نظر حضرت امام «ره» می‌باشد و از مسأله ۱ و ۲ التاسع: اللحيان (ص ۵۲۰ و ص ۵۲۱) استفاده می‌شود.

ماده ۶۳۴: ...

بررسی: ماده ۶۳۴ طبق نظر حضرت امام «ره» می‌باشد و از مسأله ۳ دیه اللحيان ص ۵۲۱ استفاده می‌شود.

ماده ۶۳۵: ...

بررسی: ماده ۶۳۵ از مسأله ۴ ص ۵۲۱ استفاده می‌شود.

ماده ۶۳۶: ...

بررسی: ماده ۶۳۶ از عبارت (المقصد الاول ...) در ص ۵۱۳ استفاده می‌شود.

ماده ۶۳۷: ...

بررسی: ماده ۶۳۷ چه بسا مشمول عبارت (السادس الهاشمه ...) در ص ۵۳۵ می‌باشد که البته حکم آن را در این ماده ذکر نکرده‌اند.

ماده ۶۳۸: ...

بررسی: ماده ۶۳۸ اگر چه عبارت نارسا می‌باشد و خوب بود عبارت این چنین بود (فلج کردن فک پایین دوسوم دبه آن و قطع فک فلج شده یک‌سوم دبه فک را دارد.) و از عبارت مسأله ۵ (ص ۵۳۷) تحریرالوسیله نیز استفاده می‌شود.

ماده ۶۳۹: ...

بررسی: ماده ۶۳۹ از مسائل ۳-۱ دیه‌الیدان (ص ۵۲۱) تحریرالوسیله استفاده می‌شود.

ماده ۶۴۰: ...

بررسی: ماده ۶۴۰ در مورد قطع انگشت از انتهای انگشتان از مسأله ۲ دیه‌الیدان (ص ۵۲۱) تحریرالوسیله استفاده می‌شود ولی قطع هر انگشت تا مچ وارد نمودن جنایتی بر کف دست نیز هست و این جنایت موجب ارش است و از این جهت خلاف مفاد تحریرالوسیله نیز می‌باشد و باید اصلاح گردد.

ماده ۶۴۱: ...

بررسی: از مسأله ۳ دیه‌الیدان (ص ۵۲۱) تحریرالوسیله استفاده می‌شود و در صورت از بین بردن از عبارت (المقصد الاول ...) ص ۵۱۳ استفاده می‌شود گرچه مقداری تکرار ماده ۶۳۹ می‌باشد.

ماده ۶۴۱، تبصره: ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد. و ظاهراً خلاف قواعد است و ان‌شاء الله تعالی شرح آن بعداً خواهد آمد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و پنجم مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۳/۲۹ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۴۰: ...

بررسی: ماده ۶۴۰ عبارت (یا تا میج) در صورتیکه علاوه بر انگشتان مقداری از کف قطع شود نه کل آن از عبارت تحریرالوسیله نفس مسأله استفاده نمی‌شود و چه بسا حکومت و ارشی برای زائد (مقداری از کف قطع شده) باشد.

ماده ۶۴۱: ...

بررسی: اصل ماده ۶۴۱ قبلاً بررسی شد و مطابق مسأله ۳ صفحه ۵۲۱ تحریرالوسیله می‌باشد.

اما تبصره ماده ۶۴۱ عیناً از تحریرالوسیله استفاده نمی‌شود و مستندی برای آن یافت نشد و جای تأمل دارد. و دلیلی بر این که در قطع انگشت و مقداری از کف تنها دیه انگشت را داشته باشد و کف تنها نسبت به انگشتان غیر موجود باعث ارش باشد یافت نشد. همینطور ذیل تبصره (لیکن در تمام این فرض ...) مستندی ندارد و جای تأمل است و ممکن است علاوه هم بعنوان ارش بلا مانع باشد. با اینکه در شبهه مسأله که قطع مقداری بالاتر از میج و یا بالاتر از مرفق باشد حضرت امام (ره) در مسأله ۴ و ۵ صفحه ۵۲۱ علاوه بر کل دیه یک دست مقداری برای زائد در نظر گرفته اند.

ماده ۶۴۲: ...

بررسی: ماده ۶۴۲ مطابق با مسأله ۵ تحریرالوسیله می‌باشد.

ماده ۶۴۳: ...

بررسی: ماده ۶۴۳ نسبت به ارش در تحریرالوسیله مسأله ۴ و ۵ صفحه ۵۲۱ فرموده اند فیه تردد و قهراً چه بسا بحساب مساحت کمتر از ارش باشد و نتیجتاً اخذ به قدر متیقن شود چون زائد بر آن مسلم نیست و جای برائت دارد ولی در مسأله ۲۹۳ مبانی تکمله المنهاج و منهاج الصالحین دیه و ارش را به مشهور نسبت داده اند (البته در مورد قطع تا میج و مقداری از آرنج می‌باشد)

ماده ۶۴۴: ...

بررسی: ماده ۶۴۴ عمدتاً موافق با مسأله ۶ می‌باشد جز بلحاظ مرجع تشخیص که شاید خلاف تحریر باشد و اگر لفظ کارشناسان آورده شود احتمال مخالفت برطرف می‌شود.

ماده ۶۴۵: ...

بررسی: مطابق تحریرالوسیله می‌باشد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۴۶:

بررسی: مطابق تحریر الوسیله می باشد.

ماده ۶۴۷:

بررسی: اصل ماده ۶۴۷ مطابق مسأله ۳ صفحه ۵۲۲ تحریر الوسیله می باشد. اما تبصره آن که محاسبه را بر اساس مساحت هر بند کرده است در تحریر الوسیله اصلاً نمی باشد.

ماده ۶۴۸:

بررسی: مطابق با تحریر الوسیله مسأله ۵ صفحه ۵۳۷ و بعلاوه مسأله ۵ صفحه ۵۲۲ تحریر الوسیله می باشد.

ماده ۶۴۹:

بررسی: مطابق مسأله ۶ صفحه ۵۲۲ می باشد گرچه به لحاظ فاسد حضرت امام (ره) (علی الاحوط) فرموده اند که اینک عبارت تحریر الوسیله همانند متن روایت (اسود فاسداً) و یا (نبت ابیض) می باشد نه اینکه ملاک را فاسد و معیوب و غیر معیوب قرار داده باشند.

ماده ۶۵۰:

بررسی: ماده ۶۵۰ مطابق با تحریر الوسیله می باشد گرچه همان اشکالات سابق در اینجا نیز موجود است و برای شفافیت لازم است خصوصیات پاها همانگونه که در تحریر الوسیله آمده است ذکر شود.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و ششم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۴/۵

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۵۱، بند ج: شکستن ستون فقرات که درمان ...

بررسی: ۱- ذیل بند مذکور مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۷ یا ص ۵۲۸ کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول فی دیات الاعضاء، خاتمه، الفرع الثانی) می‌باشد.

توضیح اینکه مستفاد از ذیل بند (ج) آن است که در مواردی که شکستن ستون فقرات موجب عوارضی مانند عدم کنترل ادرار و غائط گردد سه دیه ثابت می‌باشد. ولی مستفاد از ذیل فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در فرع دوم خاتمه (ولو ضرب غیر عجانہ فلم یملکهما فالظاهر الدیة) ثبوت دیه واحد می‌باشد.

۲- در فرض شکستن ستون فقرات و عدم کنترل یکی از ادرار یا غائط مستفاد از بند مذکور ثبوت دو دیه می‌باشد ولی مستفاد

از کلام حضرت امام خمینی «ره» تصالح است: «ولو لم یملک احدهما فیحتمل الحکومه والدیة و الاحوط التصالح» (مصدر سابق)

ماده ۶۵۱، بند «ه»: شکستن ستون فقرات که موجب فلج ...

بررسی: از بین نرفتن توان راه رفتن در فرض فلج و بی حس شدن پاها مشکل و چه بسا غیر معقول می‌باشد و بر فرض معقولیت تقیید مذکور (ولی توان راه رفتن از بین نرود) خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۲ یا ص ۵۲۳، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، الثانی عشر: الظهر، مسئله ۵) می‌باشد. و تقیید مذکور در قانون سابق مجازات اسلامی و کلمات علماء نیز موجود نیست.

ماده ۶۵۱، تبصره ۲: جنایتی که سبب خمیدگی ...

بررسی: حکم به ارش در فرض درمان بدون عیب، مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (مصدر سابق، مسئله ۳) است و نظر ایشان ثبوت صد دینار یعنی یک‌دهم دیه می‌باشد نه ارش.

توضیح این مطلب لازم است که مسئله سوم ادامه مسئله اول و دوم در این باب بوده و در واقع از فروع دو مسئله قبل در تحریرالوسیله می‌باشد و در نتیجه شامل فرض کسر و غیر کسر می‌گردد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۵۴: از بین بردن دو کیل به نحوی که ...

بررسی: مستفاد از فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۶۴ یا ص ۵۲۴، کتاب الدیات، المقصد الثانی: فی الجنایه علی المنافع، الثامن فی ذهاب الصوت، مسئله ۴ و ص ۵۶۷ یا ص ۵۳۷، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، مسئله ۹) آن است که ارش در صورت شک در اصل حکم و شبهه حکمیه شروع است نه در شبهه موضوعیه، ولی حکم به ارش در ذیل این ماده، در فرض شبهه موضوعیه می باشد، و قهراً مخالف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» است.

ماده ۶۵۵: شکستن استخوان دنبالچه ...

بررسی: ۱- اضافه شدن دبه کامل به ارش - در فرضی که شکسته شدن استخوان دنبالچه موجب عدم کنترل مدفوع گردد- خلاف فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می باشد (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۵۷ یا ص ۵۲۸، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول فی دیات الاعضاء خاتمه، الفرع الاول) و ایشان تنها حکم به ثبوت دبه نموده اند.

۲- اضافه شدن ارش عدم ضبط با دبه ارش شکستن استخوان دنبالچه خلاف ذیل فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در ذیل فرع اول خاتمه می باشد و ایشان تنها فتوا به ثبوت حکومت (ارش) نموده اند.

ماده ۶۵۶: هر گاه صدمه ای که به حد فاصل ...

بررسی: مستفاد از فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (مصدر سابق، صدر فرع دوم) ثبوت دبه کامل می باشد نه ثبوت دو دبه. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و هفتم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۴/۱۲

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۵۷: دیه شکستن هر یک از دنده‌های محیط ...

بررسی: نظر سه نفر از اعضاء حاضر در جلسه آن بود که ماده مذکور موافق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۵۶ یا ص ۵۲۷، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، العشرون: الاضلاع، مسئله ۱) می‌باشد. لکن نظر دو نفر از اعضاء حاضر این بود که ماده مذکور خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد و بیان مخالفت این بود که مستفاد از کلام ایشان آن است که دنده‌های محیط به قلب که در جانب ایسر می‌باشد (الاضلاع التي تحیط بالقلب من الجانب الايسر) برای هر کدام یک‌چهلیم دیه کامل می‌باشد و ظاهر کلام ایشان این است که برای ثبوت یک‌چهلیم دیه تحقق دو قید احاطه به قلب و در جانب ایسر بودن لازم است و در نتیجه اگر هر کدام از این دو قید تحقق نیابد دیه مذکور ثابت نیست و حضرت امام خمینی «ره» ابتدا در فرض مذکور (عدم تحقق دو قید معاً) نظر به احتیاط به صلح داده‌اند و در ادامه در مورد غیرضلع محیط یک‌صدم دیه کامل را قریب دانسته‌اند. و علیهذا نظر دو نفر از اعضاء این بود که حضرت امام خمینی «ره» در ضلع محیط در جانب ایسر نظر به یک‌چهلیم دیه داده‌اند و در غیر آن، در مورد ضلع محیط که در جانب ایسر نمی‌باشد احتیاط مصالحه‌ای را لازم دانسته و در مورد غیرضلع محیط یک‌صدم دیه کامل را لازم دانسته‌اند و علیهذا ماده مذکور خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد.

در مقابل نظر سه نفر از اعضاء این بود که ملاک فتوای حضرت امام خمینی «ره» به لزوم یک‌چهلیم دیه کامل در «ضلع محیط به قلب که در جانب ایسر» می‌باشد تحقق قید احاطه به قلب می‌باشد و قید «در جانب ایسر بودن» قید غالبی می‌باشد و قهراً اگر در فرض نادر کسی قلبش سمت راست او بود نیز شکستن دنده محیط به قلب در جانب راست نیز همان دیه یک‌چهلیم را دارد بنابراین منظور امام خمینی «ره» از «غیرضلع محیط» همان «غیر ضلع محیط در جانب ایسر» می‌باشد که حکم آن یک‌صدم دیه کامل می‌باشد و حضرت امام خمینی «ره» ابتدا احتیاط بالصلح را انتخاب نموده و سپس یک‌صدم دیه کامل را قریب دانسته‌اند و علیهذا ماده مذکور خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» نمی‌باشد.

ماده ۶۵۷، تبصره: کندن دنده موجب ارش ...

بررسی: در تحریر الوسیله یافت نشد و نظر مقام معظم رهبری نیز یافت نشد و در مستندات نیز تعرضی نسبت به آن نشده و مشهور نیز متعرض آن نشده‌اند، نعم بر اساس قاعده‌ای که هر جا دیه ندارد ارش ثابت است (نظر حضرت امام خمینی «ره») تبصره وجهی دارد الا اینکه ذیل تبصره - که ارش باید بیش از دیه شکستن باشد - خلاف اطلاق نظر حضرت امام خمینی «ره» در این قاعده است.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۵۸: دیه موضعه هر یک از دنده‌های ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد هر چند مطابق روایت ظریف می‌باشد (وسائل الشیعه، جلد ۲۹، ص ۳۰۵ یا جلد ۱۹ ص ۲۳۱ باب ۱۳ / ابواب دیات الاعضاء، حدیث ۱)

ماده ۶۵۹: قطع و از بین بردن دو استخوان ...

بررسی: عبارت موجود در تحریرالوسیله (مصدر سابق، الواحد و العشرون: الترقوه، مسئله ۱) اینگونه است: فی الترقوتین الادیه» و اگر از عبارت مذکور استظهار قطع ترقوتین شود یا ادعا شود که عبارت اطلاق داشته و شامل قطع و شکستن می‌گردد ماده مذکور مطابق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد.

توضیح اینکه روایت ظریف در مورد کسر است و نظر حضرت آیت‌الله خوئی «ره» در مورد قطع، ثبوت ارش است - نه دیه - و به قرینه مسئله ۲ مذکور در «الترقوه» در تحریرالوسیله چه بسا بتوان استظهار کسر نمود مگر اینکه گفته شود که عبارات مذکور در عناوین دیگر مانند دیه رجل و ... ظهور در قطع دارد و بقرینه آن عبارات، از این عبارت نیز قطع را استظهار کنیم. همچنین مراجعه به حدیث اول باب ۹ از ابواب دیات الاعضاء مناسب است.

ماده ۶۶۱: دیه ترک خوردن ...

بررسی: مفاد ماده در تحریرالوسیله نیست گرچه از خبر ظریف (باب ۹ دیات الاعضاء وسائل الشیعه، حدیث ۱) استفاده می‌شود. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۶۶۱ بررسی شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و هشتم مجمع‌مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۴/۱۹

مشمتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۶۱: دیه ترک خوردن هر یک از ...

بررسی: ماده مذکور در تحریرالوسیله یافت نشد و نظر مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» نیز مشخص نیست لکن ماده مذکور مطابق روایت ظریف می‌باشد و از قدماء اصحاب، ابن حمزه در وسیله به مضمون این روایت فتوا داده است و گرچه مرحوم آیت‌الله خوئی «ره» مفاد آن را به مشهور نسبت داده‌اند اما صاحب جواهر (جواهرالکلام، ج ۴۳ ص ۲۸۸) اعراض مشهور از این روایت را ادعا نموده است قال: «لکن المتجه الحکومه فی ذلک بعد اعراض الاصحاب» (مستندات دیات ص ۱۹۶۶) و این ادعا با مراجعه به اقوال منقول از فقهاء بعید نیست.

ماده ۶۶۲: ازاله بکارت غیر همسر به ترتیب ذیل موجب ضمان است: الف) هر گاه ازاله بکارت ...

بررسی: بند مذکور مطابق با نظر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی (مستندات ذیل ص ۲۰۰۶ و صدر ص ۲۰۰۷) می‌باشد و ایشان از باب تعدد سبب و مسبب قائل به جمع بین مهرالمثل و ارش البکاره می‌باشند ولی آن جناب در جایی دیگر (مستندات، ص ۱۹۷۴) فرموده‌اند که «ارش البکاره بخشی از مهر می‌باشد» و نتیجه گرفته‌اند که اگر زانیه باکره راضی به زنا باشد مستحق ارش البکاره نیست و قهراً از آن عدم تعدد در ضمان استفاده می‌شود.

و همانگونه که حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (مبانی منهج‌الصالحین، ص ۳۷۴) فرموده‌اند ممکن است قائل به اصل تعدد سبب و مسبب بشویم و مع ذلک در ما نحن فیه قائل به تداخل گردیم و قهراً ضمان ارش البکاره غیر از ضمان مهرالمثل نمی‌باشد. و علیهذا بند مذکور خلاف نظر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی می‌باشد.

ماده ۶۶۲، بند ب: هر گاه ازاله بکارت با انگشت یا با وسیله دیگری و با رضایت ...

بررسی: بند مذکور خلاف نظر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی می‌باشد. (مستندات دیات ص ۱۹۸۲ و ۲۰۰۲) توضیح اینکه نظر ایشان در مورد ازاله بکارت در فرض مذکور اینگونه است: «لاستحق ارش البکاره مع رضاها» و مفهوم آن این است که در فرض عدم رضایت، استحقاق ارش البکاره را دارد نه ضمان مهرالمثل را.

در این جلسه تا پایان بند «ج» ماده مزبور بحث شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

جمهوری اسلامی ایران
مجمع شورتی فقهی شورای نگهبان

بیست و یکم

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هشتاد و نهم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۴/۲۱ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۶۲، تبصره ۱: رضایت دختر نابالغ یا بالغ غیر رشید ...

بررسی: خلاف نظر مقام معظم رهبری (مستندات دیات ص ۲۰۰۵ و ص ۲۰۱۰) در مورد دختر فریب خورده می‌باشد.

توضیح اینکه ایشان در مورد دختر فریب خورده‌ای که رضایت واقعی ندارد فقط به اجرای حد فتوا داده و ضمان ارش البکاره یا مهرالمثل را نفی نموده‌اند. البته این مطلب در فرضی است که ولو به خاطر وعده دروغ ازدواج بزنا دادن راضی گردد ولی فتوای ایشان در مورد دختر نابالغ یا بالغ غیر رشید بدست نیامد.

البته احتمال دارد مخالفت دو شق دیگر این تبصره با اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۵۵ یا ص ۵۲۶، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، السابع عشر: الفرج) به این بیان استفاده شود که آن بزرگوار در مسئله ۵ در زنا منجر به افضاء همراه با رضایت، فتوا به دیه داده‌اند و مهر را نفی نموده‌اند (و قاعداً دیه بخاطر افضاء می‌باشد و مهر برای زنا بدون رضایت می‌باشد).

و با توجه به مسئله ۴ همین باب، حکم مذکور اطلاق داشته و شامل مرئه غیربالغه و مرئه بالغه غیر رشیده نیز می‌گردد.

و علیهذا حضرت امام خمینی «ره» در این دو مورد از تبصره فتوا به عدم ثبوت مهرالمثل داده‌اند و حال آن که مستفاد از تبصره ثبوت مهرالمثل است و لذا صدر تبصره نیز مخالف نظر حضرت امام «قدس سره» می‌باشد.

ماده ۶۶۲، تبصره ۲: در وطی به شبهه یتیب و نیز در ...

بررسی: تعبیر به «مهرالمثل» در این تبصره و در بند «الف» ماده ۶۶۲ و در ماده ۶۶۳ خلاف نظر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی (مذکور در مستندات دیات، ص ۲۰۳۰، بند ب جواب استفتاء) می‌باشد.

توضیح اینکه بر اساس نظر ایشان مهرالمثل موجود در این موارد، غیر از مهرالمثل موجود در باب نکاح است و مراد معظم‌له اجرت استمتاع می‌باشد و چون عند الاطلاق مهرالمثل منصرف به مهرالمثل موجود در باب نکاح است لذا مناسب است تبصره‌ای اضافه گردیده و مراد از مهرالمثل در این گونه موارد بر اساس نظر معظم‌له را بیان نماید.

ماده ۶۶۳: در صورتی که ازاله بکارت ...

بررسی: مطلب مذکور در بند الف ماده ۶۶۲ در مورد «ثبوت مهرالمثل و ارش البکاره معاً» در این ماده نیز جاری است.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۶۴: هر گاه به همراه ازاله بکارت ...

بررسی: چون بعضی از جنایات دیگر ممکن است تنها مستلزم ارش باشد لذا لفظ «دیه» در ذیل ماده تبدیل به «دیه یا ارش» گردد همانگونه که این تعبیر در ذیل تبصره ۲ ماده ۶۶۲ و در اصل ماده ۴۶۴ پیشنهادی قوه قضائیه موجود است.

ماده ۶۶۵، بند الف: هر گاه همسر بالغ و ...

بررسی: ایجاب نفقه زوجه خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می باشد و ایشان در پرداخت آن احتیاط استجابی نموده اند (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۳۰ یا ص ۲۱۶، کتاب النکاح، مسئله ۱۲، حاشیه بر عروه الوثقی و حاشیه بر وسیله النجاه)

ماده ۶۶۵، بند ب: هر گاه همسر بالغ و افضاء ...

بررسی: اطلاق حکم به پرداخت تمام مهر از جهت شمول نسبت به مواردی که دخول انجام نشده است خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می باشد (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۲۸۵ یا ص ۲۶۸، کتاب النکاح، فضل فی المهر، مسئله ۱۵) بعلاوه حضرت امام خمینی «ره» تنها فتوا به ثبوت دیه داده اند (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۵۵ یا ص ۵۲۶، کتاب الديات، دیات الاعضاء السابع عشر: الفرج، مسئله ۴)

ماده ۶۶۵، بند ج: هر گاه همسر نابالغ باشد ...

بررسی: ۱- اشکال مذکور در بند «ب» در این بند نیز جاری است.

۲- نظر حضرت امام خمینی «ره» در مورد ثبوت نفقه در مورد غیر مقاربت جنسی معلوم نیست و لذا الزام به نفقه بر اساس نظر ایشان مشخص نیست.

ماده ۶۶۶، تبصره: افضاء عبارت است از ...

بررسی: حضرت امام خمینی «ره» در فرض یکی شدن مجرای حیض و غائط احتیاط واجب در صدق افضاء نموده اند (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۲۳۰ یا ص ۲۱۶، کتاب النکاح، مسئله ۱۲ و حاشیه بر عروه ج ۵، ص ۵۱۱، مورد اشاره در مستندات ص ۲۰۷۱) بنابراین احتیاج به مصالحه می باشد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نودم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۴/۲۶ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۶۶، بند الف : ...

بررسی: ۱- الحاق «افضاء شده نابالغ یا بالغ غیر رشید» به مکره خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد. (تحریرالوسیله ج ۲، ۵۵۵ یا ص ۵۲۶، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول فی دیات الاعضاء السابع عشر: الفرج، مسئله ۵) توضیح اینکه ایشان در فرض مطاوعه در مسئله ۵ چنین فرموده‌اند که: «ولو كانت مطاوعه فلها الدیه دون المهر» و با توجه به مسئله ۴ و شمول آن مسئله بالصراقه نسبت به غیربالغ، مطاوعه در این مسئله شامل غیربالغ و بالغ رشید و غیررشید می‌گردد و علیهذا حکم آن غیر از حکم مرئه مکره مذکور در ذیل مسئله ۵ می‌باشد.

۲- در مورد مکره حضرت امام خمینی «ره» لزوم اخذ ارش البکاره را از باب احتیاط واجب فرموده‌اند که در نتیجه احتیاج به مصالحه دارد خصوصاً اینکه حضرت آیت‌الله خوئی «ره» نیز ارش البکاره را در مورد مکره نفی نموده‌اند.

۳- تعبیر به مهرالمثل در این بند خلاف نظر معظم رهبری مدظله‌العالی می‌باشد و ایراد مذکور در تبصره ۲ ماده ۶۶۲ در این بند نیز جاری است.

ماده ۶۶۶، بند ب : هر گاه افضاء با رضایت زن ...

بررسی: ۱- تقیید به بالغ و رشید خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد (همانگونه که در اشکال اول بند الف این ماده گذشت)
۲- اطلاق این بند شامل موردی که شخص مورد افضاء، راضی به مقاربت نباشد نیز می‌گردد و بر اساس نظر حضرت امام خمینی «ره» (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۵ یا ص ۵۲۶ آدرس سابق) مهرالمثل نیز ثابت است لذا حکم به ثبوت دیه کامل زن - به تنهائی - خلاف نظر ایشان می‌باشد.

ماده ۶۶۶، بند ج : افضاء ناشی از وطی به شبهه ...

بررسی: ۱- تعبیر به مهرالمثل، اشکال سوم مذکور در بند الف ماده ۶۶۶ را دارا می‌باشد.

۲- اشکال مذکور در ماده ۶۶۳ در این بند نیز جاری است.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۶۸، تبصره ۳: هر گاه قسمتی از ختنه‌گاه را شخصی ...

بررسی: ۱- حضرت امام خمینی «ره» در «قطع باقیمانده ختنه‌گاه به انضمام تمام یا قسمتی از اندام تناسلی توسط شخص دیگر» فتوا به حکومت و ارش داده‌اند و لذا تبصره مذکور از این جهت خلاف نظر ایشان می‌باشد (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۵۳ یا ص ۵۲۴، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، الخامس عشر: الذکر، مسئله ۵)

۲- ذیل ماده مذکور «در هر حال مجموع دیه باقیمانده ...» خلاف اطلاقات فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در توضیح ارش می‌باشد. (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۶۴ یا ص ۵۳۴، کتاب الدیات، المقصد الثانی: فی الجنایه علی المنافع، الثامن: فی ذهاب الصوت، مسئله ۴ و ج ۲، ص ۵۶۷ یا ص ۵۳۷، کتاب الدیات، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، هنا مسائل، مسئله ۹)

ماده ۶۶۹: قطع اندام تناسلی فلج ...

بررسی: حکم به ثبوت دیه کامل در قطع اندام عنین خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد و ایشان (تحریر الوسیله ... الذکر، مسئله ۶) فتوا به ثلث دیه داده‌اند.
توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و یکم مجمع‌مشورتی فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۴/۲۹ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۷۰: قطع و از بین بردن هریک از دو طرف ...

بررسی: ۱- عبارت «هریک از دو طرف اندام تناسلی زن» ترجمه صحیحی از عبارت حضرت امام خمینی «ره» «اللحم المحیط بالفرج احاطه الشفتین بالفم» نمی‌باشد بلکه تعریف اعمی است و باید براساس متن تحریرالوسیله ترجمه شود. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۴ یا ص ۵۲۵، کتاب الديات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی دیات الاعضاء، السابع عشر: الفرج، مسئله ۱)
۲- در مورد «از بین بردن بخشی از آن» نظر حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری مدظله‌العالی یافت نشد و بعید نیست بر اساس قواعد ارش ثابت باشد، چون در شرع مقدار خاصی در برابر آن قرار داده نشده است.
۳- با توجه به عبارت «قطع و از بین بردن» در صدر ماده و تغایر این دو عنوان با هم، مناسب است لفظ «قطع و» به «از بین بردن بخشی از آن» اضافه شود.

ماده ۶۷۱: قطع و از بین بردن دو بیضه ...

بررسی: حکم به نصف دیه در مورد از بین بردن هر کدام از دو بیضه خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد و نظر ایشان در مورد بیضه چپ دوسوم دیه و بیضه راست یک‌سوم دیه می‌باشد - هر چند احتیاط مستحبی دیگری نیز بیان نموده‌اند - (تحریرالوسیله، آدرس سابق، السادس عشر: الخصیتان، مسئله ۱)

ماده ۶۷۲: دیه ورم کردن یک بیضه ...

بررسی: ۱- حکم مرتبط به ورم کردن بیضه در تحریرالوسیله (آدرس سابق، مسئله ۳) در مورد ورم کردن دو بیضه می‌باشد که چهار، دهم دیه کامل می‌باشد اما آیا نظر ایشان در مورد ورم کردن یک بیضه دو، دهم دیه کامل می‌باشد یا اینکه مانند قطع و از بین بردن بیضه، تفصیل بین بیضه چپ و راست می‌باشد و یا غیر آن معلوم نیست.

۲- حکم به ثبوت ارش در فرض درمان تورم، خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در مسئله ۳ می‌باشد و اطلاق فرمایش ایشان ثبوت دیه (یعنی چهار، پنجم دیه نفس) حتی در فرض درمان می‌باشد. و در ذیل صحیحه سلیمان بن خالد آمده است: «ان کان الله ردّ علیه سمعه لم ار علیه سیئا» (مستندات، ص ۳۲۲۷)

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۷۳: قطع بیضه‌ها یا اندام تناسلی ...

بررسی: ۱- تعبیر «قطع دو طرف خارجی اندام تناسلی زنانه ...» باید تصحیح شود و ایراد اول ماده ۶۷۰ در مورد آن جاری است.
 ۲- نظر حضرت امام خمینی «ره» تنها در مورد «قطع اندام تناسلی مردانه خنثای مشکل یا ملحق به زن» یافت شد.
 (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۵۴ یا ص ۵۲۵، آدرس سابق، الخامس عشر: الذکر، مسئله ۸) البته حکم به ارش در سایر موارد چه بسا طبق قاعده می‌باشد.

ماده ۶۷۵: قطع و از بین بردن هر یک از دو پستان زن ...

بررسی: نظر حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری مدظله‌العالی در مورد «از بین بردن مقداری از پستان و ثبوت دیه به همان نسبت» یافت نشد. و ثبوت ارش در مورد آن محتمل است.

ماده ۶۷۷: قطع و از بین بردن نوک هر یک از ...

بررسی: در مورد زن خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد و نظر ایشان در مورد أخذ دیه آن احتساب بالمساحه می‌باشد.
 (تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۵۳ یا ص ۵۲۴، آدرس سابق، الرابع عشر: التذیان، مسئله ۴)

ماده ۶۷۸: ادله اثبات دیه منافع ...

بررسی: عبارت مبهم است و معلوم نیست که آیا مراد ادله اثبات حکم است یا ادله اثبات موضوع و یا ...؟ و چه بسا منظور از آن راه‌های اثبات موضوع باشد لذا لازم است عبارت اصلاح شود.
 و اگر منظور راه‌های اثبات موضوع باشد یکی از راه‌های اثبات دیه اعضاء در کلام حضرت امام خمینی «ره» قسامه می‌باشد (تحریرالوسیله، ج ۲ ص ۴۷۸ مسأله ۷ المقصد الثانی کمیة القسامه)
 اما این طریق در تحریرالوسیله در اثبات منافع به نحو عموم و در تمام موارد نیامده است هر چند قسامه در مورد سمع (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۹ یا ص ۵۳۰، کتاب الديات، المقصد الثانی: فی الجنایه علی الاطراف، الثانی: السمع، مسئله ۵) و بصر (ص ۵۶۱ یا ص ۵۲۱، مسئله ۶) و شم (ص ۵۶۱ یا ص ۵۳۲، مسئله ۱) و ذوق (ص ۵۶۲ یا ص ۵۳۳، مسئله ۱) ذکر شده است ولی در مورد عقل (ص ۵۵۸ یا ص ۵۲۹) و ذهاب الصوت (ص ۵۶۳ یا ص ۵۳۴) ذکر نشده است و نمی‌توان همه موارد را به آن بزرگوار نسبت داد.
 از مقام معظم رهبری مدظله‌العالی نیز در این رابطه چیزی نقل نشده است و به مشهور فقهاء نیز چیزی نسبت نداده‌اند.
 ادامه بحث از این ماده به جلسه آینده موکول شد.

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و دوم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۵/۲ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۷۸: ادله اثبات دیه منافع، همان ادله اثبات ...

بررسی: ۱- در مورد اکتفاء به قول یک کارشناس مورد وثوق (نه دو کارشناس و نه کارشناس عادل) حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله در مورد بصر (ج ۲، ص ۵۶۰ یا ص ۵۳۱، کتاب الدیات، المقصد الثانی فی الجنایه علی المنافع، الثالث: البصر، مسئله ۳) و ذوق (ج ۲، ص ۵۶۲ یا ص ۵۳۳، ... الخامس: الذوق، مسئله ۱) به ثبوت مورد اختلاف توسط شهادت دو شاهد عادل اشاره نموده‌اند و در مورد عقل (ج ۲، ص ۵۵۸ یا ص ۵۲۹، ... الاول: العقل، مسئله ۴) و شمّ (ج ۲، ص ۵۶۲ یا ص ۵۳۲، ... الرابع: الشمّ، مسئله ۱) به اعتبار تعدد و عداله احتیاطاً نظر داده‌اند و لذا ممکن است گفته شود که ماده مذکور از این جهت خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد.

در مقابل می‌توان این‌گونه جواب داد که ایشان در مورد سمع (ج ۲، ص ۵۵۹ یا ص ۵۳۰، ... الثانی: السمع، مسئله ۵) رجوع به کارشناس مورد وثوق را کافی دانسته‌اند - هر چند احتیاط مستحب را در تعدد و عداله دانسته‌اند - و لذا می‌توان چنین ادعا نمود که مسئله بطور کلی، مسئله رجوع به اهل خبره است که ملاک واحد دارد و فرقی بین موارد نیست و بعید نیست گفته شود که در مواردی مانند بصر و ذوق که تعدد و عدالت را بصورت فتوا مطرح فرموده‌اند از باب قدر متیقن مطرح شده و در مواردی مانند شم و عقل که احتیاط را در تعدد و عدالت دانسته‌اند مرادشان از احتیاط - به قرینه سمع - احتیاط مستحب می‌باشد.

و شاهد این جمع نیز فرمایش ایشان در خیار عیب (تحریرالوسیله، ج ۱، ص ۴۸۷، مسئله ۴، چاپ انتشارات وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم) می‌باشد که در مورد خیار عیب به رجوع به نظر اهل خبره واحد موثوق به داده‌اند و احتیاط استجابی در تعدد و عدالت نموده‌اند و فرقی بین مورد خیار عیب و باب شهادت گذاشته‌اند. بنابراین ماده مذکور از این جهت خلاف نظر امام خمینی «ره» نمی‌باشد.

اللهم الا أن یقال که بین موارد مختلف نوعی تناقض گوئی در کلمات امام خمینی «ره» می‌باشد و هو بعید جدا

۲- در مورد ثبوت دیه بوسیله قسامه به شرط تحقق لوث نظر دو نفر از اعضاء جلسه این بود که نظر حضرت امام خمینی «ره» در مورد سمع (مسئله ۵) و بصر (مسئله ۶) و شمّ (مسئله ۲) که در فرض عدم ظهور حال بوسیله بینّه و اهل خبره،

شماره:

تاریخ:

پیوست:

مورد لوث می باشد و غیر لوث معنائی ندارد بنابراین تشقیق شقوق (مستفاد از ماده محل بحث: در صورت تحقق لوث ...)
 وجهی ندارد، و غیر از لوث فرضی موجود نمی باشد و لذا ماده مذکور از این جهت خلاف نظر ایشان می باشد.
 البته این تشقیق شقوق چه بسا در مورد ذوق (مسئله ۱) وجود داشته باشد.
 لکن نظر اکثر اعضاء این بود که با توجه به فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در لوث (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۰۱ یا ص ۴۷۶،
 کتاب القصاص، القول فیما یتبته به القود، الثالث القسامه، المقصد الاول: فی اللوث) حقیقت لوث در جایی است که اماره
 ظن آور باشد پس منظور امام «ره» در موارد مذکور فرض تحقق اماره ظنیه می باشد- به قرینه فرمایش ایشان در ذوق- و در
 این فرض، لوث متحقق است و شاهد این ادعا فرمایش ایشان در مسئله ۵ لوث و تعارض الامارات الظنیه می باشد که مستفاد از
 کلام ایشان آن است که عندالتعارض، ظنی نیست و شک محض می باشد و مظنه بالفعل وجود ندارد نه اینکه ... و لذا مورد لوث
 نمی باشد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
 رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و سوم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۵/۳ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۷۹: در مواردی که نظر کارشناسی بازگشت ...

بررسی: مفاد ماده مذکور مطابق نظر حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله در مورد سمع (آدرس مذکور در جلسه گذشته، مسئله ۲) و بصر (مسئله ۴) و شمّ (مسئله ۴) می‌باشد و مفاد مذکور در سایر موارد در تحریر الوسیله موجود نیست مگر اینکه القاء خصوصیت بنمائیم، و یا اینکه به مقتضای استصحاب عمل نمائیم. «الا عموم مذکور در ماده را نمی‌توان مطابق فتوای آن بزرگوار دانست.

ماده ۶۸۰: هر گاه با نظر کارشناس مورد وثوق ...

بررسی: ۱- مطالب مطرح شده در ماده ۶۷۸ در مورد کفایت کارشناس مورد وثوق و عدم کفایت آن، در مقام نیز جاری است.
۲- استقرار دیه در فرضی که «کارشناس قادر به تعیین مهلتی برای بازگشت منفعت نباشد» در تحریر الوسیله تنها در مورد منفعت بصر (مسئله ۳) می‌باشد و در سایر منافع حضرت امام خمینی «ره» متعرض آن نشده‌اند.
۳- عموم حکم به استرداد مقدار مازاد در فرض بازگشتن منفعت خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» در تحریر الوسیله می‌باشد و نظر مبارک ایشان در منافع مختلف، مختلف است.

توضیح اینکه آن بزرگوار در مورد عقل (مسئله ۳) و ذوق (مسئله ۵) فتوا به استرداد داده‌اند و در مورد سمع (مسئله ۲) و بصر (مسئله ۴) فتوا به عدم استرداد داده‌اند و در مورد شمّ (مسئله ۴) اشکال نموده‌اند و تخلص از آن با تصالح را لازم دانسته‌اند.

۴- استثناء مذکور در ذیل ماده (مگر اینکه برگشت آن منفعت غیر متعارف بوده ...) خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» در مواردی که آن بزرگوار فتوا به استرداد داده‌اند (عقل و ذوق) می‌باشد و نظر ایشان علی‌الاطلاق لزوم الاسترداد می‌باشد.

ماده ۶۸۰، تبصره: مهلتی که کارشناس برای بازگشت ...

بررسی: اعتبار اینکه مهلت، بیش از یکسال نباشد خلاف اطلاق فتوای حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد و ایشان در مورد سمع (مسئله ۲) و بصر (مسئله ۳) متعارف بودن مدت را لازم دانسته‌اند و در مورد شمّ (مسئله ۴) به مطلق مدت اشاره نموده‌اند.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و چهارم مجمع‌شورای فقهی شورای نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۵/۹ مشتمل

بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۶۸۲: ...

بررسی: این ماده را اولاً تنها حضرت امام «ره» در بحث بصر در تحریرالوسیله ج ۲، ص ۵۳۱ مسأله ۴ مطرح فرموده‌اند و ثانیاً در همین جا نیز خلاف فرمایش حضرت امام «ره» می‌باشد چون حضرت امام «ره» فرموده‌اند (نعم لو ثبت عوده فالظاهرالارش) نه اینکه بخاطر نظر کارشناس مورد وثوق امید عود باشد و با توجه به اینکه حضرت امام «ره» فرموده‌اند (وکذا لو قلع آخر عینه) که در همین مدت نیز ولو کارشناس گفته است بر می‌گردد ولی دیگری عین را قلع نماید دیه کامل دارد ولی در ماده بطور مطلق گفته است در صورت گفتن کارشناس مورد وثوق نوبت به ارش می‌رسد.

ماده ۶۸۳: ...

بررسی: اصل ماده مستفاد از ص ۵۲۹ (الاول و مسأله ۱ می‌باشد و ظاهراً مشکلی ندارد. و اما تبصره در فرمایشات حضرت امام «ره» یافت نشد.

ماده ۶۸۴: ...

بررسی: بالخصوص در فرمایش حضرت امام «ره» یافت نشد مگر بلحاظ مسأله ۳ ص ۵۳۴ بلحاظ ذهاب المنافع و یا خصوص امراض.

ماده ۶۸۵: ...

بررسی: از فرمایش حضرت امام «ره» در ص ۵۲۹ (الاول) استفاده می‌شود.

ماده ۶۸۶: ...

بررسی: ماده ۶۸۶ صدر آن از مسأله ۲ ص ۵۲۹ استفاده می‌شود ولی ذیل ماده (مگر آنکه آن صدمه ... در فرمایش امام «ره» وجود ندارد و در مستندات نیز یافت نشد و قهراً مخالف اطلاق فرمایش حضرت امام «ره» در مسأله یاد شده می‌باشد.

ماده ۶۸۷: ...

بررسی: ماده ۶۸۷ از مسأله ۳ ص ۵۲۹ تحریرالوسیله حضرت امام «ره» استفاده می‌شود ولی ذیل ماده (مگر آن که بازگشت ...) خلاف اطلاق همین مسأله تحریرالوسیله می‌باشد.

ماده ۶۸۸: ...

شماره:
تاریخ:
پیوست:

شماره:

تاریخ:

پیوست:

بررسی: در مورد اغماء و بیهوشی در صورتی که منجر به فوت شود چه بسا از مسأله ۱۰ ص ۹-۴۸۸ تحریرالوسیله عبارت (لدخول الطرف فی النفس) استفاده شود در صورتی که عبارت (طرف) شامل منافع نیز بشود و اما عبارت و چنانچه به هوش آید... از عبارت مسأله ۳ ص ۵۳۴ تحریرالوسیله استفاده می‌شود و اما ذیل ماده (چنانچه عوارض و آسیب‌های دیگری نیز...) طبق قواعد است و قبلاً نیز از بعض فرمایشات مقام معظم رهبری «دام‌ظله» استفاده شد.

ماده ۶۸۹: ...

بررسی: از فرمایشات حضرت امام «ره» بالخصوص استفاده نمی‌شود. اما اصل ماده طبق قواعد می‌باشد چون جنایت بر فرد، زنده می‌باشد و اما تبصره خلاف فرمایش مقام معظم رهبری در ص ۷-۲۳۱۶ مستندات می‌باشد که ایشان فرموده‌اند (با صرف مرگ مغزی مردن صدق نمی‌کند) و همین‌طور حضرت آقای سیستانی و مرحوم آقای فاضل.

ماده ۶۹۰: ...

بررسی: مطابق فرمایش حضرت امام «ره» در ص ۵۳۰-۵۲۹ (الثانی و نیز مسأله ۱) می‌باشد.

ماده ۶۹۱: ...

بررسی: مطابق فرمایش حضرت امام «ره» در ص ۵۳۰ مسأله ۱ می‌باشد.

ماده ۶۹۲: ...

بررسی: صدر ماده مطابق فرمایش حضرت امام «ره» در مسأله ۶ ص ۵۳۱-۵۳۰ می‌باشد و اما ذیل (و چنانچه قابل تشخیص نباشد موجب ارش است) دلیلی بر آن یافت نشد و ظاهراً جای دیه باشد نه ارش.

ماده ۶۹۳: ...

بررسی: طبق قواعد است و در صورت از بین رفتن از مسأله ۳ ص ۵۳۰ استفاده می‌شود.

ماده ۶۹۴: ...

بررسی: اصل ماده از مسأله ۴ ص ۵۳۰ استفاده می‌شود و اما ذیل ماده چه بسا از ذیل مسأله ۳ ص ۵۳۴ (خصوص الامراض علی اصنافها) استفاده شود.

ماده ۶۹۵: ...

بررسی: ظاهراً اطلاق آن خلاف فرمایش حضرت امام «ره» در ذیل مسأله ۴ ص ۵۳۰ می‌باشد که فرموده‌اند. (الحکومه)

ماده ۶۹۶: ...

بررسی: طبق قواعد است چون دو منفعت را از بین برده است.

ماده ۶۹۷: ...

بررسی: از فرمایش امام در ص ۵۳۱ (الثالث البصر) استفاده می‌شود و تبصره آن مفاد مسأله ص ۵۳۱ می‌باشد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۶۹۸:

بررسی: از فرمایش حضرت امام «ره» در ص ۵۳۲ - ۵۳۱ مسأله ۷ استفاده می شود گر چه ذیل آن ماده خلاف همین مسأله است که دیه بالنسبه دارد نه ارش.

ماده ۶۹۹:

بررسی: در فرمایش حضرت امام «ره» وجود ندارد و چه بسا آقایان از مسأله ۲ ص ۵۱۵ استفاده کرده اند که مربوط به از بین بردن عین است نه بصر.

ماده ۷۰۰:

بررسی: اینکه گفته اند فقط موجب دیه بینائی است خلاف فرمایش حضرت امام «ره» در مسأله ۲ ص ۵۳۱ می باشد که فرموده اند (ویکون الابصار تبعالها) و ذیل ماده نیز لازم است عبارت تغییر یابد (هر کدام دیه یا ارش جداگانه خواهد داشت) چون ممکن است مورد ارش باشد نه دیه.

ماده ۷۰۱:

بررسی: اصل از بین رفتن مطابق فرمایش امام «ره» در ص ۵۳۲ (الرابع) استفاده می شود و اما (از بین بردن قسمتی از آن) که در ماده می باشد خلاف فرمایش حضرت امام «ره» در مسأله ۲ ص ۵۳۲ می باشد.

ماده ۷۰۲:

بررسی: ماده ۷۰۲ طبق مسأله ۵ ص ۵۳۳ می باشد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و پنجم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۵/۱۶ مشتمل

بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می گردد:

شماره:

تاریخ:

پیوست:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۷۰۴: هر گاه با قطع تمام زبان

بررسی: صدر ماده مذکور (قطع تمام زبان) مطابق با نظر حضرت امام خمینی «ره» می باشد کما اینکه ذیل ماده (از بین بردن یا نقصان چشایی به سبب جنایت بر غیر زبان) نیز مطابق با تحریرالوسیله می باشد لکن مطالب دیگر بین صدر و ذیل ماده، مستندی برای آن یافت نشد.

لکن ممکن است گفته شود در مورد حکم به گرفتن مقدار بیشتر از بین ارش چشایی و دیه زبان چنین حکمی مخالف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می باشد زیرا ایشان در تحریرالوسیله در مورد قطع کل زبان، ذوق را تبع آن می دانند و اگر اطلاق تبعیت شامل قطع جزء زبان نیز گردد پس در قطع بخشی از زبان نیز، دیه بخشی از زبان جاری است نه مقدار اکثر بین آن و بین ارش چشایی. بنابراین این قسمت ماده خلاف فرمایش حضرت امام «ره» می باشد.

و در مورد پرداخت هر یک از ارش چشایی و دیه زبان به طور جداگانه - در فرضی که چشایی از بین رفته مربوط به همان قسمت از زبان نباشد - چنین می توان گفت که مطلب مذکور مطابق قواعد می باشد لکن استثناء مذکور در این فرض (مگر اینکه از دیه کامل بیشتر باشد) در فرمایشات امام خمینی «ره» وجود ندارد و وجهی برای آن نیست. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۶۲ و ص ۵۳۳ کتاب الادیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثانی: فی الجنایه علی المنافع، الخامس: الذوق مسئله ۳ و ...)

ماده ۷۰۸: جنایتی که باعث شود

بررسی: خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می باشد و ایشان فتوا به ارش و حکومتی داده اند. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۴۷ یا ص ۵۱۸، کتاب الادیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول فی دیات الاعضاء، السادس، اللسان، مسئله ۵)

ماده ۷۱۰: از بین رفتن صوت بعضی از

بررسی: خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می باشد و نظر ایشان وجوب احتیاطی تصالح می باشد. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۶۳ یا ص ۵۲۴، کتاب الادیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثانی: فی الجنایه علی المنافع، الثامن: فی ذهاب الصوت، مسئله ۲)

ماده ۷۱۲: جنایتی که بطور دائم

بررسی: مفاد ماده مذکور با تفصیل حضرت امام خمینی «ره» (آدرس سابق، السابع: فی سلس البول ...) تطابق ندارد و باید توضیح داده شود که آیا منظور از سلس دائمی، سلس ۲۴ ساعته می باشد یا منظور روزانه است.

ماده ۷۱۳: جنایتی که موجب عدم ضبط

شماره:

تاریخ:

پیوست:

بررسی: اطلاق جنایت خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» می باشد و ایشان تفصیل سه گانه بین جنایات داده اند. (تحریر الوسیله ج ۲، ص ۵۵۷ یا ص ۵۲۸، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الاول: فی الجنایه علی الاعضاء، خاتمه، الثانی)

ماده ۷۱۴: از بین بردن قدرت انزال

بررسی: خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» (آدرس سابق مذکور در ماده ۷۱۰، السادس) می باشد و ایشان پس از فتوا دادن به دیه کامل فرموده اند: «و فی الجمیع اشکال، والاقرب الحکومه»
توضیح اینکه اصل ماده ارسالی به مجلس شورای اسلامی نیز مطابق با تحریر الوسیله می باشد.

ماده ۷۱۵: از بین بردن کامل

بررسی: خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» (آدرس سابق) می باشد و ایشان فتوا به دیه نداده اند بلکه احتیاط را در گرفتن دیه می دانند.
توضیح اینکه در این جلسه تا ابتدای فصل ششم (دیه جراحات) بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی
رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنّتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و ششم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۵/۱۷ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۷۱۷، بند ۳: متلاحمه: جراحی که موجب ...

بررسی: اصلاح عبارت مناسب است به طوری که لفظ «موجب» حذف شود و به گونه‌ای تغییر یابد که شبیه عبارت دامیه گردد.

ماده ۷۱۷، بند ۷: منقله: جنایتی که موجب ...

بررسی: لفظ شکستگی در تحریرالوسیله نمی‌باشد و تفسیر مذکور در تحریرالوسیله اطلاق داشته و با در رفتگی استخوان نیز سازگار است (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۶۵ یا ص ۵۳۵، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، السابع)

ماده ۷۱۷، بند ۸: ...

بررسی: ۱- با توجه به تفسیر شجاج به جراحات - نه صدمات - در تحریرالوسیله (آدرس سابق، الثامن) و با توجه به اینکه مأمومه نیز یکی از اقسام شجاج می‌باشد. لفظ صدمه اضافی بوده و در تحریرالوسیله نمی‌باشد.

۲- حکم یک سوم دیه کامل هر چند در غیر شتر مطابق با تحریرالوسیله است لکن نظر حضرت امام خمینی «ره» در مورد شتر، ۳۳ شتر است نه یک سوم.

ماده ۷۱۷، بند ۹: دامغه: صدمه یا جراحی ...

بررسی: ایراد اول مذکور در بند ۸ در این بند نیز جاری است.

ماده ۷۱۷، تبصره ۱: جراحات گوش و بینی و ...

بررسی: هر چند اطلاق سر و صورت شامل مثل گوش و بینی و لب می‌گردد لکن اطلاق مذکور شامل زبان و داخل دهان نمی‌گردد و لذا تبصره مذکور در مورد زبان و داخل دهان خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در تحریرالوسیله می‌باشد.

ماده ۷۱۷، تبصره ۳: جنایت بر گونه در صورتی که ...

شماره:
 تاریخ:
 پیوست:

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد و در اصل لایحه ارسالی به مجلس شورای اسلامی نیز موجود نمی‌باشد. البته تبصره مذکور موافق با نظر حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (تکمله المنهاج، ج ۲، ص ۱۳۱، مسئله ۳۷۷) می‌باشد.

ماده ۷۱۷، تبصره ۴: هر گاه جنایت موضحه صورت بعد از

بررسی: در مورد جنایت موضحه، تبصره مذکور خلاف اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» می‌باشد و نظر ایشان در مورد دیه موضحه اطلاق داشته و فرقی بین باقی ماندن اثر بعد از التیام و باقی نماندن اثر نیست. و این ایراد در فرع دیگر این تبصره - یعنی جنایتی که در حدّ موضحه نمی‌باشد - نیز جاری است.

ماده ۷۱۸: هر گاه یکی از جراحت‌های مذکور در

بررسی: مفاد ماده هر چند مطابق با تحریرالوسیله است لکن حضرت امام خمینی «ره» این مفاد را به مشهور نسبت داده‌اند. (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۶۶ یا ص ۵۳۷، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، هنا مسائل: مسئله ۶)

لکن با این حال قید «یک تا پنج» در تحریرالوسیله وجود ندارد هر چند می‌توان در غیر از موارد پنج‌گانه چنین گفت که: دامغه و مأومه در مورد مغز می‌باشد و فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در خاتمه، الثالث (تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۵۵۷ یا ص ۵۲۸، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف المقصد الاول فی دیات الاعضاء، خاتمه، الثالث) متعرض حکم هاشمه بوده و قهراً با مفاد مسئله ۶ منسوب به مشهور منافات داشته و در نتیجه شامل هاشمه نیز نمی‌گردد.

بنابراین تنها خروج «منقله» توسط قید مذکور در این ماده منافات با مسئله ۶ دارد. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان تبصره یک این ماده بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی
 رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:
تاریخ:
پیوست:

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و هفتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۵/۲۳ مشتمل بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۷۱۸، تبصره ۲: هر گاه جراحتهای مذکور در ...

بررسی: ۱- صدر تبصره شامل فرضی که با یک ضربه چند جراحت غیر متصل به هم، ایجاد می‌شود نیز می‌گردد و این فرض جراحتهای متعدد بوده و حکم به جراحت واحد بودن آنها خلاف فرمایشات سابق حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» می‌باشد.

۲- نظر حضرت امام خمینی «ره» و مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» در مورد ذیل تبصره (ایجاد جراحتهای با چند ضربه) یافت نشد لکن حضرت آیت‌الله خوئی «ره» (تکمله منهاج الصالحین، مسئله ۳۶۷، ذیل السابع: المأمومه) بعد از نقل بعضی از اقوال مخالف با مفاد ذیل تبصره - که مختار مرحوم محقق و علامه می‌باشد - قول مطابق با مفاد ذیل تبصره را اختیار نموده‌اند. بنابراین نمی‌توان مفاد ذیل را نیز تأیید نمود.

ماده ۷۱۹: جائفه جراحی است که با وارد ...

بررسی: ۱- ظاهر ماده آن است که عبارت «موجب یک‌سوم ...» جزء تعریف جائفه می‌باشد لکن حق آن است که داخل حکم است نه داخل تعریف، لذا مناسب است عبارت اصلاح شود و مثلاً لفظ «و» حذف شود.

۲- نظر مبارک حضرت امام خمینی «ره» در مورد «یک‌سوم دیه کامل» و «دو جراحت جائفه» به صورت احتیاط واجب می‌باشد نه فتوا. (تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۶۵ یا ص ۵۳۶، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، هنا مسائل: مسئله ۲)

ماده ۷۱۹، تبصره: هر گاه در جائفه به اعضای ...

بررسی: مفاد تبصره طبق قواعد است و نیز مطابق نظر حضرت امام خمینی «ره» (مستندات، ج ۵، ص ۲۵۶۹) می‌باشد.

ماده ۷۲۱: ناقده جراحی است که با فرو رفتن ...

بررسی: ۱- تعریف ناقده به «جراحی که ...» مشکل است بلکه ظاهر مسئله ۳ تحریر الوسیله (آدرس سابق) آن است که ناقده «وسیله فرو رونده» می‌باشد نه «جراحی» و تعبیر در ذیل مسئله در مورد مرئه نیز چه بسا به اعتبار صدر مسئله می‌باشد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

۲- ایراد اول ماده ۷۱۹ در این ماده نیز جاری است و اصلاح عبارت مناسب است.

۳- اطلاق حکم مذکور در ماده، شامل حکم مرثه نیز می‌شود که خلاف نظر حضرت امام خمینی «ره» در مسئله ۳ می‌باشد زیرا

فتوای ایشان ثبوت حکومت و ارش در مورد مرثه است.

ماده ۷۲۱، تبصره ۲: هر گاه شیئی که جراحات

بررسی: اگر ناقده جراحات باشد ممکن است مانند جائفه قاتل به تعدد شده و مثلاً نظر احتیاطی حضرت امام خمینی «ره» در مورد تعدد جراحات در ناقده نیز جاری شود ولی همانگونه که گفته شد آن بزرگوار ناقده را بوسیله فرو رونده اطلاق نموده‌اند - نه جراحات - لذا در مورد ناقده بحث تعدد پیش نمی‌آید و احتساب دو جراحات در ناقده با اطلاق فرمایش حضرت امام خمینی «ره» در مسئله سوم منافات دارد.

توضیح اینکه در این جلسه تا پایان این تبصره بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و هشتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۵/۳۰ مشتمل

بر ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۷۲۲: ...

بررسی: ماده ۷۲۲ عمدتاً مطابق مسأله ۴ ص ۵۳۶ تحریرالوسیله می‌باشد مگر تنها بلحاظ قید (من غیر جرح و لا کسر) که در تحریرالوسیله می‌باشد اما در این ماده قید نشده مگر گفته شود منظور ماده نیز در جانی است که تنها تغییر رنگ بدون جرح و کسر باشد.

ماده ۷۲۳: ...

بررسی: ماده ۷۲۳ مطابق ذیل مسأله ۴ فوق‌الذکر می‌باشد.

ماده ۷۲۴: ...

بررسی: ماده ۷۲۴ مطابق نظر حضرت امام «ره» در ص ۵۳۸ تحت عنوان (القول فی اللواحق و هی امور الاول فی الجنین) بعلاوه مسأله ۴ ص ۵۳۸ می‌باشد تنها بلحاظ قید (اذا کان بحکم المسلم الحر) که در کلام حضرت امام «ره» می‌باشد و نیز بلحاظ مسأله ۱ ص ۵۳۸ مگر گفته شود منظور ماده‌هائی است که جنین مسلمان باشد.

ماده ۷۲۵: ...

بررسی: ماده ۷۲۵ طبق قواعد می‌باشد.

ماده ۷۲۶: ...

بررسی: ماده ۷۲۶ مطابق مسأله ۵ ص ۵۳۸-۹ بعلاوه مسأله ۱۰ ص ۵۳۹ و مسأله ۳۳۰ (موانع الارث الثانی القتل) و ص ۳۳۴، الأول قتل الخطأ ... می‌باشد. تبصره ماده ۷۲۶ در تحریر نمی‌باشد البته لازم است مسأله ۱۲ ص ۵۴۱ مورد توجه قرار گیرد.

ماده ۷۲۷: ...

بررسی: ماده ۷۲۷ مطابق با تحریرالوسیله ص ۵۳۹ مسأله ۶ می‌باشد.

شماره:

تاریخ:

پیوست:

ماده ۷۲۸: ...

بررسی: ماده ۷۲۸ مطابق با تحریرالوسیله ص ۵۳۹ مسأله ۷ می باشد گر چه ذیل ماده را ندارد ولو چه بسا از ذیل مسأله ۱۰ ص ۴۸۸-۹ استفاده شود.

ماده ۷۲۹: ...

بررسی: ماده ۷۲۹ مطابق با تحریرالوسیله ص ۵۳۹ مسأله ۹ می باشد.

ماده ۷۳۰: ...

بررسی: ماده ۷۳۰ مطابق با تحریرالوسیله ص ۵۳۹ مسأله ۱۰ می باشد مگر بلحاظ صدر ماده (دیه جنایت بر میت یک دهم دیه کامل انسان زنده می باشد) که این عبارت لازم است اصلاح شود و اگر طبق ماده ۴۹۴ مصوبه سابق تنظیم شود بی اشکال می شود. و نیز به لحاظ عبارت حضرت امام «ره» (المیت المسلم الحر) که دو ماده این قیود مورد ملاحظه قرار نگرفته است.

ماده ۷۳۰، تبصره: ...

بررسی: تبصره ماده ۷۳۰ از مسأله ۱۰ فوق الذکر استفاده می شود مگر قید (عدم کفایت ترکه) که این قید در عبارت حضرت امام «ره» نمی باشد.

ماده ۷۳۱: ...

بررسی: ماده ۷۳۱ و بعد از آن مستندی ندارد و در تحریرالوسیله یافت نشد و در مستندات نیز از حضرت آیت الله خامنه ای «مدظله العالی» نیز چیزی نقل نشده است.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

شماره:

تاریخ:

پیوست:

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و نود و نهم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۹/۶/۶ مشتمل بر

ادامه بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی.

ماده ۷۳۱: هر گاه آسیب وارد بر میت ...

بررسی: در تحریرالوسیله یافت نشد مگر اینکه ادعا شود که عبارت تحریرالوسیله (ج ۲، ص ۵۶۹ یا ص ۵۳۸، کتاب الدیات، القول فی الجنایه علی الاطراف، المقصد الثالث: فی الشجاج و الجراح، القول فی اللواحق الاول: فی الجنین، مسئله (۱): «و بهذه النسبه فی سایر الجنایات» شامل موارد دارای ارش نیز می‌گردد که بعید است و یا اینکه از روایت حسین بن خالد (وسائل الشیعه، چاپ آل البیت، ج ۲۹، ص ۳۲۵ ج ۲، باب ۲۴، ابواب دیات الاعضاء) چنین مطلبی استفاده شود که آن نیز مشکل است.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم

بدینوسیله گزارش جلسه پانصد و شصت و هشتم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۴ مشتمل بر بررسی لایحه مجازات اسلامی ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می گردد:

دستور: رسیدگی به لایحه مجازات اسلامی و (کلیات حدود، قصاص و دیات) اعاده شده از سوی شورای محترم نگهبان. بررسی: با اصلاحات بعمل آمده اشکالات شورای محترم نگهبان نسبت به مواد ۱۳۹، ۲۶۵ و ۲۸۸ رفع گردیده است اما اصلاح بعمل آمده در مورد ماده ۲۹۲ رافع ایراد نمی باشد.

توضیح اینکه ایراد شورای محترم نگهبان ظاهراً این است که در موارد این ماده (بندهای سه گانه) لفظ «مجنی علیه» مقید به «محقون الدم» گردد که این ایراد برطرف نشده است و چه بسا قانون گذار متوجه ایراد شورا نگردیده است و ماده ۳۰۳- که مورد اصلاح مجلس قرار گرفته است- نیز بدلیل عدم تعرض نسبت به محقون الدم بودن نمی تواند رافع ایراد باشد.

رسیدگی به سایر موارد اصلاح این لایحه به آینده موکول می گردد.

سیدحسن طاهری خرم آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان